This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

From the library of

Hazel Dorothy Hansen '20

Department of Classics 1928–1962

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

From the library of

Hazel Dorothy Hansen '20

Department of Classics 1928–1962

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

Ζορμυσκος

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

Ι

ΗΛΕΚΤΡΑ

«ἀνάγκη δέ, ὥσπερ τέχνης,
ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν.»
Θουκυδ. Α, 71.

ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΚΤΕΝΑ
(Ἔναντι Βασ. Θεάτρου).
1900

Γ L

E5
1900

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ: ΠΡΩΤΟΤΥΠΩ

ΔΙΔΑΞΑΣΑΝ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑΝ ΤΑΥΤΗΝ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΑ

ΔΗΜΗΤΡΑΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

ΤΗΝ ΑΝΑ ΧΕΙΡΑΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΑΣ

ΗΛΕΚΤΡΑ

Διὰ τὴν ἀπὸ Σκηνῆς διδασκαλίαν ἡ παροῦσα μετάφρασις θεωρεῖται χειρόγραφος.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

«ἀνάγκη δὲ ὥσπερ τέχνης
ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν».

Ὅτε ὁ φιλόσοφος τῆς Ἀρχαιότητος ἱστοριχὸς Θουκυδίδης ἀνευρενῶν τὰ αἴτια τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, ἔλεγε προχειμένου περὶ τῆς πολιτικῆς, ὅτι ἀείποτε ἐν αὐτῇ τὰ ἐπιγιγνόμενα τ. ἔ. οἱ νεωτερισμοὶ ἐπικρατοῦσι, θέλων νὰ φέρῃ παράδειγμα ἐξ ἄλλου κύκλου πραγμάτων, ὅπερ νὰ καταστήσῃ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀναντίλεκτον, προσέθηκεν, ὡς ἐν παρενθέσει τὰς ἑξῆς δύο λέξεις: *ὥσπερ τέχνης*.

Μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὸν Θουκυδίδην περὶ τὴν ἔκφρασιν συντομίας, διὰ δύο λέξεων ἐξέφρασε καθ' ἡμᾶς τὸν μεγαλύτερον καὶ σπουδαιότερον νόμον ὅστις διέπει καὶ ἅπαντα μὲν τὰ *ἐπιτηδεύματα*, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν Θουκυδίειον λέξιν, ἀλλ' ἰδίᾳ τὰς καλὰς τέχνας.

Καὶ ἀληθῶς· ἐν ταῖς καλαῖς τέχναις ἡ μεταβολὴ καὶ ὁ νεωτερισμός, ὅσον ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἐπιστήμῃ ἢ τέχνῃ, καταλαμβάνουσιν ἔδαφος περισσότερον. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ καλαὶ τέχναι ὑπόκεινται τοσούτῳ μᾶλλον τῶν ἄλλων εἰς μεταβολὰς καὶ νεωτερισμούς, ὅσῳ τούτων εἶνε πνευματικώτεραι καὶ ἰδανικώτεραι.

Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐν αὐταῖς παρατηρουμένη αἰωνία μεταβολὴ προέρχεται ἐκ τῆς τάσεως τῶν κατὰ διαφό

ρους χρόνους ἀντιπροσώπων αὐτῶν πρὸς εὕρεσιν τοῦ μὴ μέχρι τοῦδε εὑρημένου, πρὸς εὕρεσιν δηλονότι μορφῆς τινος πρωτοτύπου καὶ ἀσυνήθους δι' ἧς καὶ ἐν ᾗ διὰ πρωτοφανοῦς καὶ νεωτεριστικοῦ ἐντελῶς τρόπου νὰ δεσμεύσωσι τὴν ἀόριστον καὶ ἄμορφον ἰδέαν ἣν ἐν τῷ νῷ συνέλαβον.

Καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸ ἐκ πρώτης ἀντιλήψεως παράδοξον τῷ ὄντι φαινόμενον τῶν διαφόρων καὶ πολλάκις ἐντελῶς ἀντιθέτων ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τέχνῃ σχολῶν. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ὑπάρχωσιν αἱ διάφοροι αὗται καὶ ἐντελῶς ἀντίθετοι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τέχνῃ σχολαί, ἀφ' οὗ πᾶσι ἀπορρέωσιν ἐκ τῆς διαφόρου παρ' ἑκάστῳ ἀντιλήψεως τοῦ ἐν τῇ Τέχνῃ καλοῦ, ὅπερ εἶνε ἐντελῶς ἀόριστος καὶ ἀσύλληπτος ἰδέα, ἣν δὲν ἠδυνήθη ἐν τελειότητι νὰ ὁρίσῃ οὐδ' αὐτὸς ὁ τὰ πάντα ὁρίσας Ἀριστοτέλης, οὐδ' αὐτὸς ὁ εἰς ἀσύλληπτα ὕψη ἰδεῶν ἐξαιρόμενος Θεῖος Πλάτων; ἀφ' οὗ τοῦτο διέφυγεν ἐκ τοῦ πνεύματος καὶ ἁπάντων τῶν νεωτέρων αἰσθητικῶν καὶ φιλοσόφων ἐρευνητῶν, ἐπειδὴ ἐπλάσθη, ὡς φαίνεται, διὰ νὰ μένῃ καὶ αὐτὸ ὡς ἓν τῶν ἀλύτων καὶ ἀνεξερευνήτων μυστηρίων τῆς φύσεως, καὶ νὰ βλέπωμεν μέν, νὰ αἰσθανώμεθα ἀνὰ πᾶν ἡμῶν βῆμα τὴν ἐπίδρασιν τούτου, νὰ μὴ δυνάμεθα ὅμως ποτὲ νὰ κατανοήσωμεν αὐτό; (1).

---

(1) Ὁ Πλάτων λέγει ὅτι *καλὸν εἶνε τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδύ*, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τὸ *ἐν τάξει καὶ μεγέθει*. Ἀμφότεροι οἱ ὁρισμοὶ δὲν εἶνε τέλειοι διότι

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ φύσεως τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα φιλεῖ τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ μισεῖ τὰ ἀρχαιότροτα, ἵνα καὶ πάλιν μεταχειρισθῶ τὴν Θουκιδίειον λέξιν, οὐχ ἧττον ὅμως ἕνεκα τοῦ ἀορίστου τούτου τῆς ἰδέας τοῦ καλοῦ, οἱ νεωτερισμοὶ οὗτοι κτῶνται τοιοῦτο κῦρος καὶ τοιαύτην δύναμιν, ὥστε πολλάκις παριστάμεθα πρὸ τοῦ ἐκπληκτικοῦ θεάματος νὰ καταρρίπτωνται ὡς ἐρείπια μεγαλοπρεπῆ πνευματικὰ ἀνάκτορα, τὰ ὁποῖα ἀνήγειραν εἰς θεῖον ὕψος παγκόσμιοι μεγαλοφυΐαι πρὸ ἑνὸς νεωτερισμοῦ ἀσήμου πολλάκις καλλιτέχνου.

Ἀλλ' ἀσχέτως πρὸς τοὺς ἀνωτέρω νεωτερισμούς, τοὺς ἔχοντας ἐφήμερον μόνον τὴν λάμψιν ἐν τῷ ὁρίζοντι τῆς Τέχνης, ἔχομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν τεχνῶν τοὺς μεγάλους ἐκείνους νεωτερισμούς, οὓς ἐγέννησαν ἄνδρες μεγαλοφυεῖς, οἵτινες ὡς ἥλιοι κατηύγασαν τὸ στερέωμα τῆς Τέχνης καὶ διὰ τῶν ἀκτίνων αὐτῶν ἐξεθάμβωσαν τὰ ὄμματα τῶν συγχρόνων, ἐπισκιάσαντες οὕτω ἄλλους ἐπίσης φωτοβόλους ἡλίους, προϋπάρξαντας ὅμως.

Καὶ τὸ τοιοῦτον βλέπομεν ἐφαρμοζόμενον ἐν ἁπάσαις ταῖς καλαῖς τέχναις, καὶ ἐν ταῖς Εἰκαστικαῖς καὶ ἐν ταῖς Μουσικαῖς, ἐὰν θελήσωμεν πρὸς στιγμὴν

λέγουσι μὲν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ καλοῦ, τὴν οὐσίαν ὅμως τούτου δὲν ὁρίζουσι. Καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων δὲ αἰσθητικῶν καὶ φιλοσόφων οὐδεὶς κατώρθωσε νὰ ὁρίσῃ αὐτήν.

ἀκροθιγῶς μόνον νὰ θίξωμέν τινας τούτων.

Καὶ ἐν μὲν τῇ δραματικῇ ποιήσει τῶν ἀρχαίων παρατηροῦμεν ὅτι μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ τανυπτέρυξ τοῦ Αἰσχύλου μεγαλοφυΐα ὑπεχώρησε πρὸ τῆς Θείας τέχνης τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ ψαλιδίσαντος μὲν καὶ περικόψαντος τὰ πτερὰ τῆς φαντασίας καὶ μὴ αἰρομένου εἰς Αἰσχύλεια ὕψη, ἀκολουθήσαντος ὅμως τὴν μέσην ὁδὸν ἐν ᾗ ὑπάρχει ἡ ὑψίστη Τέχνη. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὅτε μετὰ τοὺς μεγάλους ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνας τῶν Ἀθηναίων ἤρξατο χαλαρουμένη πλέον ἡ πρὸς τὰ μεγάλα καὶ εὐγενῆ ἰδεώδη ἔξαρσις τοῦ πνεύματος αὐτῶν, ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης ἐκ τῶν ἀγώνων κοπώσεως, ἔπαυσεν ἡ περὶ τὴν πολιτείαν φροντὶς αὐτῶν, ἀποβλεπόντων πλέον μόνον πρὸς τὴν τέρψιν τῶν αἰσθήσεων, ἀνεφάνη ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐποχῆς ταύτης, πρὸ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἐπίσης ὑπεχώρησεν, ὁ Εὐριπίδης, ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον νεωτερίσας καὶ τοῦ ὁποίου, ὡς ἐκ τούτου, τοσαύτη ἦτο ἡ ἐπὶ τῶν λαῶν ἐπίδρασις, ὥστε εἰς ταύτην πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὸ γεγονὸς. ὅτι ἐσώθησαν τραγῳδίαι αὐτοῦ τριπλάσιαι σχεδὸν τῶν δύο προηγουμένων τραγικῶν.

Ἐν δὲ τῇ Γλυπτικῇ ὡσαύτως κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχήν, ἡ χαριτόβρυτος τέχνη τοῦ Σκόπα καὶ τοῦ Πραξιτέλους, ἡ μᾶλλον πρὸς τὴν ὕλην πλησιάζουσα καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν ἰδανικῇ μορφῇ διαπλάττουσα, ἐπεκράτησε τῆς τέχνης τοῦ Φειδίου, τοῦ ἀπεικονίσαντος ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ τὸ ὑπέρτα-

τον κάλλος ἐν τῇ Θείᾳ ἠρεμίᾳ, ἥτις αὐτομάτως φέρει εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὸ μεγαλεῖον τῶν Θεῶν τοῦ Ὀλύμπου!

Καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν ἐν τῇ Μουσικῇ τέχνῃ ὁ μεγαλοφυὴς αὐτῆς ἀναμορφωτὴς Βάγνερ βασιλεύει, δημιουργήσας ἐπὶ νέων βάσεων σχολὴν ἰδίαν, καθ' ἣν ἡ μελῳδία πειρᾶται ἵνα πλησιάσῃ περισσότερον εἰς τὰς ἀληθεῖς καὶ φυσικὰς ἐκφράσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἵνα δηλαδὴ οἱ φθόγγοι τὰς ποικίλας ψυχικὰς διακυμάνσεις καὶ ἐν γένει πᾶσαν ἰδέαν δυνηθῶσι νὰ ἐξωτερικεύσωσιν, ὅπως πολλαχοῦ καὶ ὁ Θεῖος Ὅμηρος κατορθοῖ διὰ τῶν λέξεων τοῦ στίχου νὰ ἀπεικονίσῃ καὶ αἰσθητῶς τὴν ἐν αὐτῷ ἰδέαν· τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐνιαχοῦ ἐφήρμωσαν(1).

Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν νεωτερισμῶν ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶν Ἀρχαίων, περὶ ἧς οὐδεμίαν σχεδὸν μαρτυρίαν ἔχομεν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὰ αὐτά. Καὶ λαμβάνοντες τὸ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τῆς τραγῳδίας μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Εὐριπίδου χρονικὸν διάστημα, διακρίνομεν ἐν αὐτῷ δύο περιόδους τῆς ἀπαγγελίας.

Καὶ ἡ μὲν πρώτη περίοδος περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν ἐποχὴν τοῦ Αἰσχύλου καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἔτι δὲ καὶ τὰ 15 πρῶτα ἔτη τῆς ἐν τῇ ποιήσει μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰσχύλου δράσεως τοῦ Σοφοκλέους, ἤτοι

---

(1) Ἴδε εἰς Ὁμήρου Ἰλ. Α. 46, εἰς Σοφοκλέους Ἀντιγ. 323 καὶ Οἰδ. Τύρ. 371. Εἰς Εὐριπίδου Μήδ. 475 κ. λ.

[illegible]

[illegible]

[illegible] ἦμα τοῦ τέλει τῶν [illegible], ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπε-ρείστα καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ποιητοῦ. Διὰ τοῦτο ἐν ὁλοκλήρῳ τῷ Αἰσχύλῳ [illegible] εὑρίσκομεν διακρινόμενον καὶ εἰς [illegible] τὸ [illegible] ἰαμβικόν. ὅπερ διὰ τὸν [illegible] ποιητὴν ἦτο τι ἰδιαίτερον.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως περιόδῳ βλέπομεν μικρὸν [illegible] νὰ ἐπιφέρηται φυσικότης ἐν τῷ διαλόγῳ [illegible]μένων καὶ μὴ λαμβανομένων ὑπ' [illegible]τῶν δεσμῶν, οὓς οἱ ὑποκριταὶ ἠρχι-[illegible]γκαλύπτωσι διὰ τῆς ἀπαγγελίας. [illegible] δὲ τεκμαιρόμεθα ἐκ τῶν ἑξῆς παρα-[illegible]νται στίχοι ἐν ταῖς τραγῳδίαις τῆς [illegible]ν οἷς ἐκθλίβεται τὸ φωνῆεν τῆς το-

νιζομένης συλλαβῆς τῆς λέξεως ἐν ᾗ ἔγκειται ἡ δύναμις τοῦ στίχου (mot de valeur) (1),

β') ὅτι ὑπάρχουσιν ἄλλοι στίχοι ἐν τῇ τελευταίᾳ λέξει τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἀπόστροφος, ἐκθλιβομένου τοῦ φωνήεντος, καίτοι ἡ λέξις αὕτη ἀναφέρεται καὶ συνδέεται στενότατα μετὰ τοῦ ἑπομένου στίχου,

γ') ὅτι ὑπάρχουσι στίχοι ἐν οἷς καὶ πάλιν ἐκθλίβεται τὸ φωνῆεν τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, ἐπίσης τονιστέων ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ καὶ

δ') ὅτι ἐν ταῖς τραγῳδίαις τῆς ἐποχῆς ταύτης παρατηροῦμεν τὴν διαίρεσιν τῶν ἰαμβικῶν τριμέτρων εἰς δύο ἡμιστίχια ἢ καὶ βραδύτερον εἰς πλείονα τῶν δύο, ἐξ ἧς διαιρέσεως προέκυψαν αἱ *ἀντιλαβαὶ* ἐξ ὧν βρίθουσιν ἰδίᾳ τοῦ Εὐριπίδου αἱ τραγῳδίαι καὶ αἱ τελευταῖαι τοῦ Σοφοκλέους.

---

(1) Τῆς α' παρατηρήσεως παραδείγματα εἶνε τὰ ἑξῆς:
Σοφοκλ. Ἀντ. 44, 755, 1046. Οἰδ. Τυρ. 31, 64, 140, 332, 698, 846. Οἰδ. ἐπὶ Κολ. 800, 801. Ἠλέκ. 996, 1356, 1362.
Τῆς β' τὰ ἑξῆς:
Σοφοκλ. Οἰδ. Τύρ. 29, 332, 785. 1184, 1224. Οἰδίπ. ἐπὶ Κολ. 17, 1164. Ἠλέκ. 1017.
Τῆς γ' τὰ ἑξῆς:
Σοφοκλ. Ἀντιγ. 501. Οἰδ Τύρ. 216, 329, 405. Ἠλέκ. 1050, 1057, 1499. Φιλοκτ. 339.
Πλὴν τῶν ἀνωτέρω χωρίων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, ἅτινα ἐν ἰδιαιτέρᾳ καὶ εὐρυτέρᾳ ἡμῶν διατριβῇ περὶ τῆς Ἀπαγγελίας καὶ καθόλου περὶ τοῦ Θεάτρου τῶν Ἀρχαίων, θὰ καταλέξωμεν.

μέχρι τοῦ 441 ἢ 440 π. Χ. ὅτε ἐδιδάχθη ἡ Ἀντιγόνη, ἡ δὲ δευτέρα τὴν μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους καὶ ἅπασαν τὴν τοῦ Εὐριπίδου, τὸ τέλος τῆς ὁποίας εἶνε καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς περιόδου ταύτης.

Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἐπικρατεῖ ἡ βαρύτης καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια ἥτις ἐξεδηλοῦτο οὐχὶ διὰ τῆς κατ' ἔννοιαν, ἀλλὰ διὰ τῆς κατὰ στίχον ἀπαγγελίας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ ῥυθμὸς καὶ τὰ διάφορα μετρικὰ συστήματα, ὧν ἐποιοῦντο χρῆσιν οἱ τραγικοί, ἦσαν ἀνυπέρβλητος φραγμὸς διὰ τὸν ἀπαγγέλλοντα ὑποκριτήν, ὅστις καὶ ἂν ἤθελε νὰ διαφύγῃ ἐκ τῶν μετρικῶν τούτων δεσμῶν, δὲν ἠδύνατο διότι διὰ τὴν τοιαύτην ἀπαγγελίαν ἦσαν πεποιημένοι οἱ στίχοι, ἅμα τῷ τέλει τῶν ὁποίων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐτελεύτα καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ποιητοῦ. Διὰ τοῦτο ἐν ὁλοκλήρῳ τῷ Αἰσχύλῳ οὐδαμοῦ εὑρίσκομεν διαιρούμενον καὶ εἰς δύο μόνον μέρη τὸ τρίμετρον ἰαμβικόν, ὅπερ διὰ τὸν Μαραθωνομάχον ποιητὴν ἤτό τι ἀδιαίρετον.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως περιόδῳ βλέπομεν μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ ἐπιχέηται φυσικότης ἐν τῷ διαλόγῳ περισσοτέρα, λυομένων καὶ μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν μετρικῶν δεσμῶν, οὓς οἱ ὑποκριταὶ ἤρχισαν πλέον νὰ συγκαλύπτωσι διὰ τῆς ἀπαγγελίας.

Τὸ τοιοῦτον δὲ τεκμαιρόμεθα ἐκ τῶν ἑξῆς παρατηρήσεων :

α') ὅτι ὑπάρχουσι στίχοι ἐν ταῖς τραγῳδίαις τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἐν οἷς ἐκθλίβεται τὸ φωνῆεν τῆς το-

νιζομένης συλλαβῆς τῆς λέξεως ἐν ᾗ ἔγκειται ἡ δύναμις τοῦ στίχου (mot de valeur) (1),

β') ὅτι ὑπάρχουσιν ἄλλοι στίχοι ἐν τῇ τελευταίᾳ λέξει τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἀπόστροφος, ἐκθλιβομένου τοῦ φωνήεντος, καίτοι ἡ λέξις αὕτη ἀναφέρεται καὶ συνδέεται στενότατα μετὰ τοῦ ἑπομένου στίχου,

γ') ὅτι ὑπάρχουσι στίχοι ἐν οἷς καὶ πάλιν ἐκθλίβεται τὸ φωνῆεν τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν, ἐπίσης τονιστέων ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ καὶ

δ') ὅτι ἐν ταῖς τραγῳδίαις τῆς ἐποχῆς ταύτης παρατηροῦμεν τὴν διαίρεσιν τῶν ἰαμβικῶν τριμέτρων εἰς δύο ἡμιστίχια ἢ καὶ βραδύτερον εἰς πλείονα τῶν δύο, ἐξ ἧς διαιρέσεως προέκυψαν αἱ *ἀντιλαβαὶ* ἐξ ὧν βρίθουσιν ἰδίᾳ τοῦ Εὐριπίδου αἱ τραγῳδίαι καὶ αἱ τελευταῖαι τοῦ Σοφοκλέους.

---

(1) Τῆς α' παρατηρήσεως παραδείγματα εἶνε τὰ ἑξῆς:

Σοφοκλ. Ἀντ. 44, 755, 1046. Οἰδ. Τυρ. 31, 64, 140, 332, 698, 846. Οἰδ. ἐπὶ Κολ. 800, 801. Ἠλέκ. 996, 1356, 1362.

Τῆς β' τὰ ἑξῆς:

Σοφοκλ. Οἰδ. Τύρ. 29, 332, 785. 1184, 1224. Οἰδίπ. ἐπὶ Κολ. 17, 1164. Ἠλέκ. 1017.

Τῆς γ' τὰ ἑξῆς:

Σοφοκλ. Ἀντιγ. 501. Οἰδ Τύρ. 216, 329, 405. Ἠλέκ. 1050, 1057, 1499. Φιλοκτ. 339.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω χωρίων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα, ἅτινα ἐν ἰδιαιτέρᾳ καὶ εὐρυτέρᾳ ἡμῶν διατριβῇ περὶ τῆς Ἀπαγγελίας καὶ καθόλου περὶ τοῦ Θεάτρου τῶν Ἀρχαίων, θὰ καταλέξωμεν.

Ἅπασαι αὗται αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς ἔννοιάν τινα τῆς ἀπαγγελίας τῶν ἀρχαίων ὑποκριτῶν· συμπεραίνομεν δηλαδὴ ὅτι οὗτοι ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιόδῳ μὴ δεσμευόμενοι ὑπὸ τοῦ μέτρου, ἀπήγγελλον καὶ τὰ ἐκθλιβόμενα φωνήεντα, ἀφ' οὗ ταῦτα συμφώνως τῇ ἐννοίᾳ ὤφειλον νὰ τονισθῶσι, καίτοι ἕνεκα μετρικῆς ἀνάγκης δὲν ὑπῆρχον ἐν τῷ στίχῳ. Ὡσαύτως δὲ ἡ ἐν τῷ τέλει τοῦ στίχου ὑπάρχουσα ἀπόστροφος δεικνύει εἰς ἡμᾶς ὅτι ὁ ὑποκριτὴς δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἕνεκα τοῦ μέτρου νὰ παύσῃ ἐπὶ μικρὸν ἢ καὶ νὰ ἀναπνεύσῃ κἄν, ἀλλ' ὅτι ὤφειλε, ὡς νὰ μὴ ἐτελεύτα ὁ στίχος, νὰ σπεύσῃ ἄνευ παύσεως καὶ ἀναπνοῆς εἰς τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ἑπομένου στίχου, μεθ' οὗ ἡ μετ' ἀποστρόφου λέξις, ὡς εἰκός, στενότατα συνεδέετο.

Τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἐκθλιβομένων φωνηέντων ἀλλὰ τονιστέων ἐν τῇ κατ' ἔννοιαν ἀπαγγελίᾳ ἢ ἀποστρόφων ἐν τῷ τέλει τῶν στίχων, οὐδαμοῦ τοῦ Αἰσχύλου ὑπάρχουσι καὶ οὐδαμοῦ τοῦ Αἴαντος τοῦ Σοφοκλέους ὅστις εἶνε ἡ ἀρχαιοτέρα αὐτοῦ τραγῳδία(1). Ὅπερ δηλοῖ ὅτι κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τὸ ὕφος

(1) Ὅτι ὁ Αἴας εἶνε ἡ ἀρχαιοτέρα τοῦ Σοφοκλέους τραγῳδία ἀπέδειξεν ὁ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων κ. Μιστριώτης ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ μετὰ σχολίων ἐκδοθέντος Αἴαντος, διὰ πολλῶν ἰσχυροτάτων λόγων Πλὴν τούτων νομίζομεν ὅτι καὶ ἡ ἀνωτέρω ἡμῶν παρατήρησις συντελεῖ εἰς ἀπόδειξιν τούτου.

τῶν ἀπαγγελλόντων ὑποκριτῶν ἦτο βαρὺ καὶ μεγαλοπρεπές, βραδὺ καὶ ἄκαμπτον, ὅπως σχεδὸν ἦσαν καὶ οἱ χαρακτῆρες τῶν ἡρώων τῶν τραγῳδιῶν τῆς περιόδου ταύτης, ὡς εἶνε λ. χ. ὁ Προμηθεὺς δεσμώτης τοῦ Αἰσχύλου καὶ ὁ προμνημονευθεὶς Αἴας τοῦ Σοφοκλέους.

Ἀλλ' ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην τέχνην ἡ μετὰ τῆς ἀπαγγελίας ἀρρήκτως συνδεομένη ὑπόκρισις ἦτο ἐπόμενον νὰ ὑποστῇ τοὺς περισσοτέρους νεωτερισμοὺς ἅτε περιέχουσα ἐν ἑαυτῇ καὶ ἐν τελειότητι δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἁπάσας τὰς καλὰς τέχνας.

Διὰ τὸν ὑποκριτὴν εἶνε ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητος ἡ γνῶσις τῶν γνώσεων τοῦ Γλύπτου καὶ τοῦ Ζωγράφου, διότι ἐν ᾧ οὗτοι ἐπὶ μῆνας καὶ ἐπὶ ἔτη πολλάκις ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτῶν ἐργάζονται διὰ νὰ ἀποδώσωσι διὰ τῆς σμίλης ἢ τοῦ χρωστῆρος ἐπὶ ἀψύχων καὶ ἀξέστων ὄγκων μίαν στιγμιαίαν ἔκφρασιν τῶν διαφόρων ψυχικῶν συναισθημάτων μετὰ προηγουμένην βαθεῖαν φυσιολογικὴν καὶ ἀνατομικὴν μελέτην τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τοὐναντίον ὁ ὑποκριτὴς ἐν μιᾷ στιγμῇ πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ ἀναπαραστήσῃ οὐχὶ πλέον ἐπὶ ἀψύχου ὄγκου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ, τὴν πληθὺν τῶν ἀλλεπαλλήλων ψυχικῶν συναισθημάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἀνατέμνων οὕτω οὐχὶ ξένόν τι πτῶμα, ἀλλ' ἑαυτὸν καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ ἐφαρμόζων τὰς ἕνεκα τῶν ψυχικῶν τούτων συναισθημάτων ἀνταναχλαστικὰς ἐπὶ τοῦ σώματος ποικίλας ἀλλοιώσεις αὐτοῦ.

Εἶνε ἐπίσης ἀπαραίτητος διὰ τὸν ὑποκριτὴν ἡ γνῶ-

σις τῶν νόμων τῶν διεπόντων τὴν Μουσικήν, διότι ἐν ᾧ ὁ τὴν τέχνην ταύτην κατέχων προσπαθεῖ τῇ βοηθείᾳ τῶν φθόγγων καὶ τῶν διαφόρων ὀργάνων νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὰς ἰδέας καὶ τὰ συναισθήματα αὐτοῦ, ὁ ὑποκριτὴς διὰ τῆς φωνῆς, ἥτις εἶνε τὸ τελειότερον τῶν μουσικῶν ὀργάνων, καὶ διὰ τῶν λέξεων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τῆς ἁρμονίας νόμους, καθ' οὓς καὶ ὁ μουσικός, κατορθοῖ διὰ θαυμαστῆς σαφηνείας νὰ ἐκφράζῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰς σκέψεις καὶ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ διαθέσεις. Πρέπει προσέτι ὁ ὑποκριτὴς ἀπὸ φύσεως νὰ εἶνε ἐμπνευσμένος, ὡς ἦσαν οἱ ποιηταὶ ὧν τὰς ἰδέας πρόκειται νὰ διερμηνεύσῃ, νὰ ἔχῃ τὴν ἀντίληψιν ὀξυτάτην ὥστε ταχέως νὰ μεταφέρηται εἰς τὴν θέσιν τῶν διαφόρων καὶ ποικίλων χαρακτήρων οὓς διαπλάττουσιν οὗτοι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν καὶ ἀνερευνῶν διὰ μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου παρατηρήσεως νὰ ἀνευρίσκῃ αὐτοὺς ἐν τῇ φύσει καὶ ἀπὸ ταύτης, τῆς μητρὸς πάσης τέχνης, ὡς ἀπὸ πηγῆς, νὰ ἀντλῇ διαυγῆ καὶ καθαρὸν τὸν χαρακτῆρα ὃν πρόκειται νὰ διαπλάσῃ· λέγομεν δὲ διαυγῆ καὶ καθαρόν, διότι πρέπει πρὶν ἢ ἐνσαρκωθῇ τοῦτον νὰ ἀποκαθάρῃ αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ἀηδοῦς ῥύπου ὅστις τυχὸν εἶνε προσκεκολλημένος αὐτῷ, ἀποφέρων τὸν ἰδανικὸν τύπον αὐτοῦ, οὕτως ὥστε ἡ ὑποκριτικὴ τέχνη, ἥτις πηγὴν καὶ μητέρα ἔχει τὴν φύσιν, νὰ ἀποδαίνῃ matre pulchra filia pulchior, τῆς ὡραίας μητρὸς ὡραιοτέρα θυγάτηρ.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν παρεκβάσει. Ἐλέγομεν ὅτι ἐν τῇ ὑποκριτικῇ τέχνῃ ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων ἐπῆλθον

οἱ περισσότεροι νεωτερισμοί. Καὶ ἀληθῶς· ἐὰν θελήσωμεν νὰ συγκρίνωμεν τὴν σημερινὴν τῆς ὑποκρίσεως τέχνην πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἦτο ἐντελῶς διάφορος, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος πρὸς ἐκείνην, ἥτις ἀκόμη εὑρίσκετο ἐν τοῖς σπαργάνοις. Καὶ εἰς μὲν τὸν μὴ ἐμβαθύνοντα εἰς τὰ αἴτια τῶν γεγονότων ἡ τέχνη τῆς ὑποκρίσεως τῶν ἀρχαίων φαίνεταί πως ἀσύμφωνος πρὸς τὴν ἐν ταῖς λοιπαῖς τέχναις λεπτότητα τῆς ἀντιλήψεως καὶ τοῦ πνεύματος αὐτῶν, ἀλλ' ἐὰν οὗτος ἀποβλέψῃ εἰς τὴν γένεσιν καὶ εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, πῶς δηλονότι ἐκ τῆς λατρείας τοῦ Θείου προῆλθε μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ γέννησις τοῦ δράματος καὶ πῶς ἐκ τῆς τελέσεως τῆς λατρείας αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς ὑποκριτικῆς τέχνης διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Θέσπιδος εἰσαγωγῆς τοῦ πρώτου προσώπου ὅπως τοῦτο ὑποκρίνηται τ. ἔ. ἀποκρίνηται εἰς τὸν ἡγεμόνα τοῦ χοροῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις *ὑποκριτής*, θέλει ὁμολογήσει ὅτι μεγαλυτέρα, ἅμα δὲ καὶ κινδυνωδεστέρα τοῦ Θέσπιδος ἐπίνοια δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄλλη, ἀφ' οὗ οὗτος τοὺς μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων λατρευομένους καὶ θαυμαζομένους Θεοὺς καὶ ἥρωας κατεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἵνα ὑποδύωνται αὐτοὺς θνητοὶ καὶ γνωστοὶ τοῖς πᾶσι ὑποκριταί (1). Ἀναμφιβόλως ἀπῃτεῖτο τὸ ἐξ ὀθόνης *προσωπεῖον* ἵνα καλύπτῃ ἐν μέρει καὶ σμικρύνῃ τὸ δεινὸν ψεῦδος, ἀπῃ-

(1) Ἴδε τὸ ἐπεισόδιον μεταξὺ Σόλωνος καὶ Θέσπιδος εἰς Πλουτάρχου βίον Σόλ. XXIX, 20—29.

σις τῶν νόμων τῶν διεπόντων τὴν Μουσικήν, διότι ἐν ᾧ ὁ τὴν τέχνην ταύτην κατέχων προσπαθεῖ τῇ βοηθείᾳ τῶν φθόγγων καὶ τῶν διαφόρων ὀργάνων νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὰς ἰδέας καὶ τὰ συναισθήματα αὐτοῦ, ὁ ὑποκριτὴς διὰ τῆς φωνῆς, ἥτις εἶνε τὸ τελειότερον τῶν μουσικῶν ὀργάνων, καὶ διὰ τῶν λέξεων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τῆς ἁρμονίας νόμους, καθ' οὓς καὶ ὁ μουσικός, κατορθοῖ διὰ θαυμαστῆς σαφηνείας νὰ ἐκφράζῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὰς σκέψεις καὶ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ διαθέσεις. Πρέπει προσέτι ὁ ὑποκριτὴς ἀπὸ φύσεως νὰ εἶνε ἐμπνευσμένος, ὡς ἦσαν οἱ ποιηταὶ ὧν τὰς ἰδέας πρόκειται νὰ διερμηνεύσῃ, νὰ ἔχῃ τὴν ἀντίληψιν ὀξυτάτην ὥστε ταχέως νὰ μεταφέρηται εἰς τὴν θέσιν τῶν διαφόρων καὶ ποικίλων χαρακτήρων οὓς διαπλάττουσιν οὗτοι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν καὶ ἀνερευνῶν διὰ μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου παρατηρήσεως νὰ ἀνευρίσκῃ αὐτοὺς ἐν τῇ φύσει καὶ ἀπὸ ταύτης, τῆς μητρὸς πάσης τέχνης, ὡς ἀπὸ πηγῆς, νὰ ἀντλῇ διαυγῆ καὶ καθαρὸν τὸν χαρακτῆρα ὃν πρόκειται νὰ διαπλάσῃ· λέγομεν δὲ διαυγῆ καὶ καθαρόν, διότι πρέπει πρὶν ἢ ἐνσαρκωθῇ τοῦτον νὰ ἀποκαθάρῃ αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ἀηδοῦς ῥύπου ὅστις τυχὸν εἶνε προσκεκολλημένος αὐτῷ, ἀποφέρων τὸν ἰδανικὸν τύπον αὐτοῦ, οὕτως ὥστε ἡ ὑποκριτικὴ τέχνη, ἥτις πηγὴν καὶ μητέρα ἔχει τὴν φύσιν, νὰ ἀποβαίνῃ matre pulchra filia pulchior, τῆς ὡραίας μητρὸς ὡραιοτέρα θυγάτηρ.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν παρεκβάσει. Ἐλέγομεν ὅτι ἐν τῇ ὑποκριτικῇ τέχνῃ ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων ἐπῆλθον

οἱ περισσότεροι νεωτερισμοί. Καὶ ἀληθῶς· ἐὰν θελήσωμεν νὰ συγκρίνωμεν τὴν σημερινὴν τῆς ὑποκρίσεως τέχνην πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἦτο ἐντελῶς διάφορος, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος πρὸς ἐκείνην, ἥτις ἀκόμη εὑρίσκετο ἐν τοῖς σπαργάνοις. Καὶ εἰς μὲν τὸν μὴ ἐμβαθύνοντα εἰς τὰ αἴτια τῶν γεγονότων ἡ τέχνη τῆς ὑποκρίσεως τῶν ἀρχαίων φαίνεταί πως ἀσύμφωνος πρὸς τὴν ἐν ταῖς λοιπαῖς τέχναις λεπτότητα τῆς ἀντιλήψεως καὶ τοῦ πνεύματος αὐτῶν, ἀλλ' ἐὰν οὗτος ἀποβλέψῃ εἰς τὴν γένεσιν καὶ εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, πῶς δηλονότι ἐκ τῆς λατρείας τοῦ Θείου προῆλθε μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ γέννησις τοῦ δράματος καὶ πῶς ἐκ τῆς τελέσεως τῆς λατρείας αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς ὑποκριτικῆς τέχνης διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Θέσπιδος εἰσαγωγῆς τοῦ πρώτου προσώπου ὅπως τοῦτο ὑποκρίνηται τ. ἔ. ἀποκρίνηται εἰς τὸν ἡγεμόνα τοῦ χοροῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ λέξις *ὑποκριτής*, θέλει ὁμολογήσει ὅτι μεγαλυτέρα, ἅμα δὲ καὶ κινδυνωδεστέρα τοῦ Θέσπιδος ἐπίνοια δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄλλη, ἀφ' οὗ οὗτος τοὺς μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων λατρευομένους καὶ θαυμαζομένους Θεοὺς καὶ ἥρωας κατεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἵνα ὑποδύωνται αὐτοὺς θνητοὶ καὶ γνωστοὶ τοῖς πᾶσι ὑποκριταί (1). Ἀναμφιβόλως ἀπῃτεῖτο τὸ ἐξ ὀθόνης *προσωπεῖον* ἵνα καλύπτῃ ἐν μέρει καὶ σμικρύνῃ τὸ δεινὸν ψεῦδος, ἀπῃ-

(1) Ἴδε τὸ ἐπεισόδιον μεταξὺ Σόλωνος καὶ Θέσπιδος εἰς Πλουτάρχου βίον Σόλ. XXIX, 20—29.

τοῦντο τὰ *προστερνίδια*, αἱ *χειρίδες*, τὰ *προγαστρίδια*, οἱ *κόθορνοι* καὶ τόσα ἄλλα, ὧν ἐποιοῦντο χρῆσιν, ἵνα οἱ ὑποκριταὶ φαίνωνται μικρόν τι θειότεροι καὶ ἀνώτεροι τῶν κοινῶν ἀνθρώπων καὶ οὕτω πως νὰ κολάζωσι τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως ἐντύπωσιν τῶν ἐκπεπληγμένων θεατῶν. Ἐὰν ἐν τούτοις ἡ χρῆσις τοῦ ἐξ ὀθόνης προσωπείου, ὅπερ ἐκάλυπτε ἅπαν τὸ πρόσωπον, θεωρῆται ἀνυπόφορος ἐν τῇ λεπτότητι τῆς σημερινῆς Τέχνης, ἧς ἡ δύναμις ἔγκειται ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐκφραστικῇ δυνάμει τοῦ προσώπου, ὅμως ἕνεκα τούτου ἠναγκάζοντο οἱ ἀρχαῖοι ὑποκριταὶ νὰ ἀσκῶσι τὴν φωνήν, οὕτως ὥστε τελεία καὶ ἠχηρὰ καὶ ὑπὲρ φύσιν κεχρωματισμένη ἀπαγγελία, ὡς ἀπῄτει καὶ ἡ ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἀπὸ μείζονος ἀποστάσεως ἢ σήμερον διδασκαλία τῶν ἔργων, νὰ δύνηται νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῆς διὰ τοῦ προσώπου ὑποκρίσεως (1). Διὰ τοῦτο ὅτε ὁ ὑποκριτὴς Πῶλος, ὁ ὑποδυθεὶς ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ πρόσωπον τῆς Ἠλέκτρας, ἐγκλείσας ἐν τῇ ὑδρίᾳ, ἥτις περιεῖχε τὴν σποδὸν τοῦ δῆθεν ἀποθανόντος Ὀρέστου, τὴν σποδὸν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τέκνου, καὶ ἐκραγεὶς εἰς ἀληθεῖς σπαρακτικοὺς λυγμοὺς συνεκίνησε μεγάλως τὸ θεώμενον πλῆθος, ὡς μανθάνομεν, καίτοι μετὰ προσωπείου ὑπεδύετο, δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὁποία καὶ ὁπόση θὰ ἦτο ἡ ἐντύπωσις ἐὰν οἱ θεαταὶ ἠδύναντο νὰ διακρίνωσιν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὰ ἀποτελέ-

(1) Ἴδε εἰς Λουκιανὸν de saltatione 27.

σματα τῶν ὑψίστων καὶ μυχιαιτάτων ψυχικῶν συγκινήσεων ἐν αἷς διετέλει ἡ Ἠλέκτρα(1).

Κατὰ ταῦτα εἶνε ἀδύνατος ἡ ἀπὸ τῆς νεωτέρας σκηνῆς διδασκαλία ἀρχαίου δράματος καθ' ὅμοιον ἐντελῶς τρόπον, καθ' ὃν ἐτελεῖτο αὕτη καὶ παρ' Ἀρχαίοις. Διότι ἐκτὸς τῶν προσωπείων καὶ ὅλων τῶν ἄλλων, ὅσα ἀνωτέρω ἀναφέρομεν, ἅτινα ἀντίκεινται πρὸς τὴν αἴσθησιν τῶν νεωτέρων, κατὰ μείζονα λόγον ἀντίκειται πρὸς ταύτην καὶ τὸ νὰ ὑποδύωνται ἅπαντα τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος καὶ αὐτὰ τὰ τῶν γυναικῶν τρεῖς μόνον ἄνδρες ὑποκριταί, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν μὲν τεχνῖται ἔξοχοι καὶ κατώρθουν διὰ τῆς τέχνης αὐτῶν νὰ συγκινῶσι τοὺς θεατάς, ὡς ἦσαν ἐπὶ μὲν τῶν χρόνων τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου ὁ *Καλλιπίδης*, ὁ *Μυνίσκος*, ὁ *Νικόστρατος*, ὁ *Θεόδωρος* καὶ ὁ προμνημονευθεὶς *Πῶλος*, ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου, καθ' οὓς ἦτο καὶ ἡ ἀκμὴ τῆς ὑποκριτικῆς τέχνης ὁ *Ἀριστόδημος*, ὁ *Νεοπτόλεμος*, ὁ *Ἀθηνόδωρος*, καὶ ὁ *Θεσσαλός*, κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως ἡμῶν ὅσην τέχνην καὶ ἂν ἐπιδείξῃ τις, θέλων νὰ ὑποδυθῇ σοβαρῶς πρόσωπον γυναικός, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ γείνῃ ἀνεκτὸς χωρὶς νὰ προκαλέσῃ ἀκράτητον γέλωτα(2).

(1) Ἴδε εἰς Γέλλιον Noct. Att. VII, 5.

(2) Περὶ τῶν ἀνωτέρω ἀρχαίων ὑποκριτῶν, ἴδε Ξενοφ. ἐν Συμπ. III, 11, Πλουτάρχου περὶ δόξης Ἀθηναίων I p, 426 καὶ Ἑλληνικὴν Γραμματολογίαν Γ. Μιστριώτου σελ. 365.

Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἕνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων ἡ ὑφ' ἡμῶν τυχὸν τελουμένη διδασκαλία ἀρχαίου δράματος εἶνε τόσῳ διάφορος τῆς τῶν Ἀρχαίων, καὶ ἀφ' οὗ καὶ αὐτοὶ οἱ στίχοι δὲν δύνανται νὰ κατανοηθῶσιν ἐμμέτρως ἀπαγγελλόμενοι, διότι, ὡς γνωστόν, ἕνεκα τῆς ἀπωλείας τοῦ μακροῦ καὶ τοῦ βραχέος, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἔχουσι ποιηθῆ οἱ στίχοι, ἀπώλετο πλέον καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ ρυθμοῦ τοῦ στίχου καὶ τῶν τόνων τῶν λέξεων ὑπάρχουσα ἁρμονία καὶ ἀφ' οὗ ὀλίγιστοι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων δύνανται νὰ παρακολουθήσωσι καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις τὴν ἀπὸ τῆς σκηνῆς διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων δραμάτων ἐν τῷ πρωτοτύπῳ, διατί νὰ μὴ μεταφρασθῶσι ταῦτα εἰς καταλλήλους μεταφράσεις καὶ οὕτω πως νὰ διδάσκωνται, ἵνα ἡ ἀπὸ τούτων ὠφέλεια ἀποβαίνῃ μεγαλυτέρα καὶ εὐρυτέρα ;

Ἀπὸ τοιούτων ὁρμώμενος λόγων ἐπεχείρησα νὰ μεταφράσω τὴν Ἠλέκτραν τοῦ Σοφοκλέους.

Ὁ λόγος δι' ὃν προετίμησα τὴν τραγῳδίαν ταύτην εἶνε ὅτι πρὸ δύο σχεδὸν ἐτῶν ἡ ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν δραμάτων Ἑταιρεία ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Γεωργίου Μιστριώτου, ἀνεβίβασεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς μετὰ ἑξάμηνον ἐπιμελῆ ἄσκησιν τῶν διαφόρων προσώπων, διδαχθέντων ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἀπαγγελίας κ. Μάρκου Σιγάλα, οὕτινος ἡ διδασκαλία ἀπεδείχθη τὰ μάλιστα καρποφόρος, διότι κατὰ τὴν κοινὴν πάντων ὁμολογίαν ἡ διδασκαλία τῆς

Ἠλέκτρας ὑπερέβη κατὰ τὴν ἐπιτυχίαν πάσας τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας διδασκαλίας ἄλλων ἀρχαίων Ἑλληνικῶν δραμάτων.

Τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας μετέσχον καὶ ἐγὼ τότε ὑποδυθεὶς τὸ πρόσωπον τοῦ Ὀρέστου καὶ ἑρμηνεύσας τὴν τραγῳδίαν εἰς τοὺς λοιποὺς συναδέλφους μου ἐρασιτέχνας τοὺς ὑποδυθέντας τὰ λοιπὰ πρόσωπα. Ὡς ἐκ τούτου κατέχων τὸ δρᾶμα τοῦτο περισσότερον τῶν ἄλλων καὶ φιλολογικῶς καὶ καλλιτεχνικῶς, ἔκρινα καλὸν ἀπὸ τούτου νὰ ἄρξωμαι τῆς μεταφράσεως τοῦ Σοφοκλέους.

Εἰργάσθην δὲ λαβὼν ὑπ' ὄψιν, ὅσον μοὶ ἐπέτρεπον αἱ δυνάμεις μου, τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ νεωτέρου θεάτρου καὶ τῆς ἀπαγγελίας, ἐζήτησα δηλαδὴ νὰ μεταφράσω οὐ μόνον ὡς φιλόλογος, ἀλλὰ καὶ ὡς ποιητής, οὐ μόνον ὡς γραμματικὸς ἀλλὰ καὶ ὡς καλλιτέχνης. Ἐὰν ἐπέτυχον τοῦ ζητουμένου ἢ μή, δὲν γνωρίζω· εἶχον ὅμως πάντοτε κατὰ νοῦν τὴν ἐν τῷ Οἰδίποδι Τυράννῳ ῥῆσιν τοῦ Σοφοκλέους :

«.....τὸ δὲ ζητούμενον
ἁλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.»

Ἐκδοὺς ἐν τούτοις τὴν ἐργασίαν μου ταύτην καὶ παραδίδων αὐτὴν σήμερον εἰς τὸν δημόσιον ἔλεγχον, παρακαλῶ τοὺς εὐγενεῖς ἀναγνώστας νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν ἐν ταῖς κρίσεσιν αὐτῶν τὸ δυσχερὲς καὶ μέγα τοῦ ἔργου ὅπερ ἀνέλαβον.

Ν. Ι. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ.

Ἀθῆναι τῇ 15ῃ Νοεμβρίου 1900.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ
ΟΡΕΣΤΗΣ
ΠΥΛΑΔΗΣ, βωβὸν πρόσωπον
ΗΛΕΚΤΡΑ
ΧΟΡΟΣ ἐκ 15 Μυκηναίων γυναικῶν
ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ
ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ
ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἡ Ἠλέκτρα ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Σκηνῆς τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου Ἀθηνῶν τῇ 26η Μαρτίου 1899.

ΗΛΕΚΤΡΑ

[*Ἡ Σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Μυκήναις πρὸ τῶν ἀνακτόρων τῶν Πελοπιδῶν. Ταῦτα δὲ ἔχουσιν ἐν τῷ μέσῳ μὲν τὴν βασίλειον θύραν ἑκατέρωθεν δὲ ταύτης δύο ἄλλας μικροτέρας. Πρὸ τῶν προπυλαίων τῶν ἀνακτόρων ἵστανται τὰ ἀγάλματα τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχει βωμός. Εἴτε ὄρθρος εἰσέτι. Ὁ Παιδαγωγὸς ἐκ τῆς ἀριστερᾶς ὡς πρὸς τὸν θεατὴν παρόδου εἰσέρχεται πρῶτος ὁδηγῶν τὸν Ὀρέστην μεθ' οὗ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πυλάδης.*]

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ὦ νεαρὲ υἱὲ τοῦ Ἀγαμέμνονος,
τοῦ ἐν τῇ Τροίᾳ πάλαι στρατηγήσαντος,
νῦν ἐλευθέρως νὰ θεᾶσαι δύνασαι
ὅσα ἐπόθεις πρὸ πολλοῦ. Ἰδού, ἰδοὺ
τὸ προσφιλὲς ἀρχαῖον ἤδη Ἄργος σου,
τῆς οἰστροπλήκτου τοῦ Ἰνάχου θυγατρὸς
τὸ ἄλσος· καὶ ἰδοὺ τοῦ Λυκοκτόνου νῦν
Ἀπόλλωνος ἡ ἀγορὰ ἡ Λύκειος.
Ἀριστερόθεν δὲ ἰδοὺ ὁ ἔνδοξος
ναὸς τῆς Ἥρας, καὶ ἰδοὺ πέριξ ἡμῶν
τῶν πολυχρύσων Μυκηνῶν πᾶσα ἡ γῆ.

Κ' ἰδοὺ αἱμάτων πλήρη, φόνων ἔμπλεκ
τὰνάκτορα τοῦ Πέλοπος, ὅθεν ἐγὼ
παιδίον ἔτι ἐκ θανάτου σ' ἔσωσα,
λαβών σε λάθρα ἐκ χειρῶν ἀδελφικῶν,
τῶν τῆς Ἠλέκτρας, ἐνεγκὼν δὲ ἀλλαχοῦ
σ' ἀνέθρεψα, ἡβῶντα σὲ κατέστησα,
τοῦ πάλαι φόνου τιμωρὸν ἀλάστορα.
Τώρα λοιπόν, Ὀρέστα, καὶ σύ, φίλτατε
ἀνδρῶν Πυλάδη, ἄς σκεφθῶμεν τάχιστα.
Ἡ νὺξ σχεδὸν παρῆλθεν· ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἐξέλιπε τὸ σκότος, τοῦ ἡλίου δὲ
τὸ σελασφόρον ἅρμ' ἀναφαινόμενον
τοὺς πρωϊνοὺς κελάδους ἤδη προκαλεῖ
ἀκούεις; τῶν ὀρνίθων· ὥστε τάχιστα
πρὶν νὰ ἐξέλθῃ τις ἂς κανονίσωμεν
τὰ σχέδιά μας· ὀκνηροὶ μὴ ὦμεν νῦν·
πολύτιμος ὁ χρόνος· ἔργων νῦν καιρός.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὦ φίλτατε ἁπάντων τῶν ἑταίρων μου,
πλέον ἢ ἅπαξ πρὸς ἐμὲ ἀπέδειξας
ἀγνὴν ἀγάπην· πρὸς τὸν ἵππον ὅμοιος
τὸν εὐπειθῆ, τὸν ἐν κινδύνοις φοβεροῖς
διατηροῦντα τὸ θυμοειδὲς αὐτοῦ,
καὶ πρῶτος κινδυνεύεις καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς

προτρέπεις εἰς τὸ ἔργον· τὰς ἰδέας μου
λοιπὸν πρὸς σὲ νὰ εἴπω ἀπεφάσισα.
Σὺ δὲ καλῶς προσέχων εἰς τοὺς λόγους μου
ἄν τι κακῶς ἐσκέφθην, λέγε τὸ ὀρθόν.
Ἀφ' οὗ εἰς τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος
τὸ ἐν Δελφοῖς μετέβην καὶ ἠρώτησα
τὸν τρόπον δι' οὗ ἔδει νὰ ἐκδικηθῶ
ἄνευ ἐλέους τοῦ πατρός μου τοὺς φονεῖς,
ἰδοὺ ὁ Φοῖβος πρός με τί ἀπήντησεν:
ἄνευ ἀσπίδων, μόνος καὶ χωρὶς στρατὸν
δολίως ὅτι πρέπει τὴν ἐκδίκησιν
νὰ λάβω τὴν δικαίαν. Τούτου ἕνεκα
ὡς φθάσ' ἡ ὥρα ἡ κατάλληλος, σὺ μὲν
εἴσελθε πάντῃ μόνος εἰς τἀνάκτορα,
κ' ἰδὼν τὰ πάντα εἰς ἡμᾶς ἀνάγγειλον.
Μετὰ τοσοῦτον χρόνον εἶν' ἀδύνατον
γέροντα ἤδη νὰ σ' ἀναγνωρίσωσιν.
Ἐκ τῆς Φωκίδος δὲ ὅτι κατάγεσαι
εἰπὲ κ' ἐκ μέρους ἔτι ὅτι ἔρχεσαι
τοῦ Φανοτέως, τοῦ ἀρίστου φίλου των.
Ἄγγειλον ἔτι καὶ δι' ὅρκου μάλιστα,
τὸν πεπρωμένον τοῦ Ὀρέστου θάνατον
πεσόντος ἐκ τῶν δίφρων οὗς διηύθυνε,
χαμαὶ δὲ κυλισθέντος· οὐδὲν ἕτερον.

(πρὸς τὸν Πυλάδην)

Ἡμεῖς δ' εὐθύς, τελοῦντες θείαν ἐντολήν,
ἀφ' οὗ τὸν τύμβον τοῦ πατρὸς κοσμήσωμεν
διὰ βοστρύχων καί σπονδῶν, θὰ ἔλθωμεν
καὶ πάλιν, τὴν ὑδρίαν ἣν ἐκρύψαμεν
ἐντὸς τῶν θάμνων πρὸ μικροῦ ἐν ταῖς χερσί
κρατοῦντες, ἵνα φέρωμεν εὐφρόσυνον
εἰς τούτους ἀγγελίαν ὅτι τοῦ ἐμοῦ
τὴν κόνιν αὕτη περιέχει σώματος.
Πρὸς τί νὰ σιωπήσω, μὴ ψευδόμενος,
διὰ ψευδοῦς θανάτου ἀφ' οὗ πρόκειται
ἐμὲ αὐτὸν νὰ σώσω καὶ τὴν φήμην μου ;
Πᾶς λόγος κέρδους ἕνεκα εἶνε καλός.
Πολλάκις μέχρι τοῦδε ἄνθρωποι σοφοὶ
ἐκ τοῦ ψευδοῦς θανάτου ἀναζήσαντες
πλείονος δόξης ἄξιοι ἐγένοντο.
Οὕτω κ' ἐγὼ ἐξαίφνης κατὰ τῶν ἐχθρῶν
ὡς ἄστρον θ' ἀνατείλω ἐκδικήσεως.
Ἀλλ' ὦ πατρῴα γῆ, Θεοὶ ἐγχώριοι,
φανῆτε πρός με ἵλεοι καὶ εὐμενεῖς.
Σὺ δέ, ὦ τοῦ πατρὸς μου δῶμα, δέχθητι
καλῶς τὸν θείᾳ ἐντολῇ ἐρχόμενον
ἵν' ἀποπλύνῃ τ' ὄνειδος καθαίρων σε.
Ὦ ! δέξασθέ με, μὴ μὲ ἀποπέμψητε

ἄνευ τιμῆς καὶ δόξης ἐκ τῆς χώρας σας,
ἀλλὰ τὰ πάλαι πλούτη καὶ τἀνάκτορα
εἰς τὸν ἐκ νόμου κτήτορα ἀπόδοτε.
Κατόπιν τούτων σπεῦσον ἤδη γηραιὲ
τὸ σὸν νὰ ἐκτελέσῃς ἔργον· ἡμεῖς δὲ
θὰ φύγωμεν ἐντεῦθεν· ἡ κατάλληλος
πρὸς τοῦτο εὐκαιρία ἤδη ἔρθασεν,
ἡ ἅπαντα τὰ ἔργα προστατεύουσα
καὶ βοηθοῦσα τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ (ἔσωθεν)

Ἀλλοίμονον ἡ δυστυχής.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ὦ τέκνον μου,
θεραπαινίς τις ἴσως θὰ ἐστέναξεν
ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων· θρήνους ἤκουσα.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μὴ εἶνε ἡ Ἠλέκτρα ἡ ταλαίπωρος;
θέλεις ἐδῶ νὰ μείνωμεν ν' ἀκούσωμεν;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Οὐδόλως· τοῦ Λοξίου τὰς διαταγὰς
πρότερον πρέπει, τέκνον, νὰ τελέσωμεν
εἰς τοῦ πατρὸς τὸν τάφον τὰς σπονδὰς ἡμῶν·

ποιοῦντες· οὕτω μόνον θὰ νικήσωμεν
καὶ εἰς τὰς πράξεις μας θὰ ἔχωμεν ἰσχύν.

(ἐξέρχονται ἀμφότεροι ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὡς πρὸς τὸν θεατὴν μέρους καὶ οὕτω μένει ἐπί τινας στιγμὰς ἡ σκηνὴ κενή).

ΗΛΕΚΤΡΑ

(Ἐξερχομένη ἐκ τῆς μεσαίας πύλης καὶ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἤδη ἀνατέλλοντα ἥλιον).

Ὑπέρμετρον.

Ὦ φῶς ἁγνὸν καὶ σὺ ἀήρ, ὁ ἅπασαν
τὴν γῆν περικαλύπτων, σεῖς τοὺς θρήνους μου
ἠκούσατε πολλάκις, σεῖς μὲ εἴδετε
τὰ στήθη μου νὰ πλήττω τὰ αἱμάσσοντα
ὅταν ἡ νὺξ ἡ ζοφερὰ ἐπέρχηται.
Τὰς ἀλγεινὰς δὲ πάλιν πανυχίδας μου
γνωρίζουσιν αἱ μυσαραὶ μόνον εὐναὶ
τῶν ἀπαισίων οἴκων, ἔνθα ἔρημος
στενάζω, κλαίω τὸν οἰκτρὸν πατέρα μου,
ὃν ἐν τοῖς τόποις τῶν πολέμων καὶ μαχῶν,
οἱ βάρβαροι δὲν ἴσχυσαν νὰ κτείνωσι
καὶ ὃν ἡ μήτηρ μου μετὰ τοῦ μιαροῦ
ἐφόνευσεν Αἰγίσθου, τοῦ μολύναντος
τὴν κοίτην του· καὶ ὅπως ἔτι οἱ σκληροὶ
τῶν δένδρων ὑλοτόμοι, μὲ τὸν πέλεκυν

ἀπέκοψαν ὡς δρῦν τὴν κεφαλήν αὐτοῦ !
τὸν δὲ οἰκτρὸν καὶ ἄδικόν σου θάνατον
οὐδείς, ὦ πάτερ μου, θρηνεῖ ἐκτὸς ἐμοῦ.

Ἀνθυπέρμετρον

Τῶν θρήνων μου ἐν τούτοις τελευτὴ ποτὲ
δὲν θὰ ὑπάρξῃ καὶ τῶν γόων, τῆς νυκτὸς
ἐφ' ὅσον βλέπω τοὺς ἀστέρας λάμποντας
καὶ τὴν λευκὴν ἡμέραν, καὶ ὡς ἀηδὼν
τοὺς νεοσσούς της πάντας ἀπολέσασα,
πρὸ τῶν πατρῴων μου πυλῶν θὰ ἔρχωμαι
τοὺς ὀδυρμούς μου πάντες νὰ ἀκούωσιν.
Ὦ Ἅδου δῶμα, Περσεφόνης, ὦ Ἑρμῆ
ψυχοπομπὲ καὶ χθόνιε, καὶ σύ, καὶ σύ,
σεμνὴ Κατάρα, καὶ σεῖς, τέκνα τῶν θεῶν,
καὶ σεῖς, σεμναὶ Ἐρινύες, αἱ διώκουσαι
καὶ τιμωροῦσαι τοὺς μοιχούς, αἱ βλέπουσαι
τοὺς ἀναιτίως θνήσκοντας, ὤ ! ἔλθετε,
δράμετε πρός με, δότε μοι βοήθειαν,
τὸν τοῦ πατρός μου φόνον ἐκδικήσατε
καὶ πέμψατε τὸν προσφιλῆ μου ἀδελφόν.
Διότι μόνη τοῦ λοιποῦ δὲν δύναμαι
τὴν ἐπαχθῆ νὰ ὑπομένω λύπην μου.

ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΟΔΟΣ[1]

ΧΟΡΟΣ

(εἰσερχόμενος ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὡς πρὸς τὸν θεατὴν μέρους καὶ καταλαμβάνων τὴν θέσιν του).

Στροφὴ α'.

Ὦ Ἠλέκτρα, ὦ τέκνον ἀθλίας μητρός,
διατί αἰωνίως οἰμώζεις, θρηνεῖς
τὸν πατέρα σου, ὃν διὰ δόλου ποτὲ
παραδοῦσα ἡ μήτηρ εἰς χεῖρα κακὴν
ἀποκτείνει ; ἂν πρέπῃ κ' ἐγὼ νὰ λαλῶ :
τὴν ποινὴν τῶν κακούργων ἐκείνων ποθῶ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὦ εὐγενεῖς γυναῖκες, τέκνα εὐγενῶν,
τῆς θλίψεώς μου ἤλθετε παρήγοροι·
τὸ ἐννοῶ καὶ τὸ γνωρίζω κάλλιστα.
Ἐν τούτοις αἰωνίως τὸν πατέρα μου
θὰ κλαίω, τὸν πλειόνων θρήνων ἄξιον.
Σᾶς ἱκετεύω, φίλαι μου ἀγαπηταί,
ἀφήσατέ με οὕτω νὰ ὀδύρωμαι.

ΧΟΡΟΣ

Ἀντιστροφὴ α'.

Ἀλλὰ δὲν θ' ἀνασταήσῃς μὲ θρήνους αὐτόν.
Ἐκ τῆς λίμνης τοῦ Ἅδου δὲν φεύγει οὐδείς.
Τὴν μετρίαν πλὴν λύπην αὐξάνεις ἀεί,
φθειρομένη διὰ τῶν πολλῶν στεναγμῶν.

Ἀλλ' ἀρ' οὐ δὲν ὑπάρχῃ φυγὴ τῶν κακῶν,
διατί νὰ θρηνῇς διαρκῶς προτιμᾷς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μωρὸς ἐκεῖνος, ὅστις τοὺς γονεῖς αὐτοῦ
τοὺς ἀνοσίως φονευθέντας λησμονεῖ.
Ὤ! τὴν ψυχήν μου ὅλην καὶ τὰς φρένας μου
ἡ ὀλολύζουσ' ἀηδὼν εὐχαριστεῖ,
ἡ θρηνῳδοῦσα πάντοτε τὸν Ἴτυν της,
καὶ ἡ ἀγγέλλουσα τὸ ἔαρ τῷ Διί.
Τλήμων Νιόβη, ὡς θεά, ἀείποτε
ἐν τῷ βραχώδει τάφῳ σου δακρύεις, φεῦ!

ΧΟΡΟΣ

Στροφὴ ϛ'.

Μόνη σὺ ἐν τῷ κόσμῳ δὲν πάσχεις, ὦ παῖ,
κ' ὑπεράγαν λυπεῖσαι, πρὸς δὲ μετὰ σοῦ
ζῶσιν ἔτι καὶ ἄλλοι ἐντὸς συγγενεῖς·
ἀδελφὰς ἔχεις δύο, ἐκτὸς δὲ αὐτῶν,
Χρυσοθέμιδος κ' Ἰφιανάσσης, κρυπτὸς
καὶ λυπούμενος ζῇ ὁ Ὀρέστης αὐτός,
εὐτυχὴς νεανίας, καὶ ὃν αἱ κλειναὶ
θὰ δεχθῶσι Μυκῆναι, ὑπὸ τοῦ Διὸς
εἰς τὴν γῆν μας σταλέντα ποδὶ συνετῷ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τοῦτον ἡ τλήμων διαρκῶς προσμένουσα,
διάγω ἄνευ τέκνων καὶ ἀνύμφευτος,

τὰς κἰωνίας μου θρηνοῦσα συμφορὰς
διὰ δακρύων θαλερῶν, ἐν ᾧ αὐτὸς
καὶ τὰ παθήματά του ἐλησμόνησε
καὶ τὸ καθῆκον του προσέτι. Μ' ἀπατᾷ
διὰ ψευδῶν περὶ τῆς ἐπανόδου του
εἰδήσεων, νὰ ἔλθῃ μὲν ἀείποτε
ποθῶν, κ' ἐν τούτοις μὴ ἐπανερχόμενος.

ΧΟΡΟΣ

Ἀντιστροφὴ β'.

Ἔχε θάρρος, ὦ τέκνον. Ὁ Ζεὺς ἐφορᾷ
οὐρανόθεν τὰ πάντα, τοῦ κόσμου κρατῶν·
θὰ φροντίσῃ ἐκεῖνος· δι' ὅσους μισεῖς
μὴ λυπῆσαι τοσοῦτον καὶ μὴ λησμονῆς.
Μεταβάλλει ὁ χρόνος τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ.
Ἐκ τῆς Κρίσης θὰ ἔλθῃ ὁ σὸς ἀδελφός,
ὁ θεὸς δὲ τοῦ Ἅδου δὲν εἶν' ἀμελής.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς μου παρερχόμενον,
λαμβάνει ἀνὰ μίαν τὰς ἐλπίδας μου
καὶ τὴν ὑπομονήν μου. Τύχης ἔρμαιον
ἄνευ γονέων ἐν τῷ κόσμῳ τήκομαι,
ἄνευ τινὸς προστάτου ἀγαπῶντός με.
Κ' εἰς τοὺς θαλάμους τοῦ πατρὸς ὡς δούλη τις,
καὶ ξένη δικιτῶμαι, ἀπρεπῆ στολὴν

ἐνδεδυμένη καὶ οὐδὲν ἐσθίουσα
εἰς τὰς κενὰς τραπέζας ἔνθα κάθημαι.

ΧΟΡΟΣ

Στροφὴ γ'.

Ἡ κραυγὴ τοῦ ἐλθόντος καὶ πάλιν πατρὸς
ἐν τῇ κλίνῃ τοῦ δείπνου ὑπῆρξεν οἰκτρά,
ὅτε πλῆγμα ἐδόθη δεινὸν κατ' αὐτοῦ
πρὸς ζημίαν σου, τέκνον, μὲ ὅπλον χαλκοῦν.
Ἔρως ἦτο τοῦ φόνου αὐτοῦ ἀφορμή,
καὶ ὁ δόλος τὸ ὄργανον ἦτο αὐτοῦ.
Ἡ μορφὴ τοῦ πατρὸς ἠλλοιώθη δεινῶς,
εἴτε ἦτ' ὁ τελέσας θνητὸς ἢ θεός.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὦ ἀπεχθὴς ἡμέρα, πόσον σὲ μισῶ!
ἀπεχθεστέρα ὅλων μου τῶν ἡμερῶν.
Ὦ νύξ, ὦ τῶν ἀρρήτων δείπνων συμφορά,
ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ὁ ἐμὸς πατὴρ
σκληρῶς ἐθανατώθη ὑπὸ διπλῶν χειρῶν,
αἵτινες τὴν ζωήν μου ἐξηφάνισαν,
πᾶσαν χαράν της οὕτω καταστρέψασαι.
Ὦ Ζεῦ μεγάλε, ὦ Θεὲ Ὀλύμπιε,
τοὺς πατρολοίας πλῆξον καὶ τιμώρησον,
στερῶν ἐκείνους πάσης ἀπολαύσεως.

ΧΟΡΟΣ

Ἀντιστροφὴ γ'.

Προσοχή! μὴ φωνάζῃς, ὦ τέκνον πολύ·
δὲν αἰσθάνεσαι πόθεν τὰ τόσα δεινά;
εἰς ἰδίας ἐμπίπτεις ἐκ σοῦ συμφοράς.
Ἡ ψυχή σου ἐκ λύπης γεννᾷ τὴν πληθὺν
τῶν δεινῶν τῆς ζωῆς σου. Ἀνόητον δέ,
νὰ ἐρίζῃς ἀεὶ πρὸς τοὺς κρείσσονας σοῦ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὴν λύπην τῆς ψυχῆς μου παραδέχομαι,
οὐχ ἧττον ὅμως περιπέτειαι δειναί,
ἃς μέχρι τέλους εἶν' ἀδύνατον ἐγὼ
νὰ ὑπομείνω, εἰς τὴν λύπην μου μ' ὠθοῦν.
Ἐκ τίνος λόγον ἢ καὶ συμβουλήν τινα,
ὦ εὐγενεῖς μου φίλαι, ἕως σήμερον
ν' ἀκούσω ἠδυνήθην; ὤ! ἐξ οὐδενός.
Ἄφετε, ἄφετέ με, ὦ παρήγοραι.
Ἀφ' οὗ αἱ συμφοραί μου ἀτελεύτητοι
προώρισται νὰ εἶνε καὶ οἱ πόνοι μου,
κ' ἐγὼ ἀτελευτήτως πρέπει νὰ θρηνῶ.

ΧΟΡΟΣ

(Ἐπῳδὸς)

Ἀλλ' ἐγὼ ἐξ εὐνοίας, ὡς μήτηρ πιστή,

σὲ προτρέπω νὰ μὴ προδοκαλῇς σὺ αὐτὴ
πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ νέας δεινὰς συμφοράς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μήπως ὑπάρχῃ μέτρον εἰς τοὺς πόνους μου ;
ἢ μὴ πρὸς τοὺς θανόντας πρέπει ἀμελεῖς
νὰ φαίνωνται οἱ ζῶντες ; Εἶνε ἴδιον
τῆς ἀνθρωπίνης τοῦτο φύσεως ; Οὐχί !
θνητῶν τοιούτων τὰς τιμὰς περιφρονῶ,
ὅπως καὶ πᾶσαν πλέον εὐτυχίαν μου
καὶ ἡσυχίαν ἔτι, ἐὰν πέπρωται
νὰ λησμονήσω τὸν καλὸν πατέρα μου,
καὶ παύσω ἐκτιμῶσα καὶ θρηνοῦσ' αὐτόν.
Ἐὰν δὲ οὗτος ἐν τῷ τάφῳ τίποτε
καὶ χῶμα εἶνε μόνον, κ' οἱ φονεῖς αὐτοῦ
ἐν μὴ τιμωρηθῶσιν, ἡ εὐσέβεια
φρέτω πᾶσα τῶν ἀνθρώπων κ' ἡ αἰδώς.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Α'.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τὸ σὸν λαλῶ
καὶ τὸ ἐμόν, ὦ τέκνον· οὕτω σκέπτομαι.
Ἐὰν ὅμως ἄλλως σὺ φρονῇς, τότε κ' ἡμεῖς
ἀφαύτως μετὰ σοῦ θὰ συμφωνήσωμεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αἰσχύνομαι μέν, ὦ γυναῖκες, πρὸς ὑμᾶς
μὲ θρήνους ἐκδηλοῦσα τὴν ὀδύνην μου·
ἀλλά...ζητῶ συγγνώμη....ἀναγκάζομαι
νὰ πράττω ταῦτα· πῶς; πῶς δὲν θὰ ἔπραττε
τοιουτοτρόπως πᾶσα εὐγενὴς γυνή,
τὰ τοῦ πατρός της βλέπουσα παθήματα,
καὶ δὴ ἐγὼ ἡ καθ' ἑκάστην βλέπουσα
ἀδικκόπως ταῦτα νὰ αὐξάνωσι;
Καὶ πρῶτον τὴν μητέρα, ἥτις μ' ἔτεκε
μισῶ· εἶτα ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων μου
τοὺς τοῦ πατρός μου ἀναστρέφομαι φονεῖς,
καὶ ὑπὸ τούτους ζῶ καὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν
ὑπάρχω καὶ τῶν πάντων ἔχω στερηθῆ.
Ἡμέρας ποίας ἔπειτα διέρχομαι
ὁπόταν βλέπω ἐν τοῖς θρόνοις τοῦ πατρὸς
καθήμενον τὸν Αἴγισθον, ἐνδύματα
φοροῦντα τὰ ἐκείνου καὶ προσφέροντα
σπονδάς, θυσίας ἔνθα τὸν ἐφόνευσε;
καὶ βλέπω τὴν μεγίστην ἐκ τῶν ὕβρεων,
τὸν αὐτουργὸν τοῦ φόνου, τῆς ἐλεεινῆς
μητρός μου — ἐὰν πλέον πρέπῃ νὰ καλῶ
μητέρα μου αὐτὴν — νὰ εἶνε σύνευνος!
Εἰς τόσην αὐτὴ ἔφθασεν ἀναιδείαν,

ὥστε κοιμᾶται μετὰ τοῦ μιάστορος
μὴ φοβουμένη οὐδ' αὐτὰς τὰς ἐρινύς.
Ἀλλὰ γελῶσα διὰ τὰ πραττόμενα,
ἔτι δ' εὑροῦσα τὴν ἡμέραν τὴν αὐτὴν
καθ' ἣν δολίως τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν
ἐφόνευσεν, ἱδρύει κατ' αὐτὴν χοροὺς
κ' ἕκαστον μῆνα θυσιάζει πρόβατα
πρὸς τοὺς Θεοὺς ἐκείνη τοὺς σωτῆρας της.
Ἐγὼ δὲ ταῦτα βλέπουσα ἡ δυστυχής,
ἐντὸς τοῦ οἴκου μόνη κλαίω, τήκομαι,
ἀναστενάζω δι' αὐτὰς τὰς ἑορτάς,
ἐπὶ τῇ μνήμῃ τελουμένας τοῦ πατρός!
οὔτε νὰ κλαύσω δύναμαι, ὅσον ποθῶ,
διότι αὕτη ἡ εἰς λόγους τολμηρὰ
μόνον γυνή, ὑβρίζει με φωνάζουσα:
«Μισητοτάτη κόρη, μόνη σὺ πενθεῖς,
σὺ τὸν πατέρα σου. οὐδεὶς δὲ ἕτερος;
Εἴθε κακῶς νὰ ἀποθάνῃς, καὶ νὰ μὴ
σὲ ἀπαλλάξουν οἱ Θεοὶ τῶν θρήνων σου!»
Οὕτω μ' ὑβρίζει· ὅταν δὲ ἀκούσῃ πῶς
θὰ φθάσῃ μετ' ὀλίγον ὁ Ὀρέστης μου,
τότ' ἐμμανὴς κραυγάζει: «ὅλων τῶν κακῶν
δὲν εἶσ' αἰτία; τὸν Ὀρέστην κρύφα σὺ
δὲν ἔκλεψας ἐκ τῶν χειρῶν μου κ' ἔσωσας;

ἀλλὰ κ' ἐγὼ καλῶς θὰ σὲ ἐκδικηθῶ.»
Τοιαῦτα λέγει μὲ κυνὸς ἀναίδειαν,
ἐν ᾧ πλησίον ἅμα τὴν παρακινεῖ
καὶ ὁ κλεινὸς νυμφίος, πάντοτε παρών,
ὁ πάντων ἄνανδρος, ὁ βλαβερώτατος,
ὁ μὲ γυναῖκας συμμαχῶν καὶ πολεμῶν.
Ἐγὼ δὲ φθίνω μάτην ἡ ταλαίπωρος
προσμένουσα σωτῆρα τὸν Ὀρέστην μου,
ὅστις ἀεὶ βραδύνων νὰ ἐμφανισθῇ,
κατέστρεψεν ἀπάσας τὰς ἐλπίδας μου...
Ἐν μέσῳ τούτων ζῶσα εἶν' ἀδύνατον
νὰ εἶμαι σώφρων, φίλαι μου, ἡ εὐσεβής.
Κακῶς ἀνάγκη καὶ ἐγὼ νὰ φέρωμαι.

ΧΟΡΟΣ

Ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων εἶν' ὁ Αἴγισθος
καὶ λέγεις ταῦτα ἢ εὑρίσκεται ἐκτός ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐκτὸς βεβαίως, πορευθεὶς εἰς τοὺς ἀγρούς·
δι' ὃ κ' ἐξῆλθον ἐκ τοῦ οἴκου σήμερον.

ΧΟΡΟΣ

Ὥστ' ἐλευθέρως νὰ λαλήσω δύναμαι
πρὸς σὲ καὶ ἄνευ φόβου, ὅ,τι σκέπτομαι ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἶνε μακρὰν ὁ Αἴγισθος· ὁμίλησον.

ΧΟΡΟΣ

Νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Ὀρέστης πρόκειται,
ἢ θὰ βραδύνῃ ἔτι περισσότερον ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅτι θὰ ἔλθῃ λέγει, πλὴν ἀργοπορεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Ὡς ὁ σπουδαίου πράγματος ἐκτελεστής.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ ἐγὼ ταχέως ἔσωσα αὐτόν.

ΧΟΡΟΣ

Εἶνε γενναῖος, θὰ σὲ σώσῃ· μὴ φοβοῦ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ζῶ μόνην ταύτην τὴν ἐλπίδα ἔχουσα.

ΧΟΡΟΣ

Σιώπα· ἐκ τοῦ οἴκου τὴν Χρυσόθεμιν,
τὴν ἀδελφήν σου, θυγατέρα τῶν αὐτῶν
γονέων, βλέπω ἤδη νὰ ἐξέρχηται,
κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας δῶρα νεκρικά.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

(Ἐξέρχεται ἐκ τῆς μεσαίας πύλης κρατοῦσα πρόχουν περιέχουσαν τὰ διὰ τὰς ἐπιτυμβίους χοὰς κατάλληλα).

Πρὸς τὴν Ἠλέκτραν

Πρὸς τί καὶ πάλιν ἐξελθοῦσα τῶν πυλῶν
θρηνεῖς, ὦ ἀδελφή μου ; δὲν σ' ἐδίδαξεν

ὁ τόσος χρόνος ὅτ' ἡ τόση σου ὀργὴ
εἶναι μακτία, ἄνευ λόγου, ἄσκοπος;
κ' ἐγὼ λυποῦμαι δι' αὐτὰς τὰς συμφοράς,
καὶ μάλιστα τοσοῦτον, ὥστ' ἐάν ποτε
ἤθελον λάβει σθένος, θὰ ἐδείκνυον
τὸ δι' ἐκείνους ἀληθές μου φρόνημα.
Πλὴν ἐν αὐτοῖς διάγω τώρα εὐπειθῶς
καὶ ἄνευ παθημάτων μένω ἀδρανής.
Οὕτω καὶ σὺ νὰ πράττῃς πρέπει τοῦ λοιποῦ·
κἀίτοι ὁμολογῶ πῶς ἔχεις δίκαιον.
Ἐγ' ὅμως χάριν τῆς ἐλευθερίας μου
ὑπείκω κατ' ἀνάγκην εἰς τοὺς ἄρχοντας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὦ! φοβερὸν τῇ ἀληθείᾳ! οὕτω πως
νὰ λησμονήσῃς τὸν πατέρα, οὗτινος
θυγάτηρ εἶσαι, νὰ φροντίζῃς δὲ περὶ
μητρὸς τοιαύτης! ἔτι καὶ τὰς συμβουλάς,
ἃς πρός με λέγεις, παρ' αὐτῆς διδάσκεσαι·
δὲν εἶνε αὗται ἰδικαί σου συμβουλαί.
Ἓν ἐκ τῶν δύο θὰ συμβαίνῃ, ἄκουσον!
ἢ θὰ φρονῇς κακῶς καὶ ὡς ἐχθρὰ ἡμῶν
ἢ δὲν θὰ ἐνθυμῆσαι τὸν πατέρα μας.
Ἀρτίως εἶπες ὅτι σθένος ἂν ποτε
ἤθελες λάβει, τότε θὰ ἐδείκνυες

τὸ μέγα μῖσος ὅπερ τρέφεις κατ' αὐτῶν.
Εἰς τοῦ πατρός μας ὅμως τὴν ἐκδίκησιν
ἣν ἔχω ἀνκλάβει, δὲν μὲ βοηθεῖς,
καὶ τοὐναντίον μ' ἀποτρέπεις πάντοτε.
Κακὴ δὲν εἶσαι διὰ τοῦτο καὶ δειλή;
Λέγε, ἢ μᾶλλον μάθε, ἂν τὸ ἀγνοῇς,
τί θὰ κερδίσω πάλουσα τοὺς θρήνους μου;
Δὲν ζῶ; κακῶς βεβαίως, παραδέχομαι,
ἐν τούτοις τοῦτο εἰς ἐμὲ εἶν' ἀρκετόν,
διότι ζῶσα τοὺς φονεῖς στενοχωρῶ,
τιμῶσα οὕτω τὸν πατέρα μου, ἐὰν
ὑπάρχῃ πλέον δι' αὐτὸν ἐκεῖ χαρά!
Σὺ ὅμως, καίτοι διὰ λόγων τοὺς μισεῖς,
συζῇς καὶ συνυπάρχεις μετ' αὐτῶν. Ἐγὼ
λοιπὸν περιφρονοῦσα πᾶσαν τὴν χλιδὴν
καὶ ἅπαντα τὰ δῶρα, ὅσα παρ' αὐτῶν
λαμβάνεις καθ' ἑκάστην, δὲν ὑποχωρῶ,
ποτὲ δὲν κύπτω εἰς αὐτοὺς τὴν κεφαλήν.
Καὶ ἂς ἀπλοῦται περὶ σὲ πολυτελὴς
ἡ τράπεζα καὶ βίου πολυτέλεια
ἂς σὲ στολίζῃ. Δι' ἐμὲ εἶν' ἀρκετὴ
τροφή μου μόνον ἡ ἁγνὴ καὶ καθαρὰ
συνείδησίς μου. Δὲν ποθῶ τὴν θέσιν σου,
ἣν, ἐὰν ἦτο σώφρων, ἤθελες καὶ σὺ

μισήσει ἔτι, καλουμένη τοῦ πατρὸς
θυγάτηρ τοῦ ἀρίστου, ὄχι τῆς μητρὸς
ὅπως καλεῖσαι τώρα, ὅτε φαίνεσαι
προδότις τοῦ πατρός σου καὶ τῶν φίλων σου!

ΧΟΡΟΣ

Παύσατε τέλος τὴν ὀργήν σας πρὸς θεῶν·
οἱ λόγοι ἀμφοτέρων εἰν' ὠφέλιμοι
ἂν ὅμως μεταξύ σας συμφωνήσητε.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀλλ', ὦ γυναῖκες, τοὺς τοιούτους λόγους της
ἀκούουσα πολλάκις, ἐσυνείθισα.
Καὶ νῦν δὲν θὰ ὡμίλουν, ἂν δὲν ἤξευρον
ὅτι σπουδαῖον κατ' αὐτῆς ἐπίκειται
κακόν, ὅπερ θὰ θέσῃ πλέον ἐσαεὶ
ὀργμὸν εἰς ταύτην τὴν μακρηγορίαν της.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ εἰπέ μοι τὸ κακὸν αὐτό· ἐὰν
βαρύτερον θὰ εἶνε τῶν συνήθων μου,
δὲν θα ἀντείπω πλέον οὐδαμῶς εἰς σέ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἰδοὺ ὅ,τι γνωρίζω· μέλλουσιν, ἐὰν
τοὺς θρήνους σου δὲν παύσῃς, νὰ σὲ κλείσωσιν
εἰς μέρος, ἔνθα δὲν θὰ ἴδῃς πώποτε

τὸ φέγγος τοῦ ἡλίου· εἰς ὑπόγειον
δὲ ζῶσα καὶ μακρὰν τῆς χώρας μας, πικρῶς
θὰ κλαίῃς· διὰ τοῦτο προλαμβάνουσα
σοὶ λέγω ταῦτα, ἵνα μὴ μὲ μέμφησαι
κατόπιν· ἔτι νὰ σκεφθῇς εἶνε καιρός.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ταῦτα τῷ ὄντι σκέπτονται νὰ πράξωσι ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Μάλιστα· ὅταν ἀφιχθῇ ὁ Αἴγισθος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἴθε ταχέως διὰ τοῦτο ν' ἀφιχθῇ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀλλὰ τί λόγους, λέγεις, ὦ ταλαίπωρος ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποθῶ νὰ φθάσῃ, ἐφ' οὗ ταῦτα σκέπτεται.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ποθεῖς· πλὴν τί νομίζεις ὅτι θὰ συμβῇ ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νὰ φύβω πλέον ἐσαεὶ μακρὰν ὑμῶν·

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Οὐδόλως τὴν ζωήν σου ἀγαπᾷς λοιπόν ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλ' ἡ ζωή μου εἶν' ὡραία, θαυμαστή!

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ὅμως θὰ ἦτο, ἂν ὀρθῶς ἐσκέπτεσο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ δὲν εἶμαι εἰς τοὺς φίλους μου κακή!

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Νὰ ὑπακούῃς πρέπει εἰς τοὺς ἄρχοντας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σὺ φρόνει ταῦτα· μετὰ σοῦ δὲν συμφωνῶ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ὡς ἄφρων ὅμως νὰ μὴ πέσῃς πρόσεξον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἂς πέσω ἐκδικοῦσα τὸν πατέρα μου.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀλλ' ὁ πατὴρ βεβαίως συγχωρεῖ ἐμέ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μόνον κακοὶ τοὺς λόγους τούτους λέγουσι.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Δὲν πείθεσαι λοιπόν; δὲν συμφωνεῖς μ' ἐμέ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βεβαίως ὄχι! ἀφ' οὗ ἔχω φρόνησιν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Δοιπὸν κ' ἐγὼ πηγαίνω ὅπου μ' ἔστειλαν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ ποῦ πηγαίνεις τὰς σπονδὰς κομίζουσα ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Μὲ στελλ' ἡ μήτηρ εἰς τὸν τάφον τοῦ πατρός.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πῶς εἶπας ; εἰς τὸν μέγιστον αὐτῆς ἐχθρόν ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ὃν ἔκτεινεν ἐκείνη· τοῦτο ἐννοεῖς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ τίς νὰ πράξῃ τοῦτο ἔπεισεν αὐτήν ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀπαίσιόν τι, ὡς νομίζω, ὄνειρον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θεοὶ πατρῷοι, βοηθήσατέ με νῦν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀλλ' ἐκ τοῦ φόβου τῆς μητρὸς ἐλπίζεις τι ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κατόπιν θὰ σοὶ εἴπω· τ' ὄνειρον εἰπέ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Δὲν τὸ γνωρίζω ὅλον· μόνον μέρος τι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἰπὲ καὶ καὶ τοῦτο· ἐν τῷ κόσμῳ τοὺς θνητοὺς
πολλάκις μικροὶ λόγοι ἀνορθώνουσιν
ἢ τοὐναντίον καταρρίπτουσιν οἰκτρῶς

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἡ μήτηρ λέγει ὅτι εἶδεν ὄνειρον,
ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ πατὴρ ἐκ τῶν νεκρῶν
ἀνέστη ἀναζήσας ὁ ἡμέτερος,
ἐν τῇ ἑστίᾳ δὲ τῶν ἀνακτόρων του
ὅτι τὸ σκῆπτρον του λαβών, ἐνέπηξε
βαθέως, ὅπερ ἄλλοτε ὁ ἴδιος
ἐκράτει, τώρα δὲ κρατεῖ ὁ Αἴγισθος,
καὶ ὑπεράνω τούτου ὅτι θαλερὸς
βλαστός τις ἀνεφύη, ἅπασαν τὴν γῆν
τῶν Μυκηνῶν σκιάσας μὲ τοὺς κλάδους του.
Ταῦτα γνωρίζω μόνον, ὅπερ ἔμαθον
παρά τινος παρόντος, εἰς τὸν Ἥλιον
ὁπότε ἀνεκοίνου τὸ ἀπαίσιον
ἡ μήτηρ ὄνειρόν της ἐκ τοῦ φόβου της,
ἕνεκα τοῦ ὁποίου καὶ μ' ἀπέστειλεν
εἰς τοῦ πατρὸς τὸν τάφον· πρὸς θεῶν λοιπὸν
τῶν ἐφεστίων τούτων, ἱκετεύω σε
ἐμὲ ν' ἀκούσῃς, ἵνα μὴ χωρὶς βουλὴν

καὶ σκέψιν, εἰς τὰς πράξεις σου προσκόψασα,
κατόπιν πάλιν συμφωνήσῃς μετ' ἐμοῦ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλ', ὦ φιλτάτη, ταῦτα μὲν, ἅπερ κρατεῖς,
μὴ φέρῃς εἰς τὸν τάφον. Εἶνε ἀπρεπές,
ἀνόσιον, ἐκ μέρους γυναικὸς ἐχθρᾶς
πρὸς τὸν πατέρα δῶρα ἐπιτύμβια
νὰ φέρῃς καὶ σπονδὰς νὰ χύσῃς ἐπ' αὐτοῦ.
Εἰς τῶν ἀνέμων τὰς πνοὰς ῥίψον αὐτά,
ἢ ἐν τῇ γῇ βαθέως κρύψον, ὅπως μὴ
κανὲν ἐκ τούτων τὴν ὑστάτην τοῦ πατρὸς
ἐγγίσῃ κλίνην καὶ μολύνῃ· ὅταν δὲ
ἡ μήτηρ ἀποθάνῃ, ὡς κειμήλια
ἂς μένουν ταῦτα τοῦ θανάτου της. Ρυνὴ
ἐὰν δὲ ἦτο τολμηρά, τῶν γυναικῶν
πασῶν τολμηροτέρα, δὲν θὰ σ' ἔστελλε
διὰ σπονδῶν ποτὲ νὰ στείλῃς δυσμενῶν
ὃν αὕτη ἡ ἰδία ἐθανάτωσε.
Διότι ὁ ἐν τάφῳ, σκέφθητι, νεκρὸς
μετὰ εὐγνωμοσύνης ἐὰν δύνατται
τὰ δῶρα ταῦτα τῆς κηπρύς σου νὰ δεχθῇ,
ἀφ' οὗ ὑπὸ ἐκείνης ἐφονεύθη καὶ
πρὸς κάθαρσιν τοῦ φόνου τὸ αἱμάβρυστον
ἀπέμαξε κατόπιν αὕτη ξίφος τῆς

ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του· ἐξιλέωσιν
μήπως τυχὸν νομίζῃς ὅτι δύναται
νὰ εὕρῃ αὕτη, ταῦτα της τὰ δῶρα ἂν
κομίσῃς εἰς τὸν τάφον ; Εἶν' ἀδύνατον.
Ἀλλ' ἄφες ταῦτα· ἐκ τῆς κεφαλῆς σου δὲ
τὰ ἄκρα κόψε τῶν βοστρύχων σου καὶ ἐκ
τῆς ἰδικῆς μου· εὐτελῆ τὰ δῶρα μου
θὰ εἶνε, τὸ γνωρίζω· ὅμως, ἀδελφή,
ἐξ ὅσων ἔχω στέλλω. Δός, δὸς εἰς αὐτὸν
τῆς κυμηρᾶς τὰς τρίχας ταύτας κόμης μου
καὶ τὴν πτωχὴν προσέτι ταύτην ζώνην μου.
Ἵνα δὲ δῶρα τοῦ λοιποῦ καλύτερα
τῶν προκειμένων καὶ βαρυτιμότερα
εἰς τοῦτον δυνηθῶμεν ν' ἀποστείλωμεν
πεσοῦσα πρὸ τοῦ τάφου του γονυκλινής,
ἱκέτευσον νὰ δράμῃ πρὸς ἡμᾶς
καὶ ἐκ τοῦ Ἅδου ἔτι εἰς βοήθειαν
κατὰ τῶν πολεμίων, καὶ τὸ τέκνον του
νὰ στείλῃ, τὸν Ὀρέστην, ὅστις τοὺς ἐχθροὺς
νικήσας νὰ πατήσῃ ἐπ' αὐτῶν νεκρῶν:
Ναί, ἀδελφή μου· ὁ πατὴρ θὰ ἔστειλε
τὰ ὄνειρα εἰς ταύτην τὰ ἀπαίσια.
Δι' ὃ ὅσα σοὶ εἶπον πρᾶξον καὶ ἐμὲ
τοιουτοτρόπως βοηθοῦσα, ἔτι δὲ

καὶ τὸν ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων φίλτατον,
τὸν ἐν τῷ Ἅδῃ κείμενον πατέρα μας.

ΧΟΡΟΣ

Ὡς εὐσεβὴς θυγάτηρ ὁμιλεῖ. Σὺ δὲ
θὰ πράξῃς ταῦτ' ἂν εἶσαι σώφρων, φίλη μου.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ναί· θὰ τὰ πράξω· ὅταν εἶνε δίκαιον
ἓν πρᾶγμα πᾶσα ἔρις εἶνε περιττή,
καὶ θέλει ταχυτέραν τὴν ἐκτέλεσιν.
Ἀλλὰ σᾶς ἱκετεύω, φίλαι, πρὸς θεῶν,
μὴ διαφύγῃ τῶν χειλέων σας ποτὲ
καμμία λέξις, ἄλλως ἂν ἡ μήτηρ μου
τὸ μάθῃ, θὰ μὲ τιμωρήσῃ αὐστηρῶς.

(Ἡ μὲν Χρυσόθεμις ἀπέρχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς παρόδου ἡ δὲ Ἠλέκτρα μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς).

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Α'.[2]

ΧΟΡΟΣ

Στροφή

Ἂν μὴ μάντις μωρὰ ἐγεννήθην,
στερουμένη τοῦ νοῦ ἐντελῶς,
θὰ ἔλθῃ, νομίζω,
ἡ κρατοῦσα εἰς χεῖρας τὸ δίκαιον Δίκη.
Τοὺς φονεῖς μετ' ὀλίγον θὰ πλήξῃ, ὦ παῖ.

Τὸ θάρρος δὲ ἔσχον
τὸ εὐφρόσυνον μόλις
ἐγὼ ἤκουσα ὄναρ·
Ὁ πατήρ σου πλὴν δὲν λησμονεῖ,
ὁ ἄναξ ἡμῶν·
καὶ αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον χαλκοῦν
δίστομον ὅπλον,
τὸ φονεῦσαν ἐκεῖνον δ' αἰσχίστων πληγῶν.

Ἀντιστροφή

Ἐν φρικταῖς κρυπτομένη ἐνέδραις
σὺν μεγάλῳ θὰ φθάσῃ στρατῷ,
ἡ σκληρὰ Ἐρινύς.
Αἰσχρὰς κλίνας καὶ γάμους αἰσχροὺς μετὰ φόνων
ἀθεμίτως ἐπόθησαν ἤδη τινές·
φρονῶ ἑπομένως,
ὅτι δὲν θὰ χαρῶσι
ποτὲ πλέον οἱ δράστται
κ' οἱ συνένοχοι τούτων· ἂν μὴ
τὸ ὄναρ αὐτῆς
τῆς νυκτὸς ἐντελῶς τελεσθῇ,
δὲν ἀληθεύουν
τῶν ἀνθρώπων τὰ ὄνειρα οὐδὲ οἱ χρησμοί.

Ἐπῳδός

Ὦ ἁρματοδρομία,

τοῦ Πέλοπος ἀρχαία,
πόσας ἐγέννησας ὀδύνας !
ἀφ' ὅτου ὁ Μυρτίλος
ἐκ τῶν παγχρύσων δίφρων
ἐν τῇ θαλάσσῃ
ῥιφθεὶς ἐπνίγη,
οὐδέποτ' ἐκ τοῦ οἴκου τούτου
ἐξέλιπον μεγάλαι
τοῦ γένους δυστυχίαι.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Β'.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

(Ἐξερχομένη ἐκ τῆς μεσαίας πύλης καὶ ἀποτεινομένη πρὸς τὴν Ἠλέκτραν).

Ἔκτὸς τοῦ οἴκου πάλιν περιφέρεσαι
ὑβρίζουσ' ἀναισχύντως τοὺς οἰκείους σου.
Ἐμὲ περιφρονοῦσα καὶ τὸν Αἴγισθον
ἰδοῦσ' ἀπόντα, ἄνευ τῆς ἀδείας μου
ἐξῆλθες, τὰς συνήθεις σου εἰς ἅπαντας
κηρύττουσα ἰδέας, ὅτι ἀναιδῶς,
ἀδίκως βασιλεύω, καθυβρίζουσα
τὸν ἑαυτόν σου οὕτω καὶ τὸ γένος σου.
Εἰς τὰς διηνεκεῖς δὲ ταύτας ὕβρεις σου
καὶ τὰς κακολογίας, ἐπιπλήττω σε
κ' ἐγὼ ἐπίσης, πλὴν ποτὲ ὑβριστικῶς.

Ὡς δικαιολογίαν δὲ ὅλων αὐτῶν
προβάλλεις αἰωνίως τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ
ὅτι φονεὺς ὑπῆρξα· τὸ ὁμολογῶ·
δὲν τὸ ἀρνοῦμαι· πλὴν οὐχὶ μόνη ἐγώ,
καὶ ἡ Δικαιοσύνη ἐβοήθησεν
εἰς ταύτην της τὴν πρᾶξιν τὴν μητέρα σου,
ἣν, ἐὰν ἦσο σώφρων, ἤθελες καὶ σὺ
ὡσαύτως βοηθήσει μὴ δακρύουσα
διὰ πατέρα πλέον ὅστις μόνος του
ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἀπεφάσισε
τὴν ἀδελφήν σου σφάττων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ,
εἰς τοὺς θεοὺς νὰ θυσιάσῃ· μὴ λαβὼν
ὑπ' ὄψιν τὰς ὠδῖνας τῆς γεννήσεως
ἃς ἐγὼ μόν' ὑπέστην, ναί! ἡ μήτηρ της,
ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἡδονὴν ἠσθάνετο.
Πλὴν ταῦτα παραβλέπω· ἤδη λέγε μοι,
ἕνεκα τίνος, τίνων[3] ἐθυσίασεν
εἰς τοὺς Θεοὺς ἐκείνην; μήπως ἕνεκα
θὰ εἴπῃς τῶν Ἀργείων; πλὴν δικαίωμα
οὐδὲν πρὸς τοῦτο εἶχον οὗτοι. Ἕνεκα
λοιπὸν ἁπλῶς τοῦ Μενελάου, τὴν ἐμὴν
φονεύων θυγατέρα, ἦτο ἄδικον
νὰ τύχῃ τιμωρίας; διατί αὐτὸς
τὰ τέκνα του τὰ δύο δὲν ἐφόνευεν,

ἀφ' οὗ ἡ μήτηρ τούτων ἦτο ἀφορμὴ
ἐκείνης τῆς στρατείας ; μὴ ὁ θάνατος
μόνον τὰ τέκνα τὰ ἐμὰ ἐπόθησεν,
οὐχὶ δὲ τὰ ἐκείνης ; Ἀλλ' ὁ ἄθλιος
πατὴρ, ὁ ἄφρων καὶ ὁ πρός με δυσμενής,
τὰ ἐκ τοῦ Μενελάου περισσότερον
ἠγάπα τότε τέκνα ἢ τὰ ἐξ ἐμοῦ.
Δὲν συμφωνεῖς, τὸ βλέπω· πλὴν καὶ ἡ νεκρὰ
θὰ συνεφώνει μετ' ἐμοῦ ἂν ἤθελε
ποτὲ λαλήσει· δι' ὃ δὲν μετανοῶ
δι' ὅσα ἔχω πράξει οὔτε δυσθυμῶ.
Ἂν δὲ νομίζῃς σὺ ὅτι κακῶς φρονῶ,
μετὰ δικαίου λόγου κατηγόρει με.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σὺ πρώτη δίδεις ταύτην τὴν στιγμὴν ἀρχὴν
κακολογίας· ὅμως, βλέπεις, σιωπῶ.
Ἀλλ' ἂν μοὶ ἐπιτρέψῃς, περὶ τοῦ νεκροῦ
πατρός μου θὰ ἐκθέτω τὰς ἰδέας μου
καὶ περὶ τῆς νεκρᾶς μου ἔτι ἀδελφῆς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Σοὶ ἐπιτρέπω· οὕτω ἐὰν πάντοτε
τὴν ἄδειαν ἐζήτεις, θὰ σὲ ἤκουον
μετὰ μεγάλης μου χαρᾶς καὶ προσοχῆς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄκουσον τώρα τὰς ἰδέας μου λοιπόν·
Καὶ πρῶτον τοῦ πατρός μου σὺ ὁμολογεῖς
ὅτι φονεὺς ὑπῆρξας· ἔστω· ἀλλὰ τίς
τοῦ λόγου τούτου μᾶλλον βδελυρὸς, αἰσχρὸς
δύναται νὰ ὑπάρξῃ, εἴτε δίκαιος
ὁ φόνος ἐὰν ἦτο εἴτε ἄδικος ;
Πλὴν δίκαιος δὲν ἦτο· ἀλλὰ ἡ πειθὼ
ἑνὸς αἰσχροῦ ἀνθρώπου, μεθ' οὗ νῦν συζῇς,
σ' ἔσυρεν εἰς τὸν φόνον. Πρὸς ἀπόδειξιν
δὲ τούτων μου τῶν λόγων καὶ τὴν Ἄρτεμιν
ἐρώτησον αὐτὴν τὴν κυνηγέτιδα,
νὰ μάθῃς τίνος ἐκτελοῦσα τὴν ποινήν,
ἐπέσχ' ἐν τῇ Αὐλίδι τότε ἅπαντας
τοὺς πνέοντας ἀνέμους. Ἀλλ' ἐγώ, ἐγὼ
θὰ σοὶ τὸ εἴπω· σὺ δὲν εἶνε θεμιτὸν
νὰ ἐρωτήσῃς τήν θεάν. Ὡς ἤκουσα
μίαν ἡμέραν ὁ πατὴρ κυνηγετῶν
ἐντὸς τοῦ ἄλσους τῆς Ἀρτέμιδος, ἐν ᾧ
περιεπάτει, διὰ τῶν βημάτων του
στικτὴν φοβίζει, κερασφόρον ἔλαφον,
ἣν καὶ φονεύσας, μετὰ κόμπου ἀπρεπεῖς
πρὸς τῆς Λητοῦς τὴν κόρην ἐξεστόμισεν
ἰδέας· διὰ τοῦτο αὕτη ἐξ ὀργῆς

τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκράτει, ὡς ἀντάλλαγμα
ζητοῦσα τῆς ἐλάφου, ὅπως ὁ πατὴρ
τὴν κόρην τὴν ἰδίαν θυσιάσῃ. Ναί!
ἰδοὺ ὁ λόγος τῆς θυσίας· ἄλλως πως
νὰ μεταβῶσιν οἴκαδε ἀδύνατον
θὰ ἦτο ἢ εἰς Τροίαν· ὅθεν δι' αὐτὸ,
μόλις καὶ μετὰ βίας, μετ' ἐπιμονῆς
ἀρνούμενος τὸ πρῶτον, ἀπεφάσισε
νὰ θυσιάσῃ τέλος ταύτην, καὶ οὐχὶ
τοῦ Μενελάου χάριν· ἀλλ' ἃς ἴδωμεν·
νὰ ἀνατρέψω πάντα λόγον σου ποθῶ.
Καὶ χάριν τούτου ἂν τὴν ἐθυσίαζεν
νομίζεις ὅτι ἐπετρέπετο εἰς σὲ
νὰ τὸν φονεύσῃς; τίς, τίς νόμος ἔδοσε
τὴν ἐξουσίαν ταύτην; Πρόσεξον καλῶς,
τὸν νόμον τοῦτον ἐν ἀνθρώποις θέτουσα
κατόπιν μήπως πάλιν μεταμεληθῇς,
τὸν ὄλεθρον τὸν σὸν παρασκευάζουσα.
Διότι ἂν δεχθῶμεν ὅτι δίκαιον
θὰ εἶνε ὁ φονεύων νὰ φονεύηται,
δικαίως πρέπει πρώτη σὺ νὰ φονευθῇς!
Ἀλλ' ὄχι! ὅσα λέγεις εἶνε πρόφασις
ἐν ἁμαρτίαις· ἂν σὺ τώρα δύνασαι
εὑρέ τινα αἰτίαν τῆς διαγωγῆς

σου τῆς αἰσχρᾶς καὶ τῶν αἰσχρῶν σου πράξεων !
ἥτις μὲ τὸν φονέα τοῦ πατρός μου νῦν
κοιμᾶσαι, ἥτις μετ' αὐτοῦ ἐφόνευσας
πρὸ χρόνων τὸν πατέρα, ἥτις ἐξ αὐτοῦ
καὶ τέκνα τίκτεις ἄλλα, τὰ δὲ νόμιμα
καὶ ἐκ νομίμου γάμου γεννηθέντα, σὺ
ἔχεις διώξει καὶ κρατεῖς ἐξόριστα
εἰς ξένην χώραν· πῶς τὰς πράξεις δύναμαι
νὰ ἐπαινέσω ταύτας; Μήπως καὶ αὐτὰ
θὰ εἴπῃς ὅτι πράττεις πρὸς ἐκδίκησιν
τῆς θυγατρός σου; ἂν τὸ εἴπῃς, εἶσ' αἰσχρά,
διότι ὄντως εἶν' αἰσχρὸν τὸ νὰ συζῇς
μὲ τοὺς ἐχθρούς μας ἕνεκα τῆς θυγατρός.
Κ' αἱ συμβουλαί μου ἔτι εἶνε μάταιαι,
διότι ταύτας ὕβρεις ἐκλαμβάνουσα
παραπονεῖσαι καθ' ἑκάστην, λέγουσα
ὅτι ἡμεῖς τὰ τέκνα τὴν μητέρα μας
κακολογοῦμεν· ἀλλ' ἐγὼ ποτέ, ποτὲ
δὲν θὰ σὲ θεωρήσω ὡς μητέρα μου
ἀλλὰ ὡς τύραννόν μου, ἐπειδὴ ἐγὼ
ἕνεκα σοῦ καὶ τοῦ αἰσχροῦ συμβίου σου,
καὶ ἐκ τοῦ βάρους τῶν πολλῶν δυστυχιῶν,
διὰ παντὸς τὸν βίον μου ἐμίσησα.
Ἐπίσης καὶ ὁ ἄλλος, ὁ Ὀρέστης, ναί,

ὁ τάλας ἀδελφός μου, ὡς ἐξόριστος
διάγει βίον δυστυχῆ, μόλις σωθεὶς
ἐκ τῶν χειρῶν σου· τὸν ὁποῖον πάντοτε
κατηγορεῖς καὶ λέγεις ἐναντίον σοῦ
ὅτι τὸν τρέφω φοβερὸν ἐκδικητήν.
Ἂν ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω, γνώριζε
καὶ τοῦτο, εὐχαρίστως θὰ τὸ ἔπραττον.
Καὶ ἐὰν θέλῃς, κήρυττέ με πάντοτε
κ' εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον κόρην ἀναιδῆ,
κακήν, αὐθάδη θυγατέρα, φλύαρον !
Τοιαύτη κ' ἐὰν εἶμαι, τὴν μητέρα μου
σχεδὸν δὲν καταισχύνω· εἶμ' ὁμοία τῆς !

ΧΟΡΟΣ

Δικαία εἶνε ἄρά γε, ὦ ἄνασσα,
ἡ μανιώδης της ὀργὴ ἢ ἄδικος ;
ἂν οὕτως ἔχῃ, πρὸς τί τότε σιωπᾷς ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Καὶ μήπως εἶν' ἀξία ἀπαντήσεως
ἡ οὕτω τὴν μητέρα της ὑβρίσασα ;
Δὲν εἶν' μικρὰ τὴν ἡλικίαν κ' ἐννοεῖ.

(πρὸς τὴν Ἠλέκτραν)

Διὰ τὰς πράξεις σου λοιπὸν ἐξέλιπε
πᾶσα αἰσχύνη πλέον ἀπὸ σὲ κ' αἰδώς ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αἰσχύνης δὲν στεροῦμαι, καὶ συνείδησιν
τῶν πράξεών μου ἔχω πλήρη· ἀπρεπεῖς
αἱ πράξεις μου ὅτ' εἶνε καὶ ἀνάρμοστοι
διὰ τὴν ἡλικίαν μου, τὸ ἐννοῶ.
Ἀλλὰ τὸ πρός με μῖσος καὶ τὰ ἔργα σου,
χωρὶς νὰ θέλω, μὲ ὠθοῦσιν εἰς αὐτάς.
Μετὰ αἰσχρῶν ἀνθρώπων, ὅστις κάθηται
πράξεις αἰσχρὰς βεβαίως θέλει διδαχθῆ.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἀναιδεστάτη κόρη, ἀληθῶς ἐγὼ
κ' οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα μου σ' ἀφίνουσι
τοιουτρόπως τώρα πρός με νὰ λαλῇς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σὺ μόνη πταίεις, ἡ τὰ ἔργα πράττουσα
τὰ προκαλοῦντα τοὺς τοιούτους λόγους μου.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν θ' ἀποφύγῃς, ὄχι! μὰ τὴν Ἄρτεμιν,
τὴν τιμωρίαν τῆς θρασύτητος αὐτῆς,
εὐθὺς ὡς φθάσῃ πρὸς ἡμᾶς ὁ Αἴγισθος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βλέπεις; σὲ παρασύρει πάλιν ἡ ὀργή,
ἐν ᾧ νὰ ὁμιλήσω μοὶ ἐπέτρεψας.
Τὴν τέχνην τοῦ ἀκούειν ἤδη ἀγνοεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφίσῃς μὲ τοὺς λόγους σου
νὰ θυσιάσω, ἐπειδὴ ἐπέτρεψα,
κακῶς ποιοῦσα, ἐλευθέρως νὰ λαλῇς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σ' ἀφίνω, σὲ προτρέπω, ναί! θυσίαζε!
μὴ μὲ ὑβρίζῃς πλέον· ἐσιώπησα!

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

(πρὸς τὴν θεραπαινίδα)

Καὶ τώρα σὺ μὲν φέρε τούτους τοὺς καρποὺς
καὶ ἄφες ὡς θυσίαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ,
ἐγὼ δὲ τοῦτον τὸν Θεὸν καὶ ἄνακτα
θὰ ἱκετεύσω, ἵνα ἐκ τῶν φόβων μου
μὲ ἀπαλλάξῃ ὑφ' ὧν νῦν κατέχομαι.
Καὶ τώρα, Φοῖβε σὺ προστάτα, τὰς κρυφὰς
κ' ἐν τῇ καρδίᾳ κεκρυμμένας σκέψεις μου
ἐπάκουσον. Νὰ εἴπω νῦν ἀδυνατῶ
πλειότερα, διότι παρευρίσκεται
πλησίον μου ἐκείνη, ἥτις ὡς ἐχθρὰ
καὶ ὀλύαρος θυγάτηρ κ' ἐκ τοῦ μίσους της
εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν θέλει πορευθῇ
καὶ εἴπῃ ψευδομένη πᾶσαν σκέψιν μου.
Ἀλλ' ἄκουσόν με ὅπως θὰ προσευχηθῶ.

Ὤ, ναὶ σὲ ἱκετεύω, ἄναξ Ἄπολλον,
ὅσα φρικώδη ὄνειρα, τὴν νύκτ' αὐτὴν
καθ' ὕπνους εἶδον, ἂν μὲν εἶνε αἴσια
νὰ ἐπισπεύσῃς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν,
ἂν ὅμως πάλιν εἶνε πρὸς ζημίαν μου
κατὰ τῶν πολεμίων τέλεσον αὐτά.
Ὤ ! ναί, μὴ ἐπιτρέψῃς ν' ἀφαιρέσωσιν
ἀπὸ ἐμοῦ δολίως ὅσην κέκτημαι
περιουσίαν· ἄφες με ἀκίνδυνον
νὰ ζήσω βίον, κ' εἰς αὐτὰ τῶν Ἀτρειδῶν
τἀνάκτορα νὰ ζήσω βασιλεύουσα,
τὰ σκῆπτρα ταῦτα αἰωνίως νὰ κρατῶ,
μετὰ τῶν φίλων μου νὰ ζήσω εὐτυχής,
καὶ μετ' ἐκείνων μόνον ἐκ τῶν τέκνων μου,
ἅτινα δὲν λυποῦσι τὴν μητέρα των.
Σὲ ἱκετεύω, φωτοβόλε Ἄπολλον,
ἐπάκουσόν με, τὴν εὐχήν μου ἐκτελῶν.
Καὶ πάντα τἄλλα ὅσα ἐσιώπησα
καλῶς βεβαίως θὰ γνωρίζῃς, ὡς Θεός.
Διότι οἱ θεοὶ τὰ πάντα βλέπουσι.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

(Εἰσερχόμενος ἐκ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου)

Ταῦτα, γυναῖκες ξέναι, εἶν' τἀνάκτορα
τοῦ ἄνακτος Αἰγίσθου ; ἀπαντήσατε.

ΧΟΡΟΣ

Ταῦτα, ὦ ξένε, εἶνε, ὡς ἐνόμισας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

(Δεικνύων τὴν βασίλισσαν)

Καὶ μήπως εἶνε αὕτ' ἡ σύζυγος αὐτοῦ ;

Διότι ὁμοιάζει ὡς βασίλισσα.

ΧΟΡΟΣ

Ναὶ αὕτη εἶνε, ξένε, ἡ πλησίον σου.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ὦ, χαῖρε, Ἄνασσα, εἰς σὲ λόγους ἡδεῖς

ἐκ μέρους φίλου φέρω κ' εἰς τὸν Αἴγισθον.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ἔχει καλῶς. Πρωτίστως ὅμως λέγει μοι,

ἐκ τῶν ἀνθρώπων τίς σὲ στέλλει πρὸς ἡμᾶς ;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ὁ ἐκ Φωκίδος Φκνοτεὺς μ' ἀπέστειλε,

σπουδαιοτάτην νὰ ἀγγείλω εἴδησιν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ποίαν, ὦ ξένε ; λέγε μοι· ἐρχόμενος

ἐκ μέρους φίλου, θὰ εἰπῇς εὐχάριστα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ἀπέθαν' ὁ Ὀρέστης· ναὶ, ἰδοὺ τὸ πᾶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(Ἥτις μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς μεγάλως προσεῖχεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Παιδαγωγοῦ ἀναφωνεῖ)

Φεῦ ! κατεστράφην σήμερον ἡ δυστυχής !

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τί λέγεις, ξένε ; μὴ προσέχῃς εἰς αὐτήν.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Νεκρὸς εἶν' ὁ Ὀρέστης· λέγω ἀληθῆ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἡ δυστυχὴς δὲν εἶμαι πλέον τίποτε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

(Πρὸς τὴν Ἠλέκτραν)

Περὶ τῆς τύχης σου σὺ φρόντιζε.

(Πρὸς τὸν Παιδαγωγὸν)

Σὺ δὲ

τὸν τρόπον τοῦ θανάτου διηγήθητι.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Σταλεὶς πρὸς τοῦτο θὰ διηγηθῶ τὸ πᾶν.
Ἀφ' οὗ εἰς τῆς Ἑλλάδος οὗτος ἔρθασε
τοὺς εὐκλεεῖς ἀγῶνας, τοὺς ἐν τοῖς Δελφοῖς,
ὡς ἤκουσε τὰ ἠχηρὰ κηρύγματα
τοῦ κήρυκος, τὸν πρῶτον προκηρύξαντος
ἀγῶνα, τὸν τοῦ δρόμου, εἰς τὸ στάδιον
εὐθὺς εἰσῆλθεν λάμπων καὶ τὸν σεβασμὸν
εἰς τοὺς παρόντας ἐπιβάλλων θεατάς.
Καὶ, ὡς εἰκὸς, ἐξῆλθε νικητὴς λαβὼν
τὸ πάντιμον βραβεῖον. Ὤ, δὲν δύναμαι
διὰ ὀλίγων λέξεων τοῦ ἥρωος

πάσας τὰς νίκας καὶ τὰ κατορθώματα
νὰ εἴπω, καὶ σοὶ λέγω συντομώτατα,
ὅτι τῶν δρόμων τῶν διαύλων, οὓς οἱ τῶν
ἀγώνων ἐπιστάται προεκήρυξαν,
πάντα τὰ ἆθλα καὶ τὰ ἐπινίκια
λαβών, ὑπὸ τοῦ πλήθους ὡς τρισόλβιος
ἀνευφημεῖτο, ἄλλοτε καλούμενος
Ἀργεῖος καί, *Ὀρέστης* ἄλλοτε, υἱὸς
τοῦ στρατηγοῦ τῆς Τροίας Ἀγαμέμνονος...
Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα· πλὴν τὴν δύναμιν
τὴν Θείαν ν' ἀποφύγῃ οὐδεὶς δύνατται.
Τὴν ἐπιοῦσαν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον,
τοῦ φαεινοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος,
μετὰ πολλῶν εἰσῆλθεν ἁρματηλατῶν.
Εἷς ἦτο Ἀχαιός, ἐκ Σπάρτης ἕτερος,
ἐκ τῆς Λιβύης δύο, τῶν ἁρμάτων των
τῶν ἐζευγμένων ἐπιστάται· πέμπτος δὲ
ἦν ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ ἕκτος Αἰτωλὸς
μὲ τοὺς ξανθούς του ἵππους, ὁ δὲ ἕβδομος
ἐκ Μαγνησίας, Αἰνιὰν ὁ ὄγδοος
ἵππους λευκοὺς εὐθύνων· ὁ δὲ ἕνατος
ἀπὸ τῶν θεοδμήτων ἦτο Ἀθηνῶν.
Ἐκ Βοιωτίας ἄλλος ἦτο δέκατος.
Λαβόντες δὲ τὴν διὰ κλήρου θέσιν των,

ἑτοίμους εἶχον ἅπαντες τοὺς δίφρους των,
τὸ σύνθημα ν' ἀκούσουν ἀναμένοντες.
Εὐθὺς δὲ ὡς ἠκούσθ' ἡ σάλπιγξ, ἕκαστος
τοὺς ἵππους του πτερνίσας, σείσας δ' ἐν ταὐτῷ
καὶ τὰς ἡνίας ἔδραμεν, ἐξώρμησε·
τῶν κροτητῶν ἁρμάτων τότ' ἐπλήρωσαν
οἱ κρότοι τῶν ἀέρα καὶ πρὸς οὐρανὸν
ὑψοῦτο φερομέν' ἡ κόνις ἐκ τῆς γῆς·
καὶ ἀναμεμιγμένοι πάντες ἔτρεχον,
τοὺς ἵππους ἐπὶ μᾶλλον ἐρεθίζοντες
διὰ τῶν κέντρων, πᾶς τις ἁμιλλώμενος
νὰ ὑπερβῇ τὸ ἅρμα τὸ πλησίον του,
ἐν ᾧ τῶν ἵππων πέριξ τὰ φρυάγματα
καὶ αἱ ἀφρώδεις των ἠκούοντο πνοαί.
Ὁ δὲ Ὀρέστης, τὰς ἡνίας χαλαρῶς
κρατῶν τοῦ δεξιοῦ του ἵππου, ἔστρεφεν
ἐγγὺς τῆς νύσσης διαρκῶς τὸ ἅρμα του,
ἐπέχων τὰς ἡνίας τοῦ ἀριστεροῦ.
Καὶ μέχρι τοῦδε πάντες διηυθύνοντο
καλῶς οἱ δίφροι· πλὴν εὐθὺς ὡς ἤρχισε
μετὰ τὸν ἕκτον ἤδη καὶ ὁ ἕβδομος
ἐν τῷ σταδίῳ κύκλος, περὶ τὴν στροφὴν
τοῦ Αἰνιᾶνος τότ' οἱ ἵππ' οἱ ἀπειθεῖς
δεινῶς ἀφηνιῶσι, κατὰ μέτωπον

πρὸς τὰ Βαρκαῖα ἅρματα συγκρούονται.
Εὐθὺς δὲ τότ' ἐπῆλθε ταραχὴ φρικτή!
Ἑνὸς κακοῦ δοθέντος, τὸ ἓν ἔπιπτεν
ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἅρματος, ἐθραύετο,
κ' ἡ πεδιὰς τῆς Κρίσης ἐπληροῦτο φεῦ!
τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὰ ναυάγια
τῶν ἱππικῶν ἀγώνων. Ἐν τῇ φοβερᾷ
ἐκείνῃ ἀγωνίᾳ, ὡς ἐνόησε
τὸν κίνδυνον ὁ δεξιὸς ἐξ Ἀθηνῶν
ἁρματηλάτης, ἤλλαξε διεύθυνσιν,
τοὺς ἵππους του ἐπέσχεν, οὕτω πως σωθεὶς
καὶ εἰς φρικώδη κυκεῶνα τοὺς λοιποὺς
ἱππεῖς ἐγκαταλείψας τὰ παλαίωσιν.
Ὁ δὲ Ὀρέστης τελευταῖος εἵπετο,
τῶν ἵππων του φυλάττων τὰς δυνάμεις καὶ
πιστεύων ὅτι οὕτω θὰ ἐξήρχετο
ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐπὶ τέλους νικητής.
Πλὴν ἅμα εἶδεν ὅτι ἔμενεν ἐκεῖ
ὁ Ἀθηναῖος μόνον, εἰς τὰ ὦτα των
σροδρῶς τοὺς ἵππους του μαστίσας, ἔτρεξε
ταχέως τότε, ἐπλησίασεν αὐτόν,
καὶ μετ' ὀλίγον ἔφθασαν τὰ ἅρματα
τὸ ἓν παρὰ τὸ ἄλλο· τότ' ἐλαύνοντες
ἐκ παραλλήλου ἔβαινον ἀμφότεροι,

ἐν τῷ δεινῷ ἀγῶνι ἄλλοτε ὁ εἷς
καὶ ἄλλοτε ὁ ἕτερος τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ μ' ὁρμὴν ἐκβάλλων ἐκ τοῦ ἅρματος.
Τοιουτοτρόπως ἔτρεξεν ὁ δυστυχής,
ὀρθὸς ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἱστάμενος,
πολλοὺς ἐν τῷ σταδίῳ κύκλους· πλὴν ἐν ᾧ
περὶ τὴν νύσσαν ἔστρεφε τὸ ἅρμα του,
τοῦ ἵππου χαλαρώσας τοῦ ἀριστεροῦ
ἐκ λάθους τὰς ἡνίας, συνεκρούσθη πρὸς
τὴν στήλην, θραύσας δ' ἐντελῶς τὸν ἄξονα
ὠλίσθησ' ἐκ τοῦ δίφρου, οἱ δὲ ἵπποι του
διασπαρέντες ἔτρεχον δεινῶς, ἐν ᾧ
αὐτὸς εἰς τοὺς ἱμάντας των περιπλακεὶς
ἐσύρετο· εὐθὺς δὲ τότε στεναγμοὺς
τὸ πλῆθος ἀνεκπέμπει τὸ θεώμενον
ὑπὲρ ἐκείνου, ὅστις οὕτω πως οἰκτρῶς
μεγάλα κατορθώσας ἐτελεύτησε.
Τοῦ δυστυχοῦς τὰ σκέλη ἄλλοτε χαμαὶ
καὶ ἄλλοτε εἰς οὐρανὸν ἐστρέφοντο,
οἱ διφρηλάται μέχρις οὗ κρατήσαντες
τοὺς ἵππους ἐκ τοῦ δρόμου, ἔλυσαν αὐτὸν
παραμεμορφωμένον, αἱματόφυρτον,
τοιοῦτον, ὥστε δὲν ἠδύνατο κανεὶς
νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ φίλων ὀφθαλμός.

Καύσαντες δὲ τὸ σῶμα του ἐν τῇ πυρᾷ
κατόπιν, τὴν ἀθλίαν φέρουσι σποδὸν
τοῦ γιγαντώδους σώματός του, ἄνδρες νῦν
ἐκ τῆς Φωκίδος, ἔχοντες τὴν ἐντολὴν
νὰ θάψωσιν αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι του.
Τοιουτοτρόπως ἅπαντα συνέβησαν,
τὴν λύπην προξενοῦντα εἰς ἀκούοντα.
Πλὴν πάντες οἱ ἰδόντες καὶ ἐγὼ αὐτὸς
ὁμολογοῦμεν ὅτι δὲν εἰξεύρομεν
μεγαλυτέραν ταύτης ἄλλην συμφοράν.

ΧΟΡΟΣ

Φεῦ! Φεῦ! Ἐξ ὁλοκλήρου καταστρέφεται
τὸ γένος πλέον τῶν ἀρχαίων δεσποτῶν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ὦ Ζεῦ, ὁποῖα τὰ συμβάντα; εὐτυχῆ
νὰ θεωρήσω ταῦτα καὶ χαρμόσυνα,
ἢ φοβερὰ μὲν ὅμως καὶ ὠφέλιμα:
Ἐν τούτοις εἶνε λυπηρὸν, ἂν τὴν ζωήν
μου δικαιώζω μὲ ἰδίας συμφοράς.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Λυπεῖσαι, γύναι; διατί ἶσαι ἄθυμος;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τὸ νὰ γεννᾷ τις τέκνα εἶνε φοβερόν·
διότι οἱ γονεῖς των νὰ μισήσωσιν

αὐτὰ δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν ποτέ,
καὶ ὅταν ὑπὸ τούτων πάσχωσι δεινῶς.

ΧΟΡΟΣ

Ματαίως ἄρα ἤλθομεν ἐδῶ ἡμεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Οὐχὶ ματαίως· πῶς ματαίως λέγεις ; πῶς ;
ἀφ' οὗ προσῆλθες κ' εἰς ἐμὲ ἀνήγγειλας
τὸν θάνατον ἐκείνου, ὅστις γεννηθεὶς
ἀπὸ ἐμέ, κατόπιν ἐκ τῆς μητρικῆς
ἐξέφυγεν ἀγκάλης καὶ διήρχετο
ἐν ξένῃ χώρᾳ τὴν ζωήν του ὡς φυγάς,
καὶ ἔκτοτε ἀφήσας τὴν πατρίδα του
θεινὴν διὰ τὸν φόνον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
ἐτόξευ' ἐναντίον μου ἐκδίκησιν ;
Καὶ οὔτε νύκτα οὔτ' ἡμέραν, ναί, ποτὲ
γλυκὺς τὰ βλέφαρά μου ὕπνος ἔκλειε,
φρονοῦσα καθ' ἑκάστην ὅτι ἤγγικε
σχεδὸν ὁ θάνατός μου ; ὅμως σήμερον
ὁπότε ἀπηλλάγην τούτου ἐντελῶς,
θὰ ἡσυχάσω καὶ ἀπὸ τὰς ἀπειλὰς
ἐκείνης

(δεικνύουσα τὴν Ἠλέκτραν)

ἥτις μετ' ἐμοῦ συγκατοικεῖ,
καὶ βλάπτουσά με ἔτι περισσότερον

ἀπορροφᾷ τὸ αἷμα τῆς καρδίας μου.

ΗΛΕΚΤΡΑ (καθ' ἑαυτήν)

Φεῦ ! Φεῦ ! ἡ τλήμων ! ἤδη πλέον δύναμαι
τὸν θάνατόν σου νὰ θρηνήσω, φίλτατε
Ὀρέστα, ὅτε καὶ ἡ μήτηρ σου αὐτὴ
νεκρὸν σ' ὑβρίζει· ἀρά γε ἔχει καλῶς ;

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ (πρὸς τὴν Ἠλέκτραν)

Σὺ ὄχι ! ἀλλ' ἐκεῖνος ἔχει κάλλιστα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὦ τοῦ θανόντος πρὸ μικροῦ Ἐκδίκησις
τοὺς λόγους ταύτης ἄκουε !

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Ναί, ἤκουσεν
ὅ,τι ν' ἀκούσῃ ἔπρεπε, κ' ἔπραξεν ὀρθῶς.

ΗΛΕΚΤΡΑ (πικρῶς)

Ὕβριζε· τώρα πλέον εἶσαι εὐτυχής.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ (εἰρωνικῶς)

Καὶ πῶς; τῆς εὐτυχίας μου δὲν δύναται
νὰ μὲ στερήσῃ ὁ Ὀρέστης ἢ καὶ σύ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἄ, ὄχι πλέον· δὲν δυνάμεθα· ἡμεῖς
εἴμεθα νῦν οἱ δυστυχεῖς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

πρὸς τὸν Παιδαγωγὸν)

Ἂν ἔπαυες

τὰς φλυαρίας ταύτης, ξένε, χάριτας

πολλὰς ἐγὼ θὰ ὤφειλόν εἰς σέ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Λοιπὸν

πάντων καλῶς ἐχόντων ἂς ἀπέρχωμαι.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Δὲν θὰ ἀπέλθῃς· οὔτω πως κ' ἐμὲ αὐτὴν

εὐχαριστῶν κ' ἐκεῖνον ὅστις σ' ἔπεμψεν.

Εἴσελθ' ἐντός, ἀφίνων ταύτην νὰ θρηνῇ

τὴν ἰδικήν της τύχην καὶ τῶν φίλων της.

(Εἰσέρχονται διὰ τῆς μεσαίας πύλης εἰς τὰ ἀνάκτορα ἡ Κλυταιμήστρα καὶ ὁ παιδαγωγὸς ἐν ᾧ παρακολουθεῖ αὐτοὺς εἰσερχομένους διὰ τοῦ βλέμματος ἡ Ἠλέκτρα.)

ΗΛΕΚΤΡΑ (πρὸς τὸν Χορὸν)

Μήπως φρονεῖτε ὅτι χύνει δάκρυα,

ὅτ' ἡ ἀθλία κλαίει καὶ πικρῶς θρηνεῖ

τὸν οὕτως οἰκτρὸν θάνατον τοῦ τέκνου της;

Οὐχί! ἀλλὰ χλευάζουσ' ἀπεχώρησε.

(καθ' ἑαυτήν)

Τλήμων ἐγώ! Ὀρέστα φίλτατε, θανὼν

κ' ἐμὲ αὐτήν προσέτι ἐθανάτωσες.
Διότι ἀποσπάσας τῆς καρδίας μου
τὴν μόνην μου ἐλπίδα, ὅτι σὺ ποτὲ
καὶ τοῦ πατρός σου καὶ ἐμοῦ ἐκδικητὴς
θὰ ἤρχεσο, ἀπῆλθες πλέον ἐσκεί.
Καὶ τώρα ποῦ νὰ εὕρω καταφύγιον;
ἔμεινα μόνη στερηθεῖσα τοῦ πατρὸς
καὶ σοῦ. Καὶ ἡ συνήθης ἤδη μου ζωὴ
θ' ἀρχίσῃ πάλιν, νὰ διάγω δουλικῶς —
ὦ εἰρωνεία — εἰς τοὺς μόνους μου ἐχθρούς,
εἰς τοῦ πατρός μου τοὺς φονεῖς. Ἀδύνατον!
Οὐδέποτε θὰ κατοικήσω μετ' αὐτῶν
εἰς τὸ ἑξῆς, ἀλλὰ πρὸ τούτων τῶν πυλῶν
ἐγκατελελειμμένη πλέον καὶ οἰκτρὰ
θὰ τελευτήσω ἔρημος καὶ ἄφιλος.

(Πίπτει ἐξηντλημένη ἐπὶ τῶν βαθμίδων
τῶν προπυλαίων)

Καὶ τώρ' ἂς ἔλθουν ἵνα μὲ φονεύσωσι.
Τὸν πόθον πλέον τῆς ζωῆς ἀπέβαλον,
τὴν λυπηράν μου τὴν ζωὴν ἐμίσησα,
καὶ εὐεργέτης μου θὰ εἶνε ὁ φονεύς.
Ὁ θάνατος δὲν εἶνε τόσῳ μισητός,
ὡς ὅταν, ἐν ᾧ ἔχεις τὴν ἀνάγκην του,
οὐδὲ αὐτὸν νὰ λάβῃς ἔτι δύνασαι.

ΧΟΡΟΣ

Ποῦ λοιπὸν εἶνε τοῦ Διὸς οἱ κεραυνοί;
Ὁ Ἥλιος ποῦ εἶνε ὁ λαμπρός; τὰς πράξεις τῶν
ἀφ' οὗ ὁρῶντες ἄνωθεν ἀνέχοντκι
αὐτοὺς ἀκόμη;
(Ἡ Ἠλέκτρα κλαίει)
Τέκνον, διατὶ θρηνεῖς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Φεῦ!

ΧΟΡΟΣ

Μὴ στενάζῃς πλέον οὕτω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

ἄρες με
καὶ θὰ μὲ καταστρέψῃς ἐντελῶς

ΧΟΡΟΣ

Καὶ πῶς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νὰ μὲ παρηγορήσῃς ἐὰν σκέπτεσαι
λέγουσα ὅτ' εἰς τοὺς νεκροὺς αὐτούς, ἐγὼ
πρέπει νὰ ἔχω ἔτι τὰς ἐλπίδας μου,
ἐν ᾧ τοιουτοτρόπως ἐγὼ τήκομαι,
θὰ μὲ δυσαρεστήσῃς περισσότερον.

ΧΟΡΟΣ

Ἀλλὰ γνωρίζ' ὁ μάντις Ἀμφιάρκος
πῶς διὰ τοῦ χρυσοῦ τῆς γυνακικὸς αὐτοῦ

περιδεραίου προδοθεὶς ἀπέθανε·
νῦν ὅμως ὑπογείως. . . . . .

ΗΛΕΚΤΡΑ (διακόπτουσα)

Φεῦ! ἀλλοίμονον!

ΧΟΡΟΣ (ἐξακολουθῶν)

ἀθάνατος ἀνάσσει.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οἴμοι! φεῦ!

ΧΟΡΟΣ

Θρηνεῖς
δικαίως, ἡ κακοῦργος πλὴν γυνὴ αὐτοῦ . . . . .

ΗΛΕΚΤΡΑ (διακόπτουσα)

Ἐτιμωρήθη.

ΧΟΡΟΣ

Ναί.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὸ ἐνθυμοῦμαι, ναί,
καλῶς τὸ ἐνθυμοῦμαι. Ὁ ἐκδικητὴς
εὑρέθη τοῦ θανόντος. Ὅμως εἰς ἐμὲ
τοιοῦτος δὲν ὑπάρχει· εἷς ὑπῆρχεν, εἷς,
καὶ τοῦτον μοῦ τὸν ἥρπασεν ὁ θάνατος.

ΧΟΡΟΣ

Τῷ ὄντι εἶσαι, εἶσαι δυστυχὴς πολύ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί· τὸ γνωρίζω, καὶ γνωρίζω κάλλιστα,

ὅτ' ἡ ζωή μου αὐτη ἡ πολυετὴς
ἐπλάσθη, ἵνα σύρῃ πλῆθος μετ' αὐτῆς
δυστυχιῶν μεγάλων.

ΧΟΡΟΣ

Ἂς ἀκούσωμεν
τῶν θρήνων σου τοὺς λόγους πάλιν

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μή, ὦ μή,
σᾶς ἱκετεύω, φέρετ' ἐν τῇ μνήμη μου. . . . . .

ΧΟΡΟΣ (διακόπτων)

Τί λέγεις;

ΗΛΕΚΤΡΑ (ἐξακολουθοῦσα)

τὰς ἐλπίδας, ἃς ἀπώλεσα,
περὶ τῆς βοηθείας ἣν θὰ μ' ἔδιδεν
ὁ εὐπατρίδης ἀδελφός μου.

ΧΟΡΟΣ

Θάνατος
εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους πέπρωται.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ
τοιοῦτος οἷος εἰς αὐτὸν τὸν δυστυχῆ
τὸν ἀδελφόν μου; εἰς τὸ ἱπποδρόμιον
ἐν μέσῳ τῶν ἀγώνων νὰ περιπλακῇ
εἰς τοὺς κοπέντας χαλινοὺς;

ΧΟΡΟΣ

Ἡ συμφορὰ

μεγάλη ὄντως εἶνε·

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μόνον μεγάλη ; πῶς ;

ἀρ' οὐ μακράν μου ξένος . . . . . .

ΧΟΡΟΣ (διακόπτων)

Φεῦ !

ΗΛΕΚΤΡΑ (ἐξακολουθοῦσα)

ἀπέθανε,

κ' ἐκρύβη ἐν τῷ τάφῳ του, χωρὶς ἐγὼ

νὰ τὸν θρηνήσω, μόνη θάπτουσα αὐτόν !

(Ἡ Ἠλέκτρα μετὰ τὰ ἀνωτέρω μένει ἐπί τινας στιγμὰς ἐστηριγμένη ἐπί τινος κίονος ἢ ἐπὶ βάθρου ἀγάλματος, ἔχουσα κεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν καὶ δεικνύουσα οὕτω βαθύτατον ψυχικὸν ἄλγος ἐν τῷ ἀριστερῷ μέρει τῆς σκηνῆς, ἐν ᾧ ἑτεροθεν ἐκ τῆς δεξιᾶς ὡς πρὸς τὸν θεατὴν παρόδου φαιδρὰ εἰσέρχεται ἡ Χρυσόθεμις).

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

(σκιρτῶσα)

Ὦ ἀδελφή μου, τῆς παρθένου τὸ σεμνὸν

ἀφεῖσα, τρέχω εἴδησιν κομίζουσα

εἰς σὲ ἡδεῖαν, ἥτις τὴν ἀνάπαυσιν

θὰ σοὶ δωρήσῃ ὅλων σου τῶν συμφορῶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πλὴν πόθεν εἰς τὰ πάθη μου τἀνίκατα,
θὰ δυνηθῇς νὰ εὕρῃς πλέον ἴκσιν ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ζῇ ὁ Ὀρέστης, ἀδελφή μου, εἶν' ἐδῶ,
ὅπως μὲ βλέπεις, πίστευσον τοὺς λόγους μου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ μανία σὲ κατέχει, τάλαινα,
κ' ἐμπαίζεις οὕτω τὰς κοινάς μας συμφοράς ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Μὰ τὸν πατρῷον μου βωμόν, ἐμπαίζουσα
δὲν λέγω ταῦτα· πράγματι ἀφίκετο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ τοὺς λόγους τίνος, ὦ ταλαίπωρος,
ἀκούσασα πιστεύεις τόσον εἰς αὐτούς;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Εἰς λόγους δὲν πιστεύω, ἀλλὰ μόνη μου
ἰδοῦσα ὅ,τι σ' εἶπον, τὸ ἐπίστευσα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ τί ἴδες καὶ πιστεύεις καὶ θερμαίνεσαι
ὑπὸ τοῦ θάλπους τῆς ἐλπίδος τῆς ψευδοῦς ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀλλ' ἄκουσόν με, πρὸς θεῶν, καὶ ὕστερον
θὰ εἴπῃς ἐὰν εἶμαι σώφρων ἢ μωρά.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί· λάλει· σὲ ἀκούω, κ' εἰς τοὺς λόγους σου
θὰ ἴδω ἂν ὑπάρχῃ δι' ἐμὲ χαρά.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ὅσα γνωρίζω, ἀδελφή μου, ἄκουσον.
Εἰς τοὺς ἀρχαίους τάφους τῶν προγόνων μας
ἀφικομένη, βλέπω νωπὰς γάλακτος
σπονδὰς εἰσέτι ἐν τῷ τύμβῳ τοῦ πατρὸς
μεστῷ ἀνθέων παντοῖς εἴδους πέριξ του.
Ἰδοῦσα ἐξεπλάγην καὶ περὶ ἐμὲ
εὐθὺς τὸ βλέμμα στρέφω, φόβου ἔμπλεως·
οὐδένα πλὴν ἰδοῦσα ἐν τῇ σιωπῇ
τῆς πέριξ ἐρημίας, ἐπλησίασα
τὸν τάφον κ' εἰς τὸ βάθος εἶδον βόστρυχον
ἄρτι κοπέντα ἐκ τῆς κεφαλῆς. Εὐθὺς
ἀπόκρυφός τις ψυχικὴ προαίσθησις
ἀναγνωρίζει τοῦτον ὡς ἀνήκοντα
εἰς τὸν Ὀρέστην τὸν ἁπάντων φίλτατον.
Λαμβάνω τοῦτον τότε εἰς τὰς χεῖρας μου
κ' ἐκ τῆς χαρᾶς οἱ ὀφθαλμοί μου γίνονται
πηγὴ δακρύων, σιωποῦν τὰ χείλη μου,
βεβαία οὖσα ὅτι τοῦ Ὀρέστου μας
εἶνε τὸ δῶρον τοῦτο τὸ εὐφρόσυνον.
Τίς ἄλλος πλὴν ἐμοῦ καὶ σοῦ ἠδύνατο

νὰ πράξῃ τοῦτο ; κ' ἐγὼ μὲν ὁμολογῶ
ὅτι δὲν εἶμαι· καὶ βεβαίως οὔτε σύ,
εἰς ἣν ἀπηγορεύθη καὶ εἰς τῶν θεῶν
ἀκόμη τὰ τεμένη νὰ πορεύεσαι
ἐπὶ ποινῇ βαρείᾳ. Οὔτε τῆς μητρός
μας, ἀδελφή μου, εἶχεν ὄρεξιν ὁ νοῦς
νὰ πράξῃ τὰ τοιαῦτα, ἄλλως τε ἡμεῖς
ἠθέλομεν τὸ μάθει ἂν τὰ ἔπραττεν.
Ὥστε, ὡς βλέπεις, τὴν πολύτιμον αὐτὴν
θυσίαν ὁ Ὀρέστης θὰ τὴν ἔφερεν.
Ἀλλ' ἔχε θάρρος, προσφιλής μου ἀδελφή.
Δὲν βοηθοῦσι τοὺς ἰδίους οἱ Θεοὶ
ἀνθρώπους αἰωνίως. Ἐν τῇ γῇ αὐτῇ[6]
τὰ πάντα ὡς ἐν κύκλῳ περιστρέφονται.
Μέχρι τοῦ νῦν τὸ θεῖον ἦτο δυσμενές,
πλὴν ἴσως ἡ ἡμέρα ἡ σημερινὴ
θὰ φέρῃ τέλος εὐτυχίαν κ' εἰς ἡμᾶς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Φεῦ ! εἶσαι ἄφρων· σὲ οἰκτείρω πρὸ πολλοῦ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Καὶ πῶς ; δὲν χαίρεις μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους μου ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὔτ' ὅ,τι πράττεις σὺ οὔτ' ὅ,τι σκέπτεσαι
γνωρίζεις.

ΧΤΥΣΟΘΕΜΙΣ

Καὶ πῶς εἶνε δυνατόν ποτε
νὰ μὴ γνωρίζω ὅσα εἶδον μόνη μου ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπέθανεν ἐκεῖνος· ἡ ἀπὸ αὐτὸν
ἐλπὶς ἐξηφανίσθη, τάλαιν' ἀδελφή·
μὴ ἀναμένης ἐξ αὐτοῦ βοήθειαν.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἡ δυστυχὴς ἐγώ ! καὶ πῶς τὸ ἔμαθες ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὸ εἶπεν ὁ αὐτόπτης τοῦ θανάτου του.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Καὶ νῦν ποῦ εἶνε ; ἀπορῶ κ' ἐξίσταμαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐντὸς τοῦ οἴκου, πρὸς μεγάλην τῆς μητρὸς
χαράν, καὶ ὄχι πρὸς στενοχωρίαν της.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀλλοίμονον ! κ' εἰς τίνα τὸ λοιπὸν θνητὸν
ἀνήκουσι τοῦ τάφου τὰ κτερίσματα ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπίθανον οὐδόλως νὰ τὰ ἔθεσεν
ἐκεῖ πρὸς μνήμην τοῦ Ὀρέστου φίλος τις.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Κ' ἐγὼ ταχέως ἔσπευδον ἡ δυστυχής,
ἵνα σοὶ φέρω εἰδήσιν χαρμόσυνον

τᾶς συμφοράς μας ἀγνοοῦσα. Ὅμως νῦν
ἐδῶ μανθάνω ἄλλας νέας συμφοράς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὴν θέσιν σου τὴν βλέπεις· ὅμως ἂν πεισθῇς
νὰ μὲ ἀκούσῃς, ἀπ' τῆς δυστυχίας σου
θὰ λυτρωθῇς τὸ βάρος τῆς σημερινῆς.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Πλὴν ν' ἀναστήσω τοὺς νεκροὺς δὲν δύναμαι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δὲν λέγω τοῦτο· ἀνφήτως δὲν λαλῶ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Τί λοιπὸν ἄλλο ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐμοῦ ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νὰ πράξῃς ὅ,τι εἴπω ἄνευ δισταγμοῦ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Θὰ ὑπακούσω ἂν λαλῇς ὠφέλιμα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλ' ἄνευ κόπου τίποτε δὲν γίνεται.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ὤ ! ναί· θὰ ἐνεργήσω ὅσον δυνηθῶ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Λοιπὸν κ' ἐγὼ θὰ σ' εἴπω πᾶσαν σκέψιν μου.
Καὶ σὺ βεβαίως θὰ γνωρίζῃς ἐν τῇ γῇ
ὅτι οὐδένα φίλον πλέον ἔχομεν,
ἀλλ' ἅπαντας τοὺς φίλους μας παρελαβὼν

ὁ Ἅδης, μόνας ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς.
Ἐγ' ὅμως ἕως ὅτου μὲν ὁ ἀδελφὸς
ἤκουον ὅτι ἔζη ὁ ἡμέτερος,
εἶχον ἐλπίδα ὅτι κἄποτε αὐτὸς
θὰ ἐξεδίκει τοῦ πατρὸς τὸν θάνατον.
Πλὴν τώρα ἔχω τὰς ἐλπίδας μου εἰς σέ,
ὅτι τὸν δράστην τοῦ θανάτου τοῦ πατρός,
τὸν Αἴγισθον, δὲν θὰ διστάσῃς μετ' ἐμοῦ
νὰ θανατώσῃς. Δὲν σοῦ κρύπτω τίποτε·
τὸ πᾶν σοὶ λέγω· ἕως πότε ἀπαθὴς
θὰ μένῃς, ἕως πότε θὰ ἀνέχεσαι
νὰ ζῇς, ἀρ' οὐ καμμία δὲν σοῦ ἔμεινεν
ἐλπὶς παρηγορίας; Θέλεις διάρκῶς
ν' ἀναστενάζῃς, νὰ θρηνῇς τὴν στέρησιν
τοῦ πατρικοῦ μας πλούτου καὶ γηράσκουσα
νὰ θλίβεσαι διότι μένεις ἄγαμος
ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, ὕμνους νυμφικοὺς
ὅτι θ' ἀκούσῃς μὴ ἐλπίζουσα ποτὲ
ἐν τῇ ζωῇ σου; Ἄφρων καὶ ἀνόητος
ὁ Αἴγισθος θὰ εἶνε ὥστε τὸ ἐμὸν
ν' ἀρίσῃ γένος νὰ βλαστήσῃ ἢ τὸ σόν,
ὁπόθεν βλάβη δι' αὐτὸν κατάδηλος
θέλει προκύψει· ἂν ἐν τούτοις σὺ πεισθῇς
πιστῶς ν' ἀκολουθήσῃς τὰς ἰδέας μου,

θέλεις φανῇ θυγάτηρ πρῶτον εὐσεβὴς
πρὸς τὸν νεκρὸν πατέρα μας καὶ ἀδελφόν·
ἐξ ἄλλου θ' ἀποκτήσῃς ὅπως ἄλλοτε
ἐλευθερίαν, ἔτι δὲ θὰ νυμφευθῇς
ὅπως ἁρμόζ' εἰς μίαν βασιλόπαιδα.
Διότι πᾶς τις τὴν χρηστότητ' ἀγαπᾷ.....
Ἀλλὰ δὲν βλέπεις, ἀλλὰ δὲν φαντάζεσαι
ὁπόσην δόξαν θ' ἀποκτήσωμεν ἡμεῖς
αἱ δύο, εἰς τοὺς λόγους μου ἐὰν πεισθῇς;
Διότι τίς θὰ εἶν' ἐκεῖνος, βάρβαρος
ἢ συμπολίτης, ὅστις ὅταν ἴδ' ἡμᾶς
νὰ πράττωμεν τοιαῦτα, μετὰ θαυμασμοῦ
δὲν θὰ μᾶς ἐπαινέσῃ καὶ ἀναφωνῶν
θὰ εἴπῃ, ἡμᾶς φέρων ὡς παράδειγμα:
«Ἰδού, ὦ φίλοι, αὗτ' αἱ δύο ἀδελφαί,
αἵτινες τὸν πατρῷον οἶκον ἔσωσαν,
τοὺς εὐτυχεῖς των θανατώσαντες ἐχθροὺς
μὲ τῆς ἰδίας των ζωῆς τὸν κίνδυνον.
Αὐτὰς νὰ ἀγαπῶμεν πρέπει καὶ αὐτὰς
οἱ πάντες πρέπει νὰ τιμοῦν, νὰ σέβωνται,
καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις κ' εἰς τὰς ἑορτὰς
τῆς πόλεώς μας, διὰ τὴν ἀνδρείαν των».
Αὐτὰ ἐξ ὅλων τῶν θνητῶν θ' ἀκούσωμεν,
καὶ δόξα αἰωνία, εἴτε ζήσωμεν

εἴτ' ἀποθάνωμεν θὰ μᾶς περικοσμῇ.
Ἀλλ' ὦ φιλτάτη ἀδελφή μου, πείσθητι
εἰς ὅσα εἶπον ἐπὶ τέλους, μετ' ἐμοῦ
ἐργαζομένη χάριν καὶ τοῦ ἀδελφοῦ
καὶ τοῦ νεκροῦ πατρός μου, ἀπαλάττουσα
κ' ἐμὲ καὶ σὲ τοσούτων ταλαιπωριῶν·
φρονοῦσα ὅτι εἶν' αἰσχρὸν οἱ εὐγενεῖς,
καθὼς ἡμεῖς, νὰ ζῶσιν ἐν αἰσχρότητι.

ΧΟΡΟΣ

Τὸ πρᾶγμα εἶνε σοβαρόν· ἡ φρόνησις
ἂς εἶν' εἰς ἀμφοτέρους μόνη σύμμαχος.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

(πρὸς τὸν Χορὸν)

Καὶ σεῖς ἀκόμη πρὶν νὰ ὁμιλήσητε,
ἂν εἶχεν αὕτη, ὦ γυναῖκες, συνετὰς
ἰδέας, σωφροσύνην θὰ ἐδείκνυε
ἣν τώρα δὲν δεικνύει.

(πρὸς τὴν Ἠλέκτραν)

Ποῦ στηρίζεσαι
ὁπλιζομένη μὲ τὸ θράσος σου αὐτό,
κ' ἐμὲ αὐτὴν καλοῦσα εἰς τὰ ἔργα σου;
Δὲν βλέπεις; εἶσαι ἀσθενὴς γυνή, ἀνὴρ
δὲν εἶσαι, κ' ἔχεις μικροτέραν δύναμιν
ἀπ' τοὺς ἐχθρούς σου. Εἰς αὐτοὺς εἶν' εὐμενὴς

ἡ Τύχη αἰωνίως, ὄχι κ' εἰς ἡμᾶς,
εἰς ἃς αὐτὴ οὐδέποτ' ἐμφανίζεται.
Τίς λοιπὸν ἄνδρα τόσῳ τυχηρόν, ποθῶν
νὰ θανατώσῃ, ἄνευ λύπης δύναται
νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, ἄνευ συμφορῶν;
Πλὴν τὰς ἄλλας συμφοράς μας πρόσεξον
καὶ ἄλλαι μήπως προστεθῶσιν, ἂν κανεὶς
τοὺς λόγους σου ἀκούσῃ. Δὲν μᾶς ὠφελεῖ
οὐδόλως, φήμην ἀποκτήσασαι κακήν,
κακῶς, ἀτίμως εἶτα ν' ἀποθάνωμεν.
Ὁ θάνατος δὲν εἶνε τόσῳ μισητὸς
ὡς ὅταν, ἐν ᾧ ἔχεις τὴν ἀνάγκην του,
οὐδὲ αὐτὸν νὰ λάβῃς ἔτι δύνασαι....
Ἀλλὰ σὲ ἱκετεύω, πρὶν κ' ἡμᾶς αὐτὰς
καὶ ὅλον μας τὸ γένος καταστρέψωμεν,
ἔρημον καθιστῶσαι ἐντελῶς αὐτό,
κράτησον τὴν ὀργήν σου· καὶ τοὺς λόγους σου
ἐγὼ θὰ τοὺς φυλάξω, ὡς ἐὰν ποτὲ
νὰ μὴ τοὺς εἶχες εἴπει· σὺ δὲ ἂς σκεφθῇς,
καὶ μετὰ τόσα ἔτη ἐπὶ τέλους σὺ
ἂς μάθῃς, ὅτι δύναμιν μὴ ἔχουσα
πρέπει νὰ ὑποκύπτῃς εἰς τοὺς ἄρχοντας.

ΧΟΡΟΣ

Πείθου· εἰς τοὺς ἀνθρώπους πλὴν τοῦ νοῦ καὶ τῆς

προνοίας δὲ ὑπάρχει κέρδος κάλλιον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πᾶν ὅ,τι εἶπες τὸ ἀνέμενον· γνωστὸν
μοὶ ἦτο ὅτι πάσας τὰς προτάσεις μου
θ' ἀπέρριπτες· ἀλλ' ἔστω· μόνη μου αὐτὸ
τὸ ἔργον θὰ τελέσω, μὲ τὰς χεῖρας μου.
Δὲν πρέπει νὰ τ' ἀφήσω ἀνεκτέλεστον.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Φεῦ!
Καθ' ἣν ἡμέραν ἐφονεύετ' ὁ πατὴρ
νὰ ἔχῃς ταύτας τὰς ἰδέας ἔπρεπε.
Τὸ πᾶν νὰ πράξῃς τότε θὰ ἠδύνασο.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλὰ δὲν εἶχον τότε τόλμην οὔτε νοῦν
τοσοῦτον ὅσον τώρα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἐν τῷ βίῳ σου
ὅσον καὶ τότε εἶχες, ἔχε πάντοτε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὲ συμβουλεύεις οὕτω, ἔχουσα σκοπὸν
νὰ μὴ μὲ βοηθήσῃς.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Βεβαιότατα.
Ὅστις κακόν τι πράττει εἶνε πιθανὸν

νὰ πάθῃ τοῦτο καὶ αὐτός.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τὸ πνεῦμα σου
ζηλεύω, ὅμως τὴν δειλίαν σου μισῶ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀνέχομαι τὰς ὕβρεις· πλὴν θ' ἀνέχωμαι
καὶ τοὺς ἐπαίνους ὅταν σὺ θὰ μ' ἐπαινῇς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὐδέποτε θὰ γείνῃ τοῦτο· μὴ φοβοῦ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ὁ χρόνος θὰ τὸ δείξῃ ὁ ἐπίλοιπος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπέρχου· δὲν ὑπάρχει κέρδος ἀπὸ σέ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ὑπάρχει· κάμνεις ὅτι δὲν τὸ ἐννοεῖς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἰπὲ τὰ πάντ' ἂν θέλῃς σ' τὴ μητέρα σου.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Δὲν ἔχω τόσον μῖσος ἐναντίον σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Κ' ἐν τούτοις μ' ἀποτρέπεις τοῦ καθήκοντος.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Οὐχί, οὐχί! φροντίζω μόνον περὶ σοῦ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πρέπει λοιπὸν νὰ πράξω ὅ,τι δίκαιον
νομίζεις σύ ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Βεβαίως· σώφρων δὲ ἀρ' οὖ
σὺ γείνῃς, τότε καὶ ἡμᾶς συμβούλευε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὀρθῶς λαλεῖς καὶ ὅμως κάμνεις σφάλματα.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Περὶ τῶν σῶν σφαλμάτων τώρα ὁμιλεῖς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μὰ τί ; νομίζεις ὅτι λέγω ἄδικα ;

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Εἴς τινας περιστάσεις καὶ τὸ δίκαιον
αὐτὸ ἐπίσης βλάπτει.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐν τῷ βίῳ μου
τοιούτους νόμους νὰ φυλάττω δὲν ποθῶ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἂν πράξῃς ταῦτα, θὰ μ' ἐνθυμηθῇς ποτε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί· θὰ τὰ πράξω δίχως νὰ σὲ φοβηθῶ.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Δὲν μεταβάλλεις τὸ λοιπὸν τὴν γνώμην σου ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πᾶσαν ἑτέραν γνώμην θεωρῶ κακήν,
κακῆς δὲ γνώμης τίποτε χειρότερον.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Δὲν συμφωνεῖς οὐδόλως, φαίνεται, μ' ἐμέ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δὲν τὸ μανθάνω τώρα, τὸ ἐγνώριζον.

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ

Λοιπὸν ἀπέρχομαι· σὺ μὲν τοὺς λόγους μου
δὲν ἐπαινεῖς, κ' ἐγὼ τὸν χαρακτῆρα σου.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί, εἴσελθε· κατόπιν σου οὐδέποτε
θὰ τρέξω πλέον καὶ ἂν σὺ δικαῶς
ἐπιθυμήσῃς τοῦτο. Εἶν' ἀνόητον
πολὺ τὸ νὰ θηρεύῃ τις τὰ δύνατα.

ΧΤΥΣΟΘΕΜΙΣ

Ἀλλ' ἂν νομίζῃς ὅτι σκέπτεσαι καλῶς,
ἐξακολούθει σκεπτομένη τὰ αὐτά.
Ἀλλ' ὅταν περιπέσῃς εἰς τὰς συμφοράς,
θὰ ἐπαινέσῃς τότε καὶ τοὺς λόγους μου.

(Εἰσέρχεται ἡ Χρυσόθεμις εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἡ Ἠλέκτρα μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς).

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Β'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφὴ α'.

Ἀρ' οὔ τὰ φρόνιμα πτηνὰ τὰ ἐν ἀέρι ζῶντα
φροντίζωσι νὰ τρέφωσι σ'τὸ γῆρας τοὺς γονεῖς των,
τοὺς δόσαντας τὴν ὕπαρξιν εἰς ταῦτα τῆς ζωῆς των,
πῶς καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, τὰ λογικὰ τὰ ὄντα,
δὲν πράττομεν ὁμοίως
μὲ ταῦτα αἰωνίως;
Μὰ τοῦ Διὸς τὴν ἀστραπὴν καὶ μὰ τὴν Θείαν Δί-
[κην,
δὲν θὰ κρατῶσιν οἱ ἐχθροὶ ἐπὶ πολὺ τὴν νίκην.
Ὦ τῶν ἀνθρώπων σὺ φωνή, νὰ τρέξῃς δυναμένη
κ' ὑπὸ αὐτὴν τὴν γῆν,
εἰς τοὺς Ἀτρείδας τοὺς νεκροὺς ποῦ κεῖνται ὑ-
[βρισμένοι
ἄφες οἰκτρὰν κραυγήν.

Ἀντιστροφὴ α'.

Διότι ἐν τοῖς οἴκοις των πάντες νοσοῦν μεγάλως·
ἀμφότερα τὰ τέκνα των δὲν συμφωνοῦσι πλέον,
ἐχάθη ἡ φιλία των, διάγουν βίον νέον,
καὶ μόνον ἡ Ἠλέκτρα ζῇ, ἣν καὶ κτυπᾷ ὁ σάλος
ἀσπλάγχνου προδοσίας
καὶ τόσης δυστυχίας.

Καὶ ὥς τις τώρα ἀηδὼν ὀδύρεται κ' ἐκείνη
διατελοῦσα ἐν φρικτῇ καὶ διαρκεῖ ὀδύνῃ.
Τὸν θάνατον περιφρονεῖ· ὅμως ποθεῖ νὰ ζήσῃ,
καὶ ὥς τις Ἐρινὺς
τοὺς δύο τοῦ πατρὸς φονεῖς σκληρῶς νὰ τιμωρήσῃ.
Τί κόρη εὐγενής!

Στροφὴ β'.

Πᾶς ἐνάρετος ζῶν ἐν πενίᾳ,
προτιμᾷ τὴν ζωὴν νὰ περάσῃ
ἐν μονώσει καὶ ἐν ἀφανείᾳ,
παρὰ τὴν ἀτιμάσῃ.
Καὶ σοῦ, τέκνον, τοιοῦτος ὁ βίος,
ὡς θυγάτηρ σοφὴ καὶ ἀρίστη
τὸ αἰσχρὸν πολεμεῖς αἰωνίως.
καὶ διάγεις ἐν θλίψει μεγίστῃ.

Ἀντιστροφὴ β'.

Ὅσον νῦν τῶν ἐχθρῶν σου σὺ τούτων
κατωτέρα ὑπάρχεις, σοὶ δίδω
τὴν εὐχήν μου, εἰς σθένος κ' εἰς πλοῦτον
ἀνωτέραν τοσοῦτον νὰ σ' ἴδω.
Εἰς τοῦ κόσμου σὲ βλέπω τοὺς σάλους
ἐν μεγάλῃ νὰ ζῇς δυστυχίᾳ,
ἐν ᾧ πάντας τελεῖς τοὺς μεγάλους
σὺ θεσμοὺς εὐσεβῶς πρὸς τὸν Δία.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Γ'.

(Εἰσέρχεται ἀριστερόθεν ὁ Ὀρέστης μετὰ τοῦ Πυλάδου καί τινος θεράποντος κομιζοντος ὑδρίαν).

Ὀρθῶς, γυναῖκες, ἄρα μᾶς ὡδήγησαν
ὅπου νὰ πορευθῶμεν ἔχομεν σκοπόν ;

ΧΟΡΟΣ

Τί δὲ ζητεῖτε ; τί ἐνταῦθα θέλετε ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸν οἶκον τοῦ Αἰγίσθου πρὸ πολλοῦ ζητῶ.

ΧΟΡΟΣ

Οἱ ὁδηγοί σοῦ εἶπον τὴν ἀλήθειαν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ τίς τὴν παρουσίαν τὴν εὐχάριστον
ἡμῶν θὰ δυνηθῇ ν' ἀγγείλῃ 'σ τοὺς ἐντός ;

ΧΟΡΟΣ

(δεικνύων τὴν Ἠλέκτραν)

Αὕτη, ὦ ξένε, οὖσα συγγενὴς αὐτῶν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἴσελθε, γύναι, σὲ παρακαλῶ κ' εἰπὲ
τινὲς ἐκ τῆς Φωκίδος ἄνδρες ὅτι νῦν
τὸν Αἴγισθον ζητοῦσι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οἴμοι ! τάλαινα !

Μήπως, ὦ ξένοι, ἔρχεσθε κομίζοντες
ἀπόδειξιν τῶν λόγων οὓς ἠκούσαμεν ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲν ἐννοῶ τοὺς λόγους σου. Ὁ Στρόφιος
ὁ γέρων μ' ἀποστέλλει ἵνα εἴδησιν
περὶ Ὀρέστου φέρω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Προκισθάνομαι
κακόν τι· ξένε, τί συμβαίνει ; λέγε μοι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐντὸς μικρᾶς ὑδρίας τὴν σποδὸν αὐτοῦ,
ἀποθανόντος, καθὼς βλέπεις φέρομεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Φεῦ ! τώρα πλέον βλέπω, δυστυχὴς ἐγώ !
καὶ πρὸ ἐμοῦ τοῦ πένθους μου τὴν ἀφορμήν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἂν τοῦ Ὀρέστου σὺ θρηνῇς τὸν θάνατον,
αὕτ' ἡ ὑδρία σκέπει τὴν σποδὸν αὐτοῦ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(μετὰ πάθους ἱκετευτικῶς)

Σὲ ἱκετεύω, ξένε, δός μοι, πρὸς θεῶν,
αὐτήν, ναί, ἄφες εἰς τὰς χεῖρας μου ἐγὼ
νὰ τὴν κρατήσω, κ' ἐπ' αὐτῆς του τῆς σποδοῦ
νὰ κλαύσω, νὰ θρηνήσω ἄφες, ἄφες με
κ' ἐμὲ αὐτὴν καὶ ὅλην μου τὴν γενεάν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

(πρὸς τὸν θεραποντα καὶ τὸν Πυλάδην)

Ἀφ' οὗ τοιουτοτρόπως κλαίῃ, τοῦ νεκροῦ
θὰ εἶνε φίλη τις ἢ συγγενής. Ἐχθρὰ
βεβαίως δὲν θὰ εἶνε. Δόσατε αὐτήν.

(Δίδουσι τῇ Ἠλέκτρᾳ τὴν ὑδρίαν ἣν, εἰθὺς ὡς λάβῃ αὕτη, ἐκρήγνυται εἰς λυγμοὺς καὶ λέγει :)

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὦ τοῦ Ὀρέστου λείψανον, ἐκ τῶν θνητῶν
τοῦ μᾶλλον προσφιλοῦς μοι, τὰς ἐλπίδας μου
ἁπάσας ἀποβάλλω πλέον σήμερον,
νεκρὸν κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας ἐγὼ σέ,
ὃν ἄλλοτ' ἐκ τοῦ οἴκου ζῶντ' ἀπέστειλα...
Κάλλιον ἦτο πρότερον ν' ἀπέθνησκον
πρὶν ἢ σὲ σώσω ἐκ τοῦ φόνου, πέμπουσα
εἰς ξένην χώραν, ἵνα μετὰ τοῦ πατρὸς
ἐν τῷ ἰδίῳ τάφῳ τότ' ἐθάπτεσο.
Πλὴν τώρα ὑπὸ ξένων κηδευθεὶς, μικρὸς
ἐντὸς μικρᾶς ὑδρίας ἐπανέρχεσαι,
εἰς χώραν ξένην καὶ μακρὰν τῶν οἴκων σου
θανών, μακρὰν τῆς προσφιλοῦς σου ἀδελφῆς,
μὴ δυνηθείσης τὸ οἰκτρόν σου λείψανον
διὰ λουτρῶν νὰ λούσῃ καὶ κηδεύουσα
νὰ κατακαύσῃ τοῦτο ἐν λαμπρᾷ πυρᾷ,

Τλήμων ἐγώ ! ματαία τόση μου στοργή !
μάταιαι τόσαι μου φροντίδες λυπηραί,
ἃς εὐχαρίστως ἀνελάμβανον πρὸς σέ,
τὸν ὑπὲρ πάντα φίλον, πάντα συγγενῆ,
καὶ τὴν μητέρα ἔτι ἀγαπῶντά με.
Ἤμην τὸ πᾶν πρὸς σὲ, τροφὸς καὶ ἀδελφή·
πλὴν ταῦτα πάντα ἐπελθὼν ὁ θάνατος
ἀνήρπασε καὶ μετ' αὐτοῦ ὡς θύελλα
καὶ σὺ ἐξηφανίσθης. Φεῦ ἡ τάλαινα !
Νεκροὶ οἱ πάντες, καὶ πατὴρ καὶ ἀδελφός·
νεκρὰ κ ἐγὼ πρὸς τούτοις· ἤδη χαίρουσι
γελῶντες οἱ ἐχθροί μας· ἤδη μαίνεται
ἐκ τῆς χαρᾶς ἡ μήτηρ ἡ ἀμήτωρ μου,
ἧς τιμωρὸς νὰ γείνῃς σὺ προώριστο,
ἡ δυσμενής μας μοῖρα ἐὰν ἤθελε
νὰ ἐπιτρέψῃ τοῦτο, ἥτις σήμερον
νεκρὸν σὲ ἀποστέλλει καὶ ἀντὶ μορφῆς
φιλτάτης, κόνιν καὶ σκιὰν ἀνωφελῆ·
Οἴμοι ! φεῦ !
Ὦ οἰκτρὸν πτῶμα, δικνύσαν τὸ δεινὸν
τοῦ Ἅδου ἤδη καὶ φρικτὸν ταξείδιον·
ὦ ἀδελφέ μου, διὰ τοῦ θανάτου σου
κ' ἐμὲ αὐτὴν προσέτι ἐθανάτωσες.
Καὶ νῦν ἐν τούτῳ τῷ ὑστάτῳ τάφῳ σου

κ' ἐγὼ θὰ ἔλθω, ἡ μηδὲν πρὸς τὸ μηδέν,
ἵνα κ' ἐγὼ πλησίον σου ἀναπαυθῶ,
καὶ ζῶμεν κ' ἐν τῷ Ἅδῃ ὁμοῦ πάντοτε.
Ὁ θάνατος τὴν λύπην μόνον ἀφαιρεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Θνητοῦ πατρὸς ὅτ' εἶσαι, τέκνον, σκέφθητι,
Ἠλέκτρα· ἔτι δὲ θνητὸς ὅτ' ἦτο ὁ
Ὀρέστης· μὴ στενάζῃς τὰ λοιπὸν πολύ.

ΟΡΕΣΤΗΣ
(καθ' ἑαυτὸν)

Φεῦ! τὶ νὰ εἴπω; πῶς ν' ἀρχίσω νὰ λαλῶ;
μὲ ποίους λόγους; Κύριος τῆς γλώσσης μου
δὲν εἶμαι πλέον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Διατὶ λυπεῖσαι; καὶ
πρὸς τὶ τοὺς λόγους τούτους εἶπες;

ΟΡΕΣΤΗΣ
(βλέπων αὐτὴν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν)

Εἶσαι σύ,
ἣν βλέπω, τῆς Ἠλέκτρας ἡ κλεινὴ μορφή;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί· κ' εἰς ἀθλίαν μάλιστα κατάστασιν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀλλοίμονον! φεῦ! πόσον εἶσαι δυστυχής!

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὦ ξένε, οὕτω πως στενάζεις δι' ἐμέ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὦ σῶμ' ἀτίμως, ἀσεβῶς καταστραφέν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βεβαίως δὲν οἰκτείρεις ἄλλην ἀλλ' ἐμέ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

(ἐξακολουθεῖ νὰ βλέπῃ αὐτὴν μετ' οἴκτου)

Φεῦ! ἄνευ γάμου οὕτω πως νὰ δυστυχῇ!

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πλὴν τέλος πάντων, ξένε, διατὶ θρηνεῖς
παρατηρῶν με οὕτω;

ΟΡΕΣΤΗΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Πόσον τὰς ἐμὰς
ἠγνόουν δυστυχίας!

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποίους λόγους μου
ἀκούσας ἔμαθες τὰς δυστυχίας σου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὰς συμφοράς σου βλέπων ἔμαθον αὐτάς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ δὲν τὰς βλέπεις ὅλας· πλείστας ἀγνοεῖς

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ πῶς; ὑπάρχουν ἀπ' αὐτὰς χειρότεραι;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί· μετὰ τῶν φονέων μάθε ὅτι ζῶ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Φονέων τίνος; λέγε, δὲν ἐνόησα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τῶν τοῦ πατρός μου· κ' εἶμαι δούλη εἰς αὐτούς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πλὴν τίς σὲ ἀναγκάζει νὰ δουλεύῃς; τίς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἡ παρ' ἀξίαν καλουμένη μήτηρ μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ πῶς: μὲ ὕβρεις ἢ μ' αὐτὰς τὰς χεῖρας της;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναί· καὶ μὲ ὕβρεις καὶ μ' αὐτὰς τὰς χεῖρας της,
καὶ μ' ἄλλ' ἀκόμη βάσανα πολλά.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ πῶς;
δὲν ἔχεις ἕνα βοηθὸν νὰ δύναται
νὰ ἐμποδίσῃ ταῦτα;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὄχι! μόνον εἷς
ὑπῆρχε, τοῦ ὁποίου σὺ ἐκόμισας
τὴν κόνιν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πόσον σὲ λυποῦμαι, δυστυχής!

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σὺ μόνον μ' ἐλυπήθης ἐν τῷ βίῳ μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Διότι ἔχω τὰς ἰδίας συμφοράς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ πῶς; μὴ εἶσαι συγγενής μας; λέγε μοι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

(πλησιάζων αὐτὴν καὶ δεικνύων τὸν Χορὸν)
Θὰ σ' εἴπω· αὗται εἶνε φίλαι πρὸς ἡμᾶς;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναὶ, φίλαι εἶνε· θὰ λαλήσῃς πρὸς πιστάς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

(τείνων ὅπως λάβῃ ἐκ τῶν χειρῶν της τὴν ὑδρίαν)
Νῦν ἄφες τὴν ὑδρίαν ταύτην καὶ τὸ πᾶν
θὰ μάθῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ (ὀπισθοχωροῦσα)

Μή, μὴ πράξῃς τοῦτο, πρὸς Θεῶν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰς ὅ,τι λέγω πείθου· δὲν θ' ἀπατηθῇς.

ΗΛΕΚΤΡΑ (ἱκετευτικῶς)

Μὴ μ' ἀφαιρέσῃς ὅ,τι ἔχω φίλτατον.

ΟΡΕΣΤΗΣ

(Θέλων πάλιν νὰ ἁρπάσῃ τὴν ὑδρίαν)
Δὲν θὰ σοῦ τὸ ἀφίσω.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(ἐναγκαλιζομένη θερμότερον αὐτὴν)

Δυστυχὴς ἐγώ !

Καὶ τῆς ταφῆς σου, φίλτατε, θὰ στερηθῶ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σιώπα· νὰ στενάζῃς ἔχεις ἄδικον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ πῶς ἀφ' οὗ θανόντα κλαίω ἀδελφόν ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲν εἶνε πρέπον νὰ στενάζῃς οὕτω σύ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δὲν εἶμ' ἀξία τοῦ θανόντος ἀδελφοῦ ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀξία εἶσαι· δὲν σ' ἀνήκει πλὴν αὐτό.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πῶς ; τοῦ Ὀρέστου τὴν σποδὸν ἀφ' οὗ κρατῶ ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲν εἶνε τοῦ Ὀρέστου· εἶπον ψεύματα.

ΗΛΕΚΤΡΑ (ἔκπληκτος)

Ποῦ λοιπὸν εἶν' ὁ τάφος του τοῦ δυστυχοῦς ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀλλ' οὐδαμοῦ. Δὲν ἔχει τάφον ὅστις ζῇ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί εἶπες, τέκνον ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μόνον τὴν ἀλήθειαν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ζῇ τὸ λοιπὸν ἐκεῖνος ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐὰν ζῶ ἐγώ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(Εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἐκπλήξεως)

Σὺ εἶσ' ἐκεῖνος ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

(δεικνύων τὸν ἐν τῇ χειρί του δακτύλιον)

Τὴν σφραγῖδα τοῦ πατρὸς ἰδοῦσα ταύτην, πείθου ὅτι λέγω ἀληθῆ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(ῥίπτουσα χαμαὶ τὴν ὑδρίαν κ' ἐναγκαλιζομένη αὐτὸν)

Ὦ προσφιλὴς ἡμέρα !

ΟΡΕΣΤΗΣ

Προσφιλεστάτη, ναί.

ΗΛΕΚΤΡΑ (μετὰ στοργῆς)

Ἀκούω τὴν φωνήν σου ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ οὐδέποτε θ' ἀκούσῃς ἄλλην.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Σὲ κρατῶ σ' τὰς χεῖρας μου;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ εἰς τὸ μέλλον πάντοτε θὰ μὲ κρατῇς.

ΗΛΕΚΤΡΑ (πρὸς τὸν χορὸν σκιρτῶσα)

Ὦ φίλτατοι γυναῖκες, ὦ πολῖτιδες,
νὰ ὁ Ὀρέστης, ὁ ψευδῶς ἀποθανὼν
καὶ δι' ὁμοίου τρόπου νῦν σωζόμενος.

ΧΟΡΟΣ

Τὸν βλέπομεν, ὦ τέκνον, καὶ τὰ δάκρυα
τοὺς ὀφθαλμούς μας πλημμυροῦσιν ἐκ χαρᾶς
διὰ τὴν εὐτυχίαν τὴν ἀπρόοπτον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(πρὸς τὸν Ὀρέστην καὶ τὸν Πυλάδην)

Ὦ προσφιλῶν πατέρων τέκνα, ἤλθετε,
ἐφθάσετ' ἐπὶ τέλους καὶ πλησίον μας
εἴδετε ὅσους ἐποθεῖτε πρὸ πολλοῦ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ὑῷ ὄντι· ὅμως σιωπῶσα πρόσμενε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ διατί;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Διότι νῦν ἡ σιωπὴ
προτιμοτέρα εἶνε· ἐνδεχόμενον
νὰ μᾶς ἀκούσῃ τις κρυφίως ἔνδοθεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ (μετὰ θάρρους)

Μὰ τὴν παρθένον Ἄρτεμιν, ὁρκίζομαι
πῶς δὲν φοβοῦμαι πλέον οὐδαμῶς ἐγὼ
τὰς μυσαρὰς γυναῖκας, αἵτινες ἐντὸς
τῶν οἴκων τούτων μένουσι, ναί, οὐδαμῶς.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀλλ' ὅμως κ' εἰς γυναῖκας ὅτι δύναμις
ὑπάρχει ἐνθυμίσου· ἄλλοτέ ποτε
νομίζω ὅτι πεῖραν τούτου ἔλαβες.

ΗΛΕΚΤΡΑ (μετὰ λυγμῶν)

Φεῦ! οἴμοι! ἀδελφέ μου, μοὶ ὑπέμνησας
τὴν συμφοράν μας, τὴν ὁποίαν πάντοτε
ἐγὼ θὰ ἐνθυμοῦμαι καὶ οὐδέποτε
θὰ λησμονήσω πλέον, ναί, οὐδέποτε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸ πᾶν γνωρίζω· τώρα δὲ κατάλληλος
δὲν εἶνε χρόνος δι' αὐτὰ τὰ πράγματα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀλλ' εἰς ἐμὲ καὶ πάντα χρόνον καὶ στιγμὴν
μου πᾶσαν τῆς ζωῆς μου ἐπιτρέπεται.
νὰ ἐνθυμοῦμαι τὸν πατέρα μου, ἀφ' οὗ
σήμερον μόλις δύνατκι τὸ στόμα μου
πᾶν ὅ,τι θέλει ἐλευθέρως νὰ λαλῇ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δίκκιον ἔχεις· τὴν ἐλευθερίαν σου
πλὴν ταύτην νὰ τηρήσῃς νῦν προσπάθησε.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τί πράττουσα ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἀκαίρως νὰ μὴ ὁμιλῇς
πολλά.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Καὶ μήπως δύναμαι ; ἀφ' οὗ ἐγὼ
ἀπροσδοκήτως κ' αἴφνης ἐπιστρέψαντα
σὲ εἶδον, πῶς τὰ χείλη μου θὰ δυνηθῶ
εἰς σιωπὴν νὰ κλείσω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τώρα οἱ Θεοὶ
νὰ ἐπιστρέψω μόλις μοὶ ἐπέτρεψαν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Αὐξάνει ἡ χαρά μου οἱ Θεοὶ ἀφ' οὗ
σὲ ὤθησαν νὰ ἔλθῃς εἰς τἀνάκτορα
ἡμῶν. Ὡς θείαν χάριν θεωρῶ αὐτό.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Νὰ σ' ἐμποδίσω ἄκων ἀναγκάζομαι
ἀπ' τὴν χαράν σου. Παρασύρεσαι πολύ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(πλησιάζουσα τρυφερῶς τὸν Ὀρέστην)

Ἀφ' οὗ κατόπιν τόσου χρόνου ἔκρινες
καλὸν νὰ ἐπανέλθῃς καὶ στενάζουσαν
μὲ βλέπῃς οὕτω πως, ὦ μὴ μου. . . .

ΟΡΕΣΤΗΣ (διακόπτων αὐτήν)

Τὶ ποθεῖς ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

. . ὦ μὴ μοῦ ἀφαιρέσῃς τὴν χαρὰν αὐτὴν,
τὴν ὄψιν σου νὰ βλέπω.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ κατὰ παντὸς
ποθοῦντος τὸ τοιοῦτον θέλω ὀργισθῆ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ναὶ ; συναινεῖς ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πῶς ὄχι ;

ΗΛΕΚΤΡΑ (πρὸς τὸν χορὸν)

Ἀλλ', ὦ φίλαι μου,
τόσ' ἡ χαρά μου ἦτο, ὅτε ἤκουσα
τὴν προσφιλῆ φωνήν του, ἣν οὐδέποτε
ἀκούσω πλέον ἤλπιζον, ὥστε χωρὶς

νὰ εἴπω λέξιν. ἄνευδος ἀπέμεινα
ἡ δυστυχής.

(πρὸς τὸν Ὀρέστην)

Ἀλλ' ὅμως τώρα σὲ κρατῶ
καὶ βλέπω τὴν φιλτάτην ταύτην ὄψιν σου,
ἣν κ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολλῶν μου συμφορῶν
οὐδέποτ' ἐλησμόνουν, ναί, οὐδέποτε!

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἄφες τοὺς λόγους τούτους, εἶνε περιττοί.
Πολύτιμος τοῦ χρόνου πᾶσα τις στιγμή.
Γνωρίζω ὅτ' ἡ μήτηρ μας εἶνε κακή,
ὁ Αἴγισθος γνωρίζω ὅτι σπαταλᾷ
τὸν πατρικόν μας πλοῦτον καὶ ὡς ἄσωτος
τὸν ἐξοδεύει· τὰ γνωρίζω ὅλ' αὐτά.
Πλὴν τώρα λέγε ὅ,τι μοῦ χρειάζεται·
μὲ ποῖον τρόπον τοὺς γελῶντας μας ἐχθροὺς
ἡμεῖς διὰ τοῦ δόλου νὰ φονεύσωμεν·
ποῦ νὰ φανῶμεν, ποῦ νὰ μείνωμεν κρυπτοί.
Ἐκ τῆς χαρᾶς σου δὲ κ' ἐκ τοῦ προσώπου σου
μὴ ἐννοήσ' ἡ μήτηρ τὴν ἐπάνοδόν
μας νὰ προσέχῃς· προσποιοῦ ὅτι θρηνεῖς
διὰ τὴν συμφοράν σου δῆθεν τὴν γνωστήν,

καὶ ὅταν πλέον εὐτυχήσωμεν κ' ἡμεῖς
μετὰ ἐλευθερίας θὰ δυνάμεθα
καὶ νὰ γελῶμεν τότε καὶ νὰ χαίρωμεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Θὰ πράξω ὅπως σοὶ ἀρέσκει, ἀδελφέ·
τὴν εὐτυχίαν μου εἰς σὲ τὴν χρεωστῶ.
Νὰ σὲ δυσαρεστήσω δὲν ἐπιθυμῶ
οὐδόλως, καὶ ἀκόμη ἂν ἐπρόκειτο
νὰ ἔχω κέρδος μέγα. Οὐδαμῶς κ' ἐγὼ
θὰ συνετέλουν οὕτω 'σ τὴν περίστασιν
τὴν τόσῳ εὐνοοῦσαν σήμερον ἡμᾶς.
Καὶ ἤδη μάθε ὅτι ὁ μὲν Αἴγισθος
ἀπουσιάζει, ἡ δὲ μήτηρ εἶν' ἐντὸς.
Μὴ ἔχε φόβον ὅτι αὕτη θὰ ἰδῇ
φαιδρὸν τὸ πρόσωπόν μου ἐκ τοῦ γέλωτος.
διότι καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην μῖσος μου
ἐντός του ῥέει ἔτι, καὶ ἐκ τῆς χαρᾶς
τῆς ἐπανόδου σου ἐγὼ οὐδέποτε
θὰ παύσω νὰ δακρύζω, ἥτις ἐν ταὐτῷ
σὲ εἶδον ζῶντα καὶ νεκρόν. Δὲν ἔπραξας
καλῶς, διότι καὶ ἀκόμη ὁ πατὴρ
ἂν ἤρχετο, πῶς ἔζη θὰ ἐπίστευον
καὶ ὄχι πῶς θὰ ἦτο θαῦμα· τὸ λοιπὸν

ἀφ' οὗ τοιαύτην σὺ ἐνέργειαν ποθεῖς
ὅπως σ' ἀρέσκει πρᾶξον. Ἐγὼ μόνη μου
ἂν ἤμην θὰ ἐζήτουν εἴτε θάνατον
ἐν δόξῃ ἢ τὴν πλήρη σωτηρίαν μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

(Χαμηλῇ τῇ φωνῇ καὶ βλέπων πρὸς τὴν θύραν)

Νὰ σιωπήσῃς εἶπον· ἀπ' τἀνάκτορα
ἀκούω κάποιον ἐξερχόμενον.

ΗΛΕΚΤΡΑ (προσποιουμένη)

Ἐντὸς
εἰσέλθετε, ὦ ξένοι, ὄντες κομισταὶ
τερπνῶν πραγμάτων, ἅμα δὲ καὶ λυπηρῶν,
ἀλλ' ἀναγκαίων ὅμως.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

(Φαινόμενος ἐπὶ τῆς μεσαίας πύλης)

Ὦ ἀνόητοι,
ὦ πάντων τῶν ἀνθρώπων σεῖς μωρότατοι,
περιφρονεῖτε τὴν ζωήν σας τὸ λοιπόν,
ἢ νοῦν οὐδόλως ἔχετε ἐκ γενετῆς,
ὥστε δὲν ἐννοεῖτε ὅτι πρόκειται
περὶ κρισιμωτάτης εἰς ὑμᾶς στιγμῆς.
Ἐὰν δὲν ἤμην εἰς τὴν θύραν πρὸ πολλοῦ
ἐγὼ νὰ σᾶς φυλάττω, θὰ ἐγνώριζον

καλῶς τὰ σχέδιά σας ἅπαντα πρὶν ἢ
ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων σεῖς εἰσέλθητε.
Πλὴν προνοήσας σᾶς διέσωσα ἐγὼ
ἐκ τοῦ κινδύνου τούτου. Ὥστε παύσατε
τοὺς λόγους πλέον καὶ εἰσέλθετε ἐντός.
Πᾶσα βραδύτης βλάπτει ταύτην τὴν στιγμήν.
Καιρὸς τὸ ἔργον τώρα νὰ τελέσωμεν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὴν εἴσοδόν μου προητοίμασας καλῶς;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ναί, καὶ οὐδεὶς θὰ σὲ γνωρίσῃ ἐξ αὐτῶν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸν θάνατόν μου βέβαια ἀνήγγειλας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Νομίζουν πῶς ὑπάρχεις ἐν τῷ Ἅδῃ νῦν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Καὶ τί σοῦ εἶπον δι' αὐτά; ἐχάρησαν;

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ἀφ' οὗ τὸ ἔργον τελεσθῇ θὰ σοῦ εἰπῶ.
Ἐν τούτοις τώρα πάντα ἔχουσι καλῶς
τὰ πράγματα ἐκείνων καὶ τὰ μὴ καλά.

ΗΛΕΚΤΡΑ (ἀπορροῦσα)

—Ἀλλὰ τίς εἶνε οὗτος ἀδελφέ; εἰπέ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Δὲν τὸν γνωρίζεις ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Οὔτε τὸν φαντάζομαι.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πῶς ; λησμονεῖς ἐκεῖνον εἰς ὃν κἄποτε
μ' ἐνεπιστεύθης ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ποῖον, ποῖον ἐννοεῖς ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐκεῖνον ὅστις διὰ τῶν φροντίδων σου
εἰς τὴν Φωκίδα μόνος μὲ ὡδήγησεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πῶς ; εἶν' ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον τότ' ἐγὼ
εἰς τοῦ πατρὸς τὸν φόνον μόνον πρὸς ἡμᾶς
εὗρον πιστόν ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Ἐκεῖνος εἶνε· πλείονα
μὴ μ' ἐρωτήσῃς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὦ ἡμέρα προσφιλής !
Καὶ πῶς ἐδῶ ; πῶς ἦλθες ; Μόνος σὺ σωτὴρ
τῶν οἴκων τοῦ πατρός μου εἶσαι. Τὸ λοιπὸν

δὲν εἶνε ψεῦμα ; τότε σὺ μᾶς ἔσωσες
ἐκ τῶν πολλῶν βασάνων ; Ναί· καὶ εἰς αὐτὰς
τὰς χεῖρας τὰς φιλτάτας, κ' εἰς τοὺς πόδας σου
αὐτούς, ὀφείλω ταύτην τὴν μεγίστην σου
ὑπηρεσίαν. Δικτί τόσον ἀργὰ
ἐφανερώθης ; Δικτί μὲ τοὺς ψευδεῖς
σου λόγους πρὸ ὀλίγου μ' ἐθανάτωνες,
καὶ δὲν μοῦ εἶπες τὸ εὐχάριστον εὐθὺς
κατόρθωμά σου ; Χαῖρε, χαῖρε, πάτερ μου,
— νομίζω ὅτι βλέπω τὸν πατέρα μου —
ναί, χαῖρε· ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν ταὐτῷ
ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων περισσότερον
σ' ἐμίσησα καὶ πάλιν σὲ ἠγάπησα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ἀρκεῖ νομίζω· νύκτες παρεμπίπτουσι
πολλαί, Ἠλέκτρα, καὶ ἡμέραι καθ' ἃς σὺ
θὰ μάθῃς τῶν συμβάντων τὴν ἐξήγησιν.
Εἰς σᾶς τοὺς παρεστῶτας ὅμως λέγω νῦν
πῶς ἔφθασεν ἡ ὥρα ἡ κατάλληλος
διὰ τὴν πρᾶξιν· εἶνε μόνη νῦν ἐντὸς
ἡ Κλυταιμήστρα· δὲν ὑπάρχει ἄλλός τις
ἐντὸς τοῦ οἴκου· ὅμως ἂν βραδύνετε

μὲ τούτους καὶ μὲ ἄλλους πλέον ἰσχυροὺς
ἑτοιμασθῆτε ἵνα πολεμήσητε.

ΟΡΕΣΤΗΣ (τῷ Πυλάδῃ)

Λαλεῖ δικαίως· λόγοι δὲν χρειάζονται,
πολλοί, Πυλάδη, εἰς τὸ ἔργον μας, ἀλλὰ
ἐντὸς ταχέως πρέπει νὰ εἰσέλθωμεν,
ἀφ' οὗ προηγουμένως προσκυνήσωμεν
τὰ τῶν Θεῶν πατρῷα μας ἀγάλματα,
τὰ πρὸ τῶν προπυλαίων εὑρισκόμενα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

(Ἐν ᾧ πάντες προσεύχονται ἡ Ἠλέκτρα πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος λέγει)

Ὦ ἄναξ Ἄπολλον, νῦν ἵλεως γενοῦ.
Τὰς ἱκεσίας πάντων τούτων ἄκουσον
κ' ἐμοῦ πρὸς τούτοις, ἥτις ὡς ἱκέτις σου
πολλάκις, πτωχὴ οὖσα, πρὸ τῶν σῶν βωμῶν,
μετὰ πλουσίων δώρων σὲ ἱκέτευσα.
Καὶ νῦν προσέτι, Ἄπολλον σὺ Λύκειε,
παρακαλῶ, προσπίπτω δεομένη σου,
γενοῦ προστάτης εὔνους τῶν σχεδίων μας,

καὶ ἐν ἀνθρώποις δεῖξον οἷας ἀμοιβῆς
τυγχάνουσιν ἐκ τῶν θεῶν οἱ ἀσεβεῖς.

(Εἰσέρχονται πάντες εἰς τὰνάκτορα διὰ τῆς μεσαίας πύλης).

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Γ'.

ΧΟΡΟΣ

Στροφὴ α'.

Ὁ Ἄρης ὁ φόνων μεστὸς καὶ αἱμάτων
ὤ! ἰδὲ πανταχοῦ προχωρεῖ.
Εἰσέρχονται ἤδη ἐντὸς τῶν δωμάτων
διώκοντες κύνες·
οἱ τῶν πάλαι κακῶν τιμωροί.
Τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην πληροῦται
τῆς ψυχῆς μου τὸ ὄναρ.

Ἀντιστροφὴ

Βαδίζουσιν οὗτοι ἐντὸς τῆς οἰκίας
προχωροῦντες εἰς θρόνους πατρός·
συντρόφους δὲ ἔχουν φρικτὰς Ἐρινύας,
μὲ ξίφος εἰς χεῖρα
τοὺς φονεῖς τιμωρούσας σκληρῶς.
Ὁ δ' Ἑρμῆς τῇ σκοτίᾳ καλύψας
ὁδηγεῖ τὸν Ὀρέστην.

ΕΞΟΔΟΣ

ΗΛΕΚΤΡΑ

(ἐξερχομένη ἐκ τῆς μεσαίας πύλης μετὰ σπουδῆς)

Ὦ φίλταται γυναῖκες, σιωπήσατε·
οἱ ἄνδρες νῦν τὸ ἔργον θὰ τελέσωσι.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ νῦν τί κάμνουν ; λέγε·

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νῦν ἡ μήτηρ μὲν
στολίζει τὴν ὑδρίαν, οὗτοι δ' ἔφθασαν.

ΧΟΡΟΣ

Καὶ σὺ πρὸς τί ἐξῆλθες ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νὰ παρατηρῶ
μὴ φθάσῃ αἴφνης πρὸς αὐτοὺς ὁ Αἴγισθος.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ (ἔσωθεν)

Αἰαῖ, ἰὼ στέγαι,
ἔρημοι φίλων φεῦ ! καὶ πλήρεις τῶν ἐχθρῶν·

ΗΛΕΚΤΡΑ

Βοᾷ τις ἔνδον, φίλαι· δὲν ἀκούετε ;

ΧΟΡΟΣ

Ἀνήκουστον, φρικώδη φωνὴν ἤκουσα.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Φεῦ ! φεῦ ! ἡ τάλαινα· ποῦ εἶσαι, Αἴγισθε ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἰδοὺ κραυγάζει πάλιν.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Τέκνον, τέκνον μου,
λυπήσου τὴν μητέρα.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὅμως σὺ αὐτὸν
δὲν ἐλυπήθης οὔτε τὸν πατέρα του.

ΧΟΡΟΣ

Ὦ πόλις, φεῦ ! ὦ τάλαν γένος, σήμερον
διὰ παντὸς τῶν πόνων ἀπαλλάττεσθε.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Οἴμοι, ἐπλήγην !

ΗΛΕΚΤΡΑ

Πλῆξον, ἐὰν δύνασαι,
Ὀρέστα, δίς.

ΚΛΥΤΑΙΜΗΣΤΡΑ

Οἴμοι καὶ πάλιν, οἴμοι, φεῦ !

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὤ, εἴθε καὶ ὁ Αἴγισθος ν' ἀπέθνησκε.

ΧΟΡΟΣ

Τελοῦνται ἤδη τῶν θανόντων αἱ ἀραί.
Οἱ τεθνεῶτες ζῶσι νῦν ὑπὸ τὴν γῆν
διὰ τοῦ φόνου τῶν φονέων τὸ χυθὲν

λαμβάνοντες ὀπίσω πάλιν αἷμα των.

(ἐπιφαίνονται ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης)

Ἰδοὺ ἐκεῖνοι· δίκαια τελέσαντες
ἐξέρχοντ' ἐκ τοῦ φόνου αἱματόφυρτοι.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὀρέστα, τί συμβαίνει ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πάντα ἔχουσι
καλῶς τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ὁ Ἀπόλλων ἂν
καλῶς μὲ τὸν χρησμόν του μᾶς ὡδήγησεν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀπέθκν' ἡ ἀθλία ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Πλέον μὴ φοβοῦ
νὰ σὲ λυπῇ, ὡς ἄλλοτε, ἡ μήτηρ του.

ΧΟΡΟΣ

Τὰς ὁμιλίας παύσατε. Τὸν Αἴγισθον
μακρόθεν διακρίνω.

ΗΛΕΚΤΡΑ (μετὰ σπουδῆς)

Ὤ ! εἰσέλθετε
καὶ πάλιν ἐν τῷ οἴκῳ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Διακρίνετε
τὸν Αἴγισθον ; ποῦ εἶνε ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Νὰ, ἐκ τῶν ἀγρῶν
ματαίως χαίρων μόνος ἐπανέρχεται.

ΧΟΡΟΣ

Εἰσέλθετε ταχέως. Διορθώσατε
καλῶς τὰ ἔνδον, εἶτα δὲ καὶ τὰ ἐκτός.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰσέρχομαι

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ὀρέστα σπεῦσον, τάχυνε.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰσῆλθον πλέον.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Εἰς ἐμὲ νῦν τὰ λοιπά.

ΧΟΡΟΣ

Ὀλίγα πρέπει πρὸς ἐκεῖνον νὰ λαλῇς
εὐχαριστοῦσα δι' αὐτῶν τὰ ὠτά του,
ἵνα ἐμπέσῃ αἴφνης εἰς τὸν θάνατον
ὃν εἰς αὐτὸν ἡ Δίκη παρεσκεύασεν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

(εἰσέρχεται ἀριστερόθεν μόνος, ἄνευ δορυφόρων καὶ χαίρων)

Τίς ἐξ ὑμῶν γνωρίζει ποῦ εὑρίσκονται
οἱ ἐκ Φωκίδος ξένοι, οἱ ἀγγείλαντες

τὸν εἰς ἀγῶνας τοῦ Ὀρέστου θάνατον ;

(πρὸς τὴν Ἠλέκτραν)

Σὲ τὴν θρασεῖαν ἐρωτῶ, ναὶ σέ· εἰπέ.
τὰ πάντα ὑπὲρ πάντας θὰ γνωρίζῃς σὺ
ἡ τοῦ νεκροῦ περιλημένη ἀδελφή.

ΗΛΕΚΤΡΑ (μετὰ προσποιήσεως)

Πάντα καλῶς γνωρίζω· ἀδιάφορος
πρὸς τὸν ἀγαπητόν μοι ἀδελφὸν ἐγὼ
θὰ ἤμην, ἀγνοοῦσα τὰ περὶ αὐτοῦ.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Καὶ ἤδ' οἱ ξένοι ποῦ εὑρίσκονται· εἰπέ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἔνδον, εὑρόντες φιλικὴν δεξίωσιν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ὁ θάνατός του εἶνε ἄρα ἀληθής ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μας εἴδομεν αὐτόν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Δύναμαι ἄρα καὶ ἐγὼ νὰ τὸν ἰδῶ ;

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἡ λυπηρά του θέα ἀ κμένει σε.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Παρὰ τὰ εἰθισμένα σήμερον πολὺ
ἐχάρην ἐκ τῶν ὅσων μοὶ ἀνήγγειλας.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Χαῖρε· ἂν πρέπῃ διὰ τοῦτο νὰ χαρῇς.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ (τυραννικῶς)

Σιγὴν κελεύω ! Τὰς δὲ πύλας ἄνοιξον
οἱ Μυκηναῖοι πάντες ἵνα μάθωσι
καὶ οἱ Ἀργεῖοι ὅτι πρόκειται νεκρὸς
ἐκεῖνος ἐφ' οὗ ἴσως τὰς ἐλπίδας των
εἶχον τινὲς στηρίζει τὰς ματαίας των,
ὅτι θὰ τιμωρῆται πλέον αὐστηρῶς
ὁ παραβάτης τῶν ἐμῶν διατταγῶν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Προθύμως ὑπακούω· πλέον ἔμαθον
νὰ ὑποκύπτω εἰς τοὺς ἀνωτέρους μου.

(Ἡ Ἠλέκτρα ἀνοίγει τὴν μεσαίαν πύλην καὶ οὕτω φαίνεται κεκαλυμμένόν τι πτῶμα, ἐν ᾧ συγχρόνως ὁ Ὀρέστης ὡς Πυλάδης ἐξέρχονται ἔχοντες καλύψει ὑπὸ τὰ ἱμάτια τὰ ξίφη των)

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

(βλέπων τὸ κεκαλυμμένον πτῶμα)

Ὦ ! Ζεῦ ! τὸ πτῶμα βλέπω τοῦ θανόντος πρὸς
χαράν μου· πλὴν συγχώρει με, ὦ Νέμεσι.

(πρὸς τὸν Ὀρέστην καὶ Πυλάδην)

Τὸ κάλυμμά του ἄρατε, κ' ἐγὼ αὐτὸς
ἵνα θρηνήσω τὸν νεκρὸν τὸν συγγενῆ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σὺ τοῦτο ἄρον· ἤδη ἐπεράναμεν
τὸ ἰδικόν μας ἔργον, σὺ δὲ δύνασαι
τὸν προσφιλῆ σου πλέον νὰ θρηνῇς νεκρόν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ὀρθῶς μοὶ λέγεις.

(Πρὸς τὴν Ἠλέκτραν)

Σὺ δὲ κάλεσον ἐδῶ
τὴν Κλυταιμήστραν, ἂν ἐντὸς εὑρίσκεται.

(Ἐν ᾧ λέγει τὰ ἀνωτέρω ὁ Αἴγισθος προχωρεῖ καὶ ἀποκαλύπτει τὸ πτῶμα ἐν ᾧ συγχρόνως ὁ)

ΟΡΕΣΤΗΣ (σύρων τὸ ξίφος λέγει)

Πλησίον σου εἶν' αὕτη· μάτην τὴν καλεῖς.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

(βλέπων τὸ πτῶμα τῆς Κλυταιμήστρας)

Οἴμοι, τί βλέπω ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τίνα τρέμων ἀγνοεῖς ;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

(βλέπων ἔντρομος περὶ αὐτὸν τὸν Ὀρέστην καὶ τὸν Πυλάδην μὲ τὰ ξίφη εἰς τὰς χεῖρας)

Εἰς τίνων τὰς παγίδας καὶ τὰ δίκτυα
ἐνέπεσα ὁ τλήμων ;

ΟΡΕΣΤΗΣ.

Δὲν αἰσθάνεσαι
οἱ τεθνεῶτες νῦν ὅτι ἀνέζησαν
καὶ μετὰ σοῦ λαλοῦσιν ;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Οἴμοι, ἐννοῶ !
Πρὸς τὸν Ὀρέστην ζῶντα διαλέγομαι.

ΟΡΕΣΤΗΣ (εἰρωνικῶς)

Πολὺ ἀργά, ὦ μάντι, τὸ ἐνόησας.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ὁ δείλαιος ἐχάθην· ἄφες με μικρὸν
νὰ σοὶ λαλήσω.

ΗΛΕΚΤΡΑ (ἐπεμβαίνουσα)

Πρὸς Θεῶν, μή, ἀδελφέ,
ἀφήσῃς τοῦτον νὰ λαλήσῃ πλείονα·
ὦ μὴ βραδύνῃς, πᾶσα λέξις περιττή,
ἀλλὰ ταχέως φόνευσον, μακρὰν ἡμῶν
εἰς κύνας ἀπορρίπτων καὶ εἰς ὄρνεα·
Τὸν θάνατόν του ἐγὼ μόνον θεωρῶ
ἐκδίκησιν τῶν τόσων παθημάτων μου.

ΟΡΕΣΤΗΣ

(Πρὸς τὸν Αἴγισθον ἐπιτακτικῶς)
Εἴσελθ' ἐντὸς ταχέως· περὶ τῆς ζωῆς

τῆς ἰδικῆς σου νὰ φροντίσω νῦν καιρός.
Μάταιος πᾶς σου λόγος.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ (πεφοβισμένος)

Ἐὰν δίκαιον
εἶνε τὸ ἔργον ὅπερ σκέπτεσαι, πρὸς τί
ποθεῖς τὸ σκότος; φόνευσόν με φανερά.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μὴ διατάσσῃς· εἴσελθε εἰς τὸν αὐτὸν
νὰ ἀποθάνῃς τόπον ἐν ᾧ ἄλλοτε
ἐφόνευσας τὸν δυστυχῆ πατέρα μου.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Εἶνε ἀνάγκη πεπρωμένη ἄρά γε,
νὰ ἴδῃς σύ, ὦ στέγη, τῶν Πελοπιδῶν
τὰς νῦν καὶ τὰς μελλούσας κακουργίας των;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Τὸν σὸν θὰ ἴδῃ μόνον αὕτη θάνατον
ὡς μάντις σοὶ τὸ λέγω ἀληθῆ λαλῶν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Ἀλλ' ὁ πατήρ σου μάντις δὲν ἐγένετο

ΟΡΕΣΤΗΣ

(διακόπτων αὐτὸν βιαίως)

Πολλὰ λαλεῖς, ὁ χρόνος δὲ παρέρχεται.
Πορεύου.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Προηγοῦ.

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σὺ πρῶτος βάδιζε.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ

Φοβεῖσαι μήπως φύγω ;

ΟΡΕΣΤΗΣ

Μήπως θάνατον
ἡδὺν φοβοῦμαι προξενήσῃς ἑαυτῷ,
ἐν ᾧ πικρὸς σοὶ πρέπει.

(ἀξιωματικῶς)

Νῦν ὁ θάνατος
ἂς εἶνε τιμωρία εἰς τοὺς θέλοντας
τοὺς νόμους τοῦ λοιποῦ νὰ παραβαίνωσι.
Διότι οὕτω μόνον θὰ ἐλαττωθῇ
τὸ γένος τῶν κακούργων τὸ ἀπαίσιον.

(Μετὰ ταῦτα ὁ Ὀρέστης δι' ἐπιτακτικῆς χειρονομίας διατάττει τὸν Αἴγισθον νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων. Οὗτος ὑπακούει, εἰσέρχεται, ἐν ᾧ μετ' αὐτὸν εἰσέρχεται ὁ Ὀρέστης καὶ μετ' αὐτὸν πάντες οἱ λοιποί, πλὴν τοῦ Χοροῦ, ὅστις ψάλλει τὴν κατακλεῖδα τῆς τραγῳδίας.)

ΧΟΡΟΣ

Ὦ τοῦ Ἀτρέως γενεὰ πολυπαθὴς,
διὰ τοῦ φόνου τούτου μόλις σήμερον
ἠλευθερώθης ἐκ τῶν πόνων ἐντελῶς.

ΤΕΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μεταφράζων τὴν ἀνὰ χεῖρας τραγῳδίαν εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν ὡς μόνον κείμενον τὴν ἀρίστην μετὰ σχολίων τῆς Ἠλέκτρας ἔκδοσιν τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ καὶ σχολιαστοῦ ὁλοκλήρου τοῦ Σοφοκλέους κ. Γεωργίου Μιστριώτου, ἣν καὶ πρέπει νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν ὅσοι θὰ θελήσωσι νὰ κάμωσι παραβολὴν τῆς μεταφράσεώς μου πρὸς τὸ πρωτότυπον.

Ἐν τούτοις εἴς τινα μέρη τῆς τραγῳδίας ἡρμήνευσα κατὰ τὴν ἐμὴν ἐντελῶς ἀντίληψιν καὶ τὰς ἑρμηνείας ταύτας ἀναφέρω ἐν ταῖς κατωτέρω σημειώσεσιν. Ὡσαύτως δὲ ἐνιαχοῦ μετὰ περισσοτέρας ἐλευθερίας μετέφρασα, θεωρήσας τοῦτο ὡς ἀναγκαῖον διὰ νὰ ἀποδώσω τελείως ἐν τῇ νεωτέρᾳ γλώσσῃ τὴν ἀντίστοιχον ἔκφρασιν τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ ἐκφρασθείσης ἰδέας τοῦ ποιητοῦ. Διότι, ἐπαναλέγω, ἐπεχείρησα νὰ μεταφράσω οὐχὶ τὰς λέξεις, ἀλλὰ τὴν ψυχήν, τὰς ἰδέας τοῦ ποιητοῦ, καὶ ταύτας οὐχὶ ἐν πεζῷ, ἀλλ' ἐν μέτρῳ συμφώνως μὲ τοὺς κανόνας τῆς ἀπαγγελίας καὶ τῆς ἁρμονίας τῆς γλώσσης, φρονῶν ὅτι οὕτω μόνον θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀποδώσω καὶ τὸ ποιητικὸν κάλλος τοῦ ἀριστοτέχνου ποιητοῦ.

1. Τῆς Κομματικῆς παρόδου, ἥτις εἶνε λυρικὸν στοιχεῖον τῆς τραγῳδίας καὶ ἐν τῶν λυρικωτάτων τῆς τραγῳδίας ταύτης, τὰ μὲν μέρη τοῦ χοροῦ μετέφρασα εἰς ἀναπαίστους, ὥστε δύνανται μελοποιηθέντα καὶ νὰ ψαλῶσι κατὰ τὴν ἀπὸ σκηνῆς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου· τὰ δὲ μέρη τῆς Ἠλέκτρας εἰς ἰάμβους μόνον πρὸς ἀπαγγελίαν, διότι, νομίζω, ὅτι καλλιτέχνις μέλλουσα νὰ ὑποδυθῇ χαρακτῆρα οἷος ὁ τῆς Ἠλέκτρας δὲν πρέπει νὰ ψάλλῃ.

2- Τὸ πρῶτον τοῦτο στάσιμον μετέφρασα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ἀναπαιστικῷ ῥυθμῷ τηρήσας τὸ αὐτὸ ποσὸν τῶν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ στίχων καὶ τῶν ἐν ἑκάστῳ στίχῳ τοῦ πρωτοτύπου συλλαβῶν.

3. Ὁ στίχος 534ος τοῦ πρωτοτύπου εἶνε·

εἶεν· δίδαξον δή με τοῦ χάριν τίνων

Πάντες ἑρμηνεύουσι τὴν λέξιν: *τίνων* ὡς μετοχὴν δηλ. τίνος χάριν ἀποδιδοὺς (ἐθυσίασεν ὁ Ἀγαμ. τὴν Ἰφιγένειαν); Ἐγὼ θεωρῶν τὴν λέξιν *τίνων* ὡς γεν, πληθυντικὴν τῆς ἀντωνυμίας ἑρμηνεύω: χάριν τίνος, τίνων (ἐθυσίασεν αὐτήν); Ὡς λόγους δὲ τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας ἔχω πρῶτον ὅτι ἡ φράσις ἐν τῇ ἐκτελέσει ἔχει μείζονα δύναμιν ἐὰν τονισθῇ, ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἐμὴ ἑρμηνεία, καὶ ἡ λέξις: *τίνων* ὅπως καὶ ἡ λέξις: *τοῦ*. Ἔπειτα ὁ λόγος ἐκφέρεται οὕτω ἀσυνδέτως, ὅπερ δικαιολογεῖ τὴν ὑψίστην ψυχικὴν ταραχὴν τῆς Κλυταιμνήστρας, ἥτις ὅταν μὲν ἔλεγε τὴν λέξιν: *τοῦ* εἶχεν

ὑπ' ὄψιν τὸν Μενέλαον, ὅταν δὲ τὴν λέξιν : *τίνων* τοὺς Ἀργείους, τοῦθ' ὅπερ καὶ ψυχολογικῶς ἐξηγεῖται. Ὡσαύτως δὲ ὁ Μενέλαος καὶ οἱ Ἀργεῖοι ὡς πρὸς τὴν φράσιν : *τοῦ χάριν τίνων* μνημονεύονται κατὰ τὸ χιαστὸν σχῆμα, οὕτινος ἡ χρῆσις εἶνε συνηθεστάτη παρ' Ἀρχαίοις καὶ χαριεστάτη.

4. Τὸν κομμὸν τοῦτον μετέφρασα εἰς ἰάμβους πρὸς ἀπαγγελίαν, νομίζων ὅτι διὰ ταύτης μόνον δύναται νὰ ἀποδοθῇ τὸ πάθος καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ δραματικὴ δύναμις ἡ ὑπάρχουσα ἐν τῷ κομμῷ τούτῳ.

5. Οὕτως ἡρμήνευσα τὴν φράσιν : *ἐμπαίει τί μοι ψυχὴς σύνηθες ὄμμα*. δηλ. τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς μου (ἡ ἀπόκρυφος ψυχικὴ προαίσθησις, τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου) εὐθὺς ἀνεγνώρισεν τὸν βόστρυχον τοῦ Ὀρέστου, ἀποφεύγων οὕτω τὰς ἀτυχεῖς διορθώσεις τῆς λέξεως : *ὄμμα* καὶ τὴν ἐξεζητημένην ἑρμηνείαν τοῦ σχολιαστοῦ νομίζοντος ὅτι ἡ λέξις : *ὄμμα* σημαίνει πρᾶγμα ὃ εἶχε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν δηλ. τὸν βόστρυχον τοῦ Ὀρέστου.

6. Τὴν φράσιν ταύτην προσέθηκα συμπληρῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ ποιητοῦ.

7. Οὕτως ἡρμήνευσα ἐκλαβὼν *τὰς δεινοτάτας κελεύθους* ὡς τὰς πρὸς τὸν Ἅδην ἀγούσας καὶ οὐχί, ὡς πάντες ἐκλαμβάνουσι, τὰς ἐκ τῆς Φωκίδος πρὸς τὴν οἰκίαν (καθ' ἃς ἦχθη ὁ Ὀρέστης ὡς σποδὸς) ἢ τὰς

ἀπὸ τῆς οἰκίας εἰς Φωκίδα (καθ' ἃς ἐπέμφθη ὑπὸ τῆς Ἠλέκτρας). Ἡ τοιαύτη ἑρμηνεία φαίνεταί μοι πιθανωτέρα καὶ ποιητικωτέρα καὶ μᾶλλον συμφωνοῦσα πρὸς τὰς περὶ Ἅδου ἰδέας τῶν Ἀρχαίων καθ' ἃς ἦτο προτιμοτέρα ἡ ἐν τῇ γῇ ζωὴ δούλου ἢ τοῦ βασιλέως τῶν νεκρῶν πάντων. (ἴδε Ὀδύσσειαν Λ. 488.).

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐν τῇ 7η σελίδι ἐν στίχῳ 2ῳ ἀντὶ ἀνευρενῶν ἀνάγνωθι : ἀνερευνῶν.

Ἐν τῇ 7η σελίδι ἐν στίχῳ 13ῳ καὶ ἐν τῇ 9η σελίδι στίχῳ 3ῳ ἀντί : Θουκυδίειον ἀνάγνωθι : Θουκυδίδειον.

Ἐν τῇ 48η σελίδι ἐν στίχῳ 16ῳ ἀντί :

ἱκέτευσον νὰ δράμῃ πρὸς ἡμᾶς

ἀνάγνωθι :

ἱκέτευσον αὐτὸν νὰ δράμῃ πρὸς ἡμᾶς.

29201

Stanford University Libraries
3 6105 011 824 369

PH
4413
E5
1900

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.